

بسمه تعالی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت امور اقتصادی و دارایی
معاونت امور اقتصادی

گزارش نهایی طرح تحقیقاتی

بررسی عملکرد شهرکهای صنعتی در استان خوزستان

مسئول اجرای طرح

عبدالرسول ممتازان

همکاران طرح:

عباس امیدنیا - معاون اقتصادی سازمان امور اقتصادی و دارایی خوزستان
عبدالقاسم غوابش - رئیس گروه مطالعات اقتصادی سازمان امور اقتصادی و دارایی خوزستان
جاسم کاکا - کارشناس مسئول مطالعات اقتصادی سازمان امور اقتصادی و دارایی خوزستان
محمد مقدم - کارشناس مطالعات اقتصادی سازمان امور اقتصادی و دارایی خوزستان
منی آسته - کارشناس مطالعات اقتصادی سازمان امور اقتصادی و دارایی خوزستان
اسماء کریمی کیا - کارشناس مطالعات اقتصادی سازمان امور اقتصادی و دارایی خوزستان

زمان

شهریور ماه ۱۳۸۳

تهیه و تنظیم:
دیبرخانه کمیته تخصصی

مقدمه

پیدایش فرصت‌های جدید به منظور توسعه محلی و منطقه ای در گرو استفاده از ابزار مهم توسعه صنعتی است. یکی از جنبه‌ها و ابزار مهم این توسعه، شهرک‌های صنعتی می‌باشد که در گذشته برای نخستین بار در کشورهای صنعتی ظاهر شد و عمدتاً به عنوان وسیله‌ای برای ترویج و مدیریت توسعه صنعتی و ایجاد زیرساختها و خدمات عمومی مقرون به صرفه از آن استفاده می‌شد. * از دهه ۱۹۷۰ میلادی، سراسر جهان شاهد افزایش شدید تعداد شهرک‌های صنعتی به خصوص در کشورهای تازه صنعتی بود اکنون بیش از ۱۴۰۰۰ شهرک صنعتی در جهان وجود دارد. شهرک‌های صنعتی بر اساس کمیت‌های مختلف مثل وسعت، نوع و سازماندهی، تفاوت‌های زیادی باهم دارند ولی بسیاری از عناصر اصلی نیز در آنها مشترک است. همه آنها تعداد بسیاری از صنایع غالباً کوچک و غالباً متوسط را در مکان معین و محدود گرد هم می‌آورند. شهرک‌های صنعتی غالباً از سوی یک سازمان منفرد که در ارتباط با صاحبان صنایع مستقر در آنها و دارای اختیارات قانونی است مدیریت می‌گردند.

باتوجه به اهمیت ایجاد توسعه پایدار اقتصادی در کشورهای در حال توسعه، به ویژه ایران و همچنین برآورد رشد جمعیت شهری و روستایی در اکثر نقاط کشور همراه با ساختار درآمدی کم و متوسط، ایجاد اشتغال، زیرساخت‌های عمرانی، آموزش، بهداشت، خدمات اجتماعی و مهار آلودگی به مثابه مانع بزرگی بر سر راه توسعه پایدار اقتصادی می‌باشد. بنگاه‌های کوچک و متوسط فعال در بخش‌های تولید و خدمات و تجارت اکثر مشاغل را ایجاد خواهند کرد اگر این بنگاه‌ها و صنایع در شهرک‌های صنعتی مستقر گردند از امکانات و خدمات زیربنایی این شهرک‌ها به خوبی استفاده کرده و می‌توانند از زیرساخت‌های عمومی و مشترک، صرفه جویی در ساخت و ساز و تسهیلات و تاسیسات مشترک بهره‌مند شوند و به نیروی کار ماهر نزدیک به شهرک‌های صنعتی تسهیلات آموزشی و پژوهشی و سایر عوامل مهم تاثیرگذار نیز دسترسی خواهند یافت. از آنجا که بحث عمده بخش دولتی و خصوصی تسهیل امور مربوط به احداث و نگه‌داری آن دسته از شهرک‌های صنعتی است که در سطح جهانی و منطقه‌ای بتوانند رقابت کنند داشتن توانایی رقابت در بازارهای منطقه‌ای و ملی و حتی بین‌المللی پیش‌نیازی مهم برای ایجاد توسعه پایدار اقتصادی است.

* هفته‌نامه خبری سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی - شماره ۶۷، نیمه اول مهرماه ۱۳۸۲

تعریف موضوع

فعالیت شهرک سازی با هدف استقرار سازمان دهی شده صنایع و باتوجه به مزیت‌های نسبی مناطق در چارچوب راهبردها و سیاست‌های توسعه صنعتی انجام میشود که برای هر منطقه از جمله منطقه خوزستان در دوران تحول و نوسازی نهادها و بنیادهای اقتصادی اهمیت و جایگاه خاصی دارد که نقش و عملکرد این شهرک ها در بهبود وضعیت اقتصادی منطقه روز به روز نمایان تر میشود .

اهمیت موضوع

در سالهای اخیر یک چالش مداوم در ارتباط با نقش صنعت و خدمات زیر بنایی وجود داشته است که اقدامات مهمی نیز در این جهت صورت گرفته است در نتیجه اغلب برنامه ریزان و سیاست گذاران جهت گیری توسعه اقتصادی را به صنعت و به تبع آن ارائه خدمات زیربنایی معطوف داشته اند .

صنعت بر اقتصاد داخل تاثیر بسزایی میگذارد که از طریق تاثیر مطلوب بر کارایی و تخصیص منابع و تغییرات تکنولوژی باعث ایجاد اشتغال و بهره وری میشود , براین اساس است که شهرک های صنعتی با هدف استقرار سازمان دهی شده صنایع کوچک و متوسط و حتی بزرگ مبتنی بر مکان یابی بهینه فعالیت‌های صنعتی و هماهنگی صنایع با شرایط بومی و فرهنگی و استفاده بهینه از ظرفیت‌های تولیدی موجود , کارایی نظام اقتصادی را افزایش می دهد . اینجا است که لزوم اتخاذ تصمیم درباره چگونگی استقرار مجموعه واحدهای صنعتی به وسیله دولت پیش می آید و دولت بوسیله ابزارهای مختلف (یارانه , مالیات , چگونگی صدور موافقت نامه اصولی و غیره) کوشش میکند که بر تصمیمات انتخاب مکان واحدهای صنعتی با توجه به شرایط منحصر بفرد اقتصادی هر منطقه تاثیر گذارد .

تصمیم گیری در باره چگونگی انتخاب مکان واحدهای صنعتی بدون مطالعات جامع امکان پذیر نیست . استان خوزستان یکی از قطب های اصلی صنعت کشور محسوب می گردد و مسئولین کشور از این استان در زمینه توسعه کشور , همیشه بعنوان یک استان استراتژیک یاد کرده اند اگر به وضعیت صنعت در کشور و بخصوص استان خوزستان بعنوان یکی از قطب های اصلی صنعت کشور نگاهی بیندازیم به این نتیجه می رسیم که متأسفانه اقتصاد ایران در گذشته بیش از آنکه از کمبود لطمه دیده باشد از نبود شناختی مناسب و نداشتن اطلاعات دقیق از موانع و

مشکلات اجرایی و در نهایت نداشتن برنامه ای جامع به منظور بهره برداری بهینه از منابع لطمه دیده است. استان خوزستان با داشتن ۱۴,۵ درصد از کل ارزش افزوده تولیدات صنعتی* کشور در سال ۱۳۷۹ و ۱۱,۲۳ درصد در سال ۱۳۸۰ به ترتیب دومین و سومین استان کشور بوده است و پیش بینی می گردد که تا افق ۱۴۰۰ با راه اندازی طرح های بزرگ و کوچک با پیشرفت اجرایی بالای ۲۰ درصد به استان اول صنعتی کشور مبدل گردد. در دیدگاه کلی, استان خوزستان در صنایع بزرگ و کلان که عمده آن دولتی است رشد چشم گیری داشته و از قطب های اصلی کشور می باشد, اما در بخش صنایع کوچک

مقدمه

پیدایش فرصت های جدید به منظور توسعه محلی و منطقه ای در گرو استفاده از ابزار مهم توسعه صنعتی است. یکی از جنبه ها و ابزار مهم این توسعه, شهرک های صنعتی می باشد که در گذشته برای نخستین بار در کشورهای صنعتی ظاهر شد و عمدتاً به عنوان وسیله ای برای ترویج و مدیریت توسعه صنعتی و ایجاد زیر ساختها و خدمات عمومی مقرون به صرفه از آن استفاده می شد.* از دهه ۱۹۷۰ میلادی, سراسر جهان شاهد افزایش شدید تعداد شهرک های صنعتی به خصوص در کشورهای تازه صنعتی بود اکنون بیش از ۱۴۰۰۰ شهرک صنعتی در جهان وجود دارد. شهرک های صنعتی بر اساس کمیت های مختلف مثل وسعت, نوع و سازماندهی, تفاوت های زیادی باهم دارند ولی بسیاری از عناصر اصلی نیز در آنها مشترک است. همه آنها تعداد بسیاری از صنایع غالباً کوچک و غالباً متوسط را در مکان معین و محدود گرد هم می آورند. شهرک های صنعتی غالباً از سوی یک سازمان منفرد که در ارتباط با صاحبان صنایع مستقر در آنها و دارای اختیارات قانونی است مدیریت می گردند.

باتوجه به اهمیت ایجاد توسعه پایدار اقتصادی در کشورهای در حال توسعه, به ویژه ایران و همچنین برآورد رشد جمعیت شهری و روستایی در اکثر نقاط کشور همراه با ساختار درآمدی کم و متوسط, ایجاد اشتغال, زیرساختهای عمرانی, آموزش, بهداشت, خدمات اجتماعی و مهار آلودگی به مثابه مانع بزرگی بر سر راه توسعه پایدار اقتصادی می باشد. بنگاههای کوچک و متوسط فعال در بخش های تولید و خدمات و تجارت اکثر

مشاغل را ایجاد خواهند کرد اگر این بنگاهها و صنایع در شهرک های صنعتی مستقر گردند از امکانات و خدمات زیر بنایی این شهرکها به خوبی استفاده کرده و می توانند از زیر ساختهای عمومی و مشترک ، صرفه جویی در ساخت و ساز و تسهیلات و تاسیسات مشترک بهره مند شوند و به نیروی کار ماهر نزدیک به شهرک های صنعتی تسهیلات آموزشی و پژوهشی و سایر عوامل مهم تاثیرگذار نیز دسترسی خواهند یافت . از آنجا که بحث عمده بخش دولتی و خصوصی تسهیل امور مربوط به احداث و نگه داری آن دسته از شهرک های صنعتی است که در سطح جهانی و منطقه ای بتوانند رقابت کنند داشتن توانایی رقابت در بازارهای منطقه ای و ملی و حتی بین المللی پیش نیازی مهم برای ایجاد توسعه پایدار اقتصادی است .

* هفته نامه خبری سازمان صنایع کوچک و شهرک های صنعتی - شماره ۶۷ ، نیمه اول مهرماه ۱۳۸۲

تعریف موضوع

فعالیت شهرک سازی با هدف استقرار سازمان دهی شده صنایع و باتوجه به مزیت‌های نسبی مناطق در چارچوب راهبردها و سیاستهای توسعه صنعتی انجام میشود که برای هر منطقه از جمله منطقه خوزستان در دوران تحول و نوسازی نهادها و بنیادهای اقتصادی اهمیت و جایگاه خاصی دارد که نقش و عملکرد این شهرک ها در بهبود وضعیت اقتصادی منطقه روز به روز نمایان تر میشود .

اهمیت موضوع

در سالهای اخیر یک چالش مداوم در ارتباط با نقش صنعت و خدمات زیر بنایی وجود داشته است که اقدامات مهمی نیز در این جهت صورت گرفته است در نتیجه اغلب برنامه ریزان و سیاست گذاران جهت گیری توسعه اقتصادی را به صنعت و به تبع آن ارائه خدمات زیربنایی معطوف داشته اند .

صنعت بر اقتصاد داخل تاثیر بسزایی میگذارد که از طریق تاثیر مطلوب بر کارایی و تخصیص منابع و تغییرات تکنولوژی باعث ایجاد اشتغال و بهره وری میشود ، براین اساس است که شهرک های صنعتی با هدف استقرار سازمان دهی شده صنایع کوچک و متوسط و حتی بزرگ مبتنی بر مکان یابی بهینه فعالیتهای صنعتی و هماهنگی صنایع با شرایط بومی و فرهنگی و استفاده بهینه از ظرفیتهای

تولیدی موجود ، کارایی نظام اقتصادی را افزایش می دهد . اینجا است که لزوم اتخاذ تصمیم درباره چگونگی استقرار مجموعه واحدهای صنعتی به وسیله دولت پیش می آید و دولت بوسیله ابزارهای مختلف (یارانه ، مالیات ، چگونگی صدور موافقت نامه اصولی و غیره) کوشش میکند که بر تصمیمات انتخاب مکان واحدهای صنعتی با توجه به شرایط منحصر بفرد اقتصادی هر منطقه تاثیر گذارد .

تصمیم گیری در باره چگونگی انتخاب مکان واحدهای صنعتی بدون مطالعات جامع امکان پذیر نیست . استان خوزستان یکی از قطب های اصلی صنعت کشور محسوب می گردد و مسئولین کشور از این استان در زمینه توسعه کشور ، همیشه بعنوان یک استان استراتژیک یاد کرده اند اگر به وضعیت صنعت در کشور و بخصوص استان خوزستان بعنوان یکی از قطب های اصلی صنعت کشور نگاهی بیندازیم به این نتیجه می رسیم که متأسفانه اقتصاد ایران در گذشته بیش از آنکه از کمبود لطمه دیده باشد از نبود شناختی مناسب و نداشتن اطلاعات دقیق از موانع و مشکلات اجرایی و در نهایت نداشتن برنامه ای جامع به منظور بهره برداری بهینه از منابع لطمه دیده است . استان خوزستان با داشتن ۱۴٫۵ درصد از کل ارزش افزوده تولیدات صنعتی * کشور در سال ۱۳۷۹ و ۱۱٫۲۳ درصد در سال ۱۳۸۰ به ترتیب دومین و سومین استان کشور بوده است و پیش بینی می گردد که تا افق ۱۴۰۰ با راه اندازی طرح های بزرگ و کوچک با پیشرفت اجرایی بالای ۲۰ درصد به استان اول صنعتی کشور مبدل گردد . در دیدگاه کلی ، استان خوزستان در صنایع بزرگ و کلان که عمده آن دولتی است رشد چشم گیری داشته و از قطب های اصلی کشور می باشد ، اما در بخش صنایع کوچک و متوسط استان خوزستان وضعیت مطلوبی ندارد و نتوانسته همگام با صنایع بزرگ پیشرفت داشته باشد قطعاً یکی از دلایل مهم عقب ماندگی استان خوزستان به ویژه در بخش صنایع کوچک و متوسط به سبب جنگ تحمیلی و آثار زیان بار آن در استان بوده است . جنگ تحمیلی باعث گردید تا امکانات زیر بنایی اساسی استان آسیب کلی ببیند و مراکز مهم آن از جمله آبادان و خرمشهر تا حد نابودی کامل خسارت پیدا کند ، لذا در این تحقیق علاوه بر عملکرد شهرک های صنعتی ، راهکارهای رفع موانع و توسعه استان نیز در نظر گرفته می شود .

بررسی نشان می دهد که علل و عوامل موثر بر طرحهای صنعتی به دو دسته

ذیل تقسیم می گردند :

عوامل بیرونی :

عواملی متاثر از شرایط محیطی و قوانین و مزایا و مواردی که به واسطه استقرار واحدهای صنعتی در شهرک صنعتی ایجاد می شود . (مدیریت , مشاوره تخصصی و آموزشی , همکاری دستگاههای ذیربط , تسهیلات زیر بنایی و خدمات اولیه)

عوامل درونی :

عواملی که باید ریشه آنها را در خود واحدهای صنعتی و بخصوص در سطح مدیریتی این طرح ها را جستجو کرد . (مشکلات داخلی, مشکلات فنی , مشکلات ناشی از عدم توان رقابت ومشکلات بازار)

این طرح در دودسته این عوامل را مورد نظر قرار می دهد و آنها را پوشش می دهد و لذا در جمع بندی کلی این عوامل در طرح مطالعاتی مورد بررسی قرار می گیرند .

* وزارت صنایع و معادن — معاونت توسعه صنعتی — دفتر آمار و اطلاع رسانی سازمان صنایع و معادن استان خوزستان

*** تعاریف و مفاهیم**

صنعت

صنعت معمولا شامل تولید , تغییر شکل دادن و اتصال قطعات تغییر شکل یافته با یکدیگر به منظور تولید یک قطعه مشخص و در نهایت مونتاژ این قطعات در جهت آماده نمودن تولید نهایی می باشد

**** شهرک صنعتی**

مکانی است دارای محدوده و مساحت معین برای استقرار مجموعه ای از واحدهای صنعتی و پژوهشی و فن آوری و خدمات پشتیبانی از قبیل طراحی مهندسی , آموزش و فن آوری, اطلاع رسانی , مشاوره ای , بازرگانی , صنفی , و کارگاهی که تمام یا پاره ای از امکانات زیر بنایی و خدمات ضروری با توجه به نوع و وسعت شهرک و ترکیب فعالیت آن در اختیار واحدهای مذکور قرار می دهد .

شهرک صنعتی از دیدگاه اقتصادی ***

روشی برای استفاده در برنامه ریزی منطقه ای است که براساس ارتباط میان فعالیت های گوناگون صنعتی مستقر در همان قلمرو جغرافیایی پایه ریزی شده است. یک شهرک صنعتی ممکن است به گروهی از فعالیت های اقتصادی اطلاق شود که باهم در یک مکان قرار دارند و از مزایایی متقابل صرفه جویی های برون بنام صرفه جویی های تجمع برخوردارند این تحلیل در برگیرنده برآورد جریانهای داده ها و ستاده ها میان بخشهای صنعتی و برآورد هزینه های تولید برای شهرک به عنوان یک پل (بارجان نسبت به صنایع انفرادی) در مکانهای مختلف است. این روش متضمن آن است که سیاستهای برانگیزنده یک اقتصاد منطقه ای بیشتر روی شهرک تمرکز یابند تا در صنایع انفرادی.

* سازمان مدیریت و برنامه ریزی - معاونت امور اقتصادی و هماهنگی، دفتر اقتصاد کلان، طرح آمارگیری از کارگاههای صنعتی کشور - ۱۳۸۱

** اساسنامه شرکت شهرکهای صنعتی

*** فرهنگ بزرگ علوم اقتصادی - تألیف دکتر منوچهر فرهنگ، تهران ۱۳۷۱ نشر البرز

توسعه صنایع :

توسعه صنایع در کشورهای روبه توسعه به منزله استراتژی توسعه عمومی تلقی می شود. اقتصاددانان بر این باورند که صنعتی کردن ابزاری است که از این راه یک کشور میتواند توسعه پیدا کند، شمار زیادی از تحلیل گران این ارزیابی داوری را مد نظر قرار داده و به طراحی استراتژی ها و برنامه دست زدند و به توسعه صنعتی اولویت بخشیدند. بسیاری از کشورها استراتژی جایگزینی واردات را اختیار کردند، اما برخی دیگر به ترویج و پیشرفت صادرات مبادرت ورزیدند. استراتژی (راهبرد) توسعه، مسیر جهت دار گسترده ای است که مجموعه اقدامات و حرکت های اقتصادی و اجتماعی کشور به طور آگاهانه، در طول مسیر تا نیل به اهداف معین شده در هر مرحله از مسیر به صورتی هماهنگ هدایت میشود. انتخاب استراتژی رشد و توسعه به طور عمده تابع سیاست داخلی و خارجی است زیرا راهبردهای مختلف، هر کدام به گونه ای ساختار قدرت سیاسی را، هر چند بطور غیر مستقیم تحت تاثیر قرار می دهد و هر یک به گونه ای بر روی نرخ رشد نسبی درآمد گروههای مختلف اجتماعی و اقتصادی و در نتیجه بر روی توزیع نسبی

و مطلق درآمدهای گروههای یاد شده تاثیر می گذارد . باتوجه به توسعه صنعتی و مردمی شدن صنعت و نیاز صنعتی کشور جهت ایجاد تسهیلات زیر بنایی از قبیل زمین , آب , برق , سیستم فاضلاب و غیره , ایجاد مجتمع های صنعتی در سطح کشور و ارائه خدمات زیر بنایی و ایجاد تسهیلات جهت متقاضیان صنعت گامی در جهت خودکفایی و خوداتکایی صنعت می باشد . ایجاد نواحی صنعتی با در نظر گرفتن استراتژی مکان یابی صحیح و مناسب استقرار شهرک صنعتی و امکانات بالقوه هر منطقه گامی مهم در راستای تحقق اهداف توسعه صنعتی است که ابزار مهمی برای حداقل کردن هزینه خدمات زیربنایی , تسهیل در برنامه ریزی و هدایت کارگاهها در جهت اجرای برنامه های توسعه خودکفایی کشور , همچنین کنترل آلودگی محیط زیست , تشویق مردم در جهت روی آوردن به کارهای تولیدی, بردن صنعت به مناطق کم توسعه و ارتباط متقابل بین صنایع مختلف میباشد .

اساسنامه شرکت شهرکهای صنعتی *

شرکت شهرکهای صنعتی نوع شرکت سهامی خاص است , شرکت دارای شخصیت حقوقی و مستقل بوده و استناد قانون تاسیس شرکت شهرکهای صنعتی ایران تابع مقررات اساسنامه و قانون تجارت می باشد .

هدف و موضوع شرکت

الف) احداث شهرک صنعتی در منطقه و ایجاد امکانات زیر بنایی در شهرک با رعایت مفاد اساسنامه شرکت شهرکهای صنعتی ایران

ب) انجام کلیه اموری که ضمن هماهنگی استفاده مطلوب از امکانات شهرکهای صنعتی را در یک روند خود گردان از جهت مالی فراهم نماید

ج) انجام کلیه اقداماتی که برای هماهنگی اداره امور شهرک صنعتی از جهت مالی , فنی و خدماتی بازرگانی توسط شرکت شهرکهای صنعتی مشخص و ابلاغ می گردد

د) تملیک زمین براساس قوانین موضوعه و واگذاری عین یا منفعت اراضی مزبور و انتقال قطعی به داوطلبان احداث واحدهای صنعتی مجاز (انتقال قطعی اراضی موکول به ارائه پروانه بهره برداری است)

و) در اختیار گیری اعتبارات مصوب در بودجه نواحی صنعتی جهت تامین هزینه های سرمایه ای اولیه شرکت و تامین خدمات عمومی شهرک صنعتی از قبیل آب ، برق ، تلفن ، فاضلاب ، تسطیح اراضی شهرک و ایجاد شبکه راههای اصلی و فرعی و همچنین ایجاد ساختمانهای عمومی از قبیل درمانگاه ، مسجد ، فضای سبز و انبار عمومی

ز) مشارکت در سایر شرکتهایی که به لحاظ ارائه خدمات مورد نیاز متقاضیان و سایر مسائل شهرک لازم تشخیص داده شود .

* اساسنامه شرکت شهرکهای صنعتی

اعتبارات *

اعتبارات مصوب در بودجه مربوط به نواحی صنعتی پس از تشکیل شهرک صنعتی مذکور از طریق این شرکتهای صنعتی هزینه می شود (نواحی صنعتی که از محل اعتبارات عمرانی در آنها هزینه گردیده است) شهرک صنعتی موضوع این قانون تلقی می گردد . تعیین محل شهرک و طراحی نقشه شهرک برای نیازهای گوناگون براساس ضوابط اعلام شده توسط وزارت مسکن و شهرسازی انجام خواهد شد و در هر حال شهرک های صنعتی از حریم قانونی و استحفاظی شهرها و قانون شهرداریها مستثنی بوده و واگذاری به متقاضیان و حدود و شرایط و نحوه عمل در این خصوص در اختیار مسئولان شهرک صنعتی است که براساس آئین نامه اجرائی این قانون عمل خواهد کرد . طبق تبصره ۲ ماده ۶ آئین نامه تسهیلات اعطایی بانکی موضوع تصویب نامه شماره ۸۸۶۲۰ مورخ ۱۳۶۲/۱۲/۲۸ (قانون عملیات بانکی بدون ربا) کلیه بانکها موظفند قراردادهای مربوط به تخصیص زمین توسط شرکت شهرکهای صنعتی ایران و شرکتهای تابعه را هم ردیف اسناد رسمی پذیرفته ،

تسهیلات اعتباری و حقوقی مربوط به اسناد رسمی را در خصوص قرار دادهای مزبور اعلام نمایند .

**** فعالیت صنعتی ****

یک فعالیت اقتصادی است که در امر ، تولید فرآوری و یا بسته بندی محصولات گوناگون در سطح انبوه از طریق عملیات فیزیکی و یا شیمیایی بر روی مواد و یا مونتاژ قطعات و اجزاء با استفاده از نیروی ماشین و عملیات تحقیقات مهندسی مرتبط صورت می گیرد .

واحد صنعتی

شخصیتی حقیقی یا حقوقی است که یک یا چند فعالیت صنعتی را در یک محل مشخص انجام می دهد .

* قانون تاسیس شرکت شهرکهای صنعتی ایران

** سازمان مدیریت و برنامه ریزی - معاونت اموراتصادی و هماهنگی ، دفتر اقتصاد کلان ، طرح آمارگیری از کارگاههای صنعتی کشور - ۱۳۸۱

طرح صنعتی

مجموعه عملیات اجرایی ، فنی و خدماتی صنعتی است که با هدف ، زمان و بودجه مشخص تا منتهی شدن به فعالیت صنعتی ادامه پیدا می کند .

جواز صنعتی

مجوزی است که متقاضی پس از انجام مطالعات ، بررسی ها و تکمیل و ارائه پرسشنامه مربوط به احداث واحد صنعتی ، آن را دریافت کرده و با رعایت ضوابط و مقررات مربوط اقدام به انجام عملیات اجرایی و نصب ماشین آلات می نماید .

مجوز صنعتی

مجوزهای صنعتی جهت ایجاد واحدهای صنعتی به جواز تاسیس و پروانه بهره برداری محدود شده است .

پروانه بهره برداری

مجوزی است که دارنده جواز تاسیس پس از انجام مراحل مربوط به ایجاد ، تکمیل و راه اندازی واحد صنعتی دریافت می نماید .

کارگاه صنعتی

مکانی ثابتی است که در آن مجموعه ای از سرمایه و نیروی کار به منظور تولید یک یا چند محصول صنعتی به کار گرفته شده است .

واحد (شرکت دولتی)

واحدی است که براساس قوانین شرکتها به ثبت رسیده و حداقل ۵۱ درصد از سرمایه آن متعلق به دولت (وزارتخانه ها و سازمانهای دولتی) می باشد .

تکنولوژی (دانش فنی)

طبق تعریف سازمان یونیدو تکنولوژی کاربرد علوم در صنایع با استفاده از رویه ها ، مطالعات منظم و جهت دار است و سایر تعاریف نیز کماکان تکنولوژی را کاربرد علوم و یافته های علمی در عمل بیان می کند .

صنعتی شدن

گذر از یک جامعه با یک نظام اجتماعی ، اقتصادی از طریق توسعه صنعت و تکنولوژی و تکوین صنایع بزرگ بعنوان و یژگی برجسته جامعه با نظام را صنعتی شدن می گویند .

تسهیلات بانکی

وامه‌های هستند که جهت سرمایه‌گذاری و احداث و یا تولید در اختیار مالکین واحدهای صنعتی قرار می‌دهند .

متقاضی

شخص حقوقی است که خواهان کسب مجوز ایجاد شهرک صنعتی می‌باشد .

زمین تخصصی

منظور زمین تخصصی در این قرارداد قطعه زمینی از اراضی شهرک صنعتی است که از طرف شرکت به طرف قرار داد اختصاص داده می‌شود .

امکانات زیر بنایی و خدمات ضروری *

عبارت است از تاسیسات و خدماتی است که به منظور تامین نیازهای صنعتی برحسب ضرورت و متناسب با امکانات شرکت ایجاد و مورد بهره برداری قرار می‌گیرند ، مانند تامین آب و احداث خطوط انتقال و شبکه توزیع آن و مخازن مربوطه ، شبکه فاضلاب و شبکه جمع آوری آبهای سطحی ، تصفیه آب ، تصفیه خانه فاضلاب، معابر عمومی ، پارکینگ ، فضای سبز ، ساختمانهای عمومی و خدمات ضروری و تاسیسات برق شامل پست انتقال و تبدیل و شبکه توزیع فشار قوی و متوسط و ضعیف و پستهای مربوط ، احداث شبکه روشنایی معابر و محوطه شهرک ، احداث راه دسترسی به شهرک ، خطوط و انتقال و احداث ایستگاه ، شبکه توزیع گاز در شهرک و خطوط انتقال تلفن به شهرک . منظور از امکانات شرکت عبارت است از میزان آب یا برق که در زمان معین باتوجه به سرمایه‌گذاری های انجام شده در اختیار شرکت بوده و آماده برای بهره برداری است .

عرصه

قطعه زمین تخصیصی موضوع قرار داد است

اعیانی

ساختمانهای است که در عرصه توسط طرف قرار داد احداث می شود

حق انتفاع

حق استفاده از آن بخش از امکانات زیر بنایی و خدماتی شهرک است که با پرداخت هزینه های آن توسط طرف قرار داد احداث و تامین می گردد. حق انتفاع وابسته و متعلق به زمین تحت اختیار طرف قرارداد بوده و قابل انتزاع از زمین و همچنین قابل انصراف نمی باشد .

* قانون تاسیس شرکت شهرکهای صنعتی ایران مصوب ۱۳۶۲/۱۲/۷

هزینه خدمات و نگهداری

هزینه خدمات و نگهداری عبارت است از هزینه های جاری و عمومی شهرک صنعتی مثل آب ، برق ، معابر و اماکن و تاسیسات عمومی ، نگهداری معابر و ساختمانهای عمومی و فضای سبز ، تعمیرات ضروری ، جمع آوری و حمل زباله غیر صنعتی ، حفاظت و نظافت شهرک و همچنین خدمات اداری پرسنلی شهرک .

هزینه های اختصاصی واحدها

عبارت است از هزینه های استفاده از تاسیسات و خدمات شهرک صنعتی بوسیله شهرک صنعتی که باید حسب مورد به شهرک صنعتی و یا سازمان ذیربط مانند سازمان آب ، شرکت مخابرات ، برق منطقه ای و شرکت گاز و غیره پرداخت شود .

هزینه های نوسازی و بازسازی

عبارت است از هزینه های تعمیرات اساسی و بازسازی معابر و تاسیسات زیر بنایی شهرک صنعتی .

ارزش افزوده فعالیت صنعتی

ارزش افزوده فعالیت صنعتی کارگاه عبارت است از مابه التفاوت ارزش ستاده و ارزش داده فعالیت صنعتی .

ارزش تولیدات

عبارت است از مجموع ارزش کالاهای تولید شده ارزش ضایعات قابل فروش و تغییرات ارزش موجودی کالاهای در جریان ساخت .

ارزش ستانده فعالیت صنعتی *

عبارت است از مجموع ارزش کالاهای تولید شده ، دریافتی بابت خدمات صنعتی ، تغییرات ارزش موجودی کالاهای در جریان ساخت ، تفاوت ارزش فروش از ارزش خرید کالاهایی که بدون تغییر شکل به فروش رسیده اند ، ارزش اموال سرمایه ای ساخته شده توسط کارگاه ، ارزش برق و آب تولید و فروخته شده منهای ضایعات غیر قابل فروش محصولات تولید شده می باشد .

اموال سرمایه ای

زمین ، ساختمان ، وسایل نقلیه و همچنین وسایل و تجهیزات متعلق به واحد صنعتی که عمر مفید آن از یک سال بیشتر است ، اموال سرمایه ای واحد صنعتی محسوب می شود .

بهره‌وری کار

عبارت است از نسبت ارزش افزوده به تعداد شاغلان .

ارزش انرژی مصرف شده

عبارت است از ارزش انواع سوخت مصرف شده و ارزش برق خریداری شده .

بهره‌دهی انرژی

عبارت است از نسبت ارزش افزوده به ارزش انرژی مصرف شده

* سازمان مدیریت و برنامه ریزی ، معاونت اموراتصادی و هماهنگی ، دفتر اقتصاد کلان ، طرح آمارگیری از کارگاههای صنعتی کشور ، ۱۳۸۱

شیوه تحقیق

در انجام این تحقیق از روش مطالعه میدانی و پیمایشی به صورت توأم بهره گرفته شده است . در بعد روش میدانی مشاهده پیش زمینه ای یا اکتشافی صورت گرفته است و در بعد پیمایشی روش ما گردآوری اطلاعات از طریق پرسشنامه می باشد و در بعد مطالعاتی سیر در تحقیق های انجام گرفته مرتبط صورت پذیرفته است و همچنین ادبیات مرتبط با موضوع اعم از مقالات و کتابهای ذی ربط نیز مورد کاوش قرار گرفته است ، در بعد میدانی حضور در محل شهرک های صنعتی و ادراه صنایع و معادن و مصاحبه با مدیر عامل و همچنین دیگر کارکنان خبره و گفتگو با دیگر کارشناسان شرکت شهرکهای صنعتی و اداره صنایع و جمع آوری داده های آماری مرتبط با واحدهای صنعتی از شرکت شهرکهای صنعتی از دیگر ابزار های تحقیق بوده اند ، در این راستا همواره مطالعه همراه با فعالیت میدانی بوده است و بالعکس ، راجع به موضوعی که هدف کاوش میدانی بود مطالعه صورت می گرفت و بعد از کاوش میدانی مجدداً راجع به داده ها تحقیق کتابخانه ای می شد ، در راستای اطلاعات حاصله از مطالعات و دیگر بررسی های یک کاوش میدانی ، فعالیت

میدانی بعدی طراحی و اجرا می شد . پس از انجام این مرحله مجدداً راجع به داده ها مطالعه صورت می گرفت لازم به ذکر است در این پژوهش در دو بعد جداگانه عملکرد شهرکهای صنعتی مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته است در بعد اول عملکرد شهرکهای صنعتی در زمینه توسعه این شهرکها از روش کتابخانه ای و میدانی بهره جسته ایم و در بعد دوم بررسی عملکرد شهرکهای صنعتی در زمینه علل و عوامل موثر بر عملکرد شهرکهای صنعتی از دیدگاه صاحبان واحدهای صنعتی مورد ارزیابی قرار گرفته که از روش میدانی و پیمایشی استفاده کرده ایم ضمناً فرضیه های تحقیق در این بخش مورد آزمون قرار گرفته اند و با استفاده از نرم افزار **spss** تحلیل های آماری مرتبط با موضوع تحقیق صورت پذیرفت.

تنوع واحدهای صنعتی موجود در استان خوزستان هم از نظر فیزیکی و هم از نظر نوع صنعت ، همراه با پراکندگی آنها در سطح استان از یک سو و محدودیت زمانی تحقیق از سوی دیگر می طلبد که نظم خاصی برای انجام بررسی ها برقرار گردد به علاوه سنخیت و موضوعیت یکسان پایه ای برخی واحدهای صنعتی این امر را دو چندان می کند . به بیانی می بایست نوعی اولویت بندی برای بررسی ها در نظر گرفته شود تا به نتیجه مطلوب نهایی برسیم .

موانع و مشکلات تحقیق

از آنجا که تحقیق حاضر در نوع خود در سطح استان خوزستان جزء اولین هاست لذا همان گونه که پیش بینی می گردید با مشکلات و موانع متعددی مواجه گردید ، شناخت این موانع و مشکلات و محدودیتها ، می تواند برای هر محقق در تحقیقات مشابه آتی یک راهنما باشد . البته همکاری بی شائبه کارشناسان محترم در شرکت شهرکهای صنعتی و ادراه صنایع و معادن بسیاری از مشکلات و موانع تحقیق را رفع کرد . قابل ذکر است که در انجام این تحقیق جهت تماس با اداره صنایع و شرکت شهرکهای صنعتی حضوری و تلفنی تلاش های زیادی صورت گرفته است تا داده ها آماری با سرعت بیشتری جمع آوری و در مراحل بعد تحقیق استفاده شود . علاوه بر موانع گفته شده ، انجام تحقیق با مشکلاتی دیگر نظیر عدم وجود امکانات کافی ، عدم دسترسی مناسب و سریع به متخصصین ، کمبود نیروی همکار ، کمبود و عدم دسترسی سریع به منابع مورد نیاز و کمبود زمان مواجه بود . بی شک این چنین ناملایماتی در روند کیفی و کمی انجام طرح تاثیر گذار بوده اند

لیکن علی‌رغم وجود انکار ناپذیر آنان نهایت تلاش به عمل آمد تا تحقیقی شایسته ارائه شود با این امید که چنین باشد .

ادبیات نظری تحقیق

ارائه تئوری‌هایی که مفاهیم مانند هزینه ، مکانیابی صنعتی ، حداکثر کردن درآمد ، کارایی ، اشتغالزایی و ... را مورد بررسی قرار داده اند که بیانگر این مطلب است که صنایع احداث شده در هر نقطه از زمین ، متناسب با موقعیت جغرافیایی ، منابع اولیه (نیروی انسانی ، زمین ، راههای ارتباطی و ...) شکل می‌گیرند .

تحلیل تئوریک پیرامون اهمیت مکان یابی بهینه فعالیتهای صنعتی *

بطور کلی مکان یابی بهینه فعالیتهای صنعتی کارایی نظام اقتصادی را افزایش می‌دهد زیرا از نظر اقتصادی ، امکانات طبیعی هر مکان برای استقرار فعالیتهای بخصوصی مساعد است . تصمیم‌گیری مناسب در مورد انتخاب مکان برای کارفرما اقتصادی اهمیت خاصی دارد ، همچنین تصمیمات انتخاب مکان مجموعه واحدهای صنعتی و چگونگی استقرار این واحدها در سطح کشور برای کل اجتماع و دولت نیز حائز اهمیت است . روشن است که چگونگی استقرار واحدهای صنعتی که قسمت اعظم سرمایه آن توسط دولت تامین شده برای دولت دارای اهمیت است ولی از طرف دیگر چگونگی استقرار واحدهای صنعتی متعلق به بخش خصوصی نیز برای دولت مهم است .

اهمیت مکان استقرار فعالیتهای صنعتی برای کارفرمای اقتصادی

اساس فعالیت صنعتی ایجاد ارزش افزوده در فرایند تولیدی . داده‌های خاصی در شکل مواد اولیه و انواع نیروی کار و سرمایه برای فرایند تولید کارخانه مورد نیاز است مواد اولیه به محصولات کامل و نهایی تبدیل می‌شود حمل و نقل کالا نیز بهنگام بکارگیری مواد اولیه و توزیع کالاهای تولید شده ضرورت می‌یابد .

۱- ارتباط مقیاس تولید با مکان استقرار فعالیت صنعتی

به راه اندازی هر نوع کارخانه همراه با مخارج و هزینه‌هایی است ، فروش محصول ایجاد درآمد می‌کند در سطح معینی از تولید اختلاف درآمد کل و هزینه کل ، سود یا زیان کل را مشخص می‌کند در ارتباط با مکان استقرار فعالیت صنعتی مقیاس تولید ، کشش تقاضا، هزینه تولید و درآمد و شرایط عرضه و تقاضا در کانون توجه قرار دارد .

۲- ارتباط تکنیک تولید با مکان استقرار فعالیت صنعتی

با تغییر مکان، مقیاس تولید تغییر میکند برای تولید کالا بنگاههای اقتصادی باید عوامل اقتصادی را در نقطه معینی فراهم آورند. در تئوری اقتصادی این عوامل به چهار عامل تولید یعنی زمین، نیروی کار، سرمایه و عامل مدیریت شناخته می‌شوند. بطور کلی جریان عوامل تولید را میتوان در انتقال نسبت‌های مختلف از کالا و اشیاء به صنایع مختلف خلاصه کرد بعضی صنایع کار بر هستند و به مقدار زیادتری نیروی کار نسبت به عوامل دیگر بکار می‌برند. برخی سرمایه بر هستند و به مقدار بیشتری تجهیزات و تکنولوژی بکار می‌گیرند و تجهیزات سرانه نیروی کار بیشتری در اختیار دارند، برخی به مقدار زیادی زمین مورد استفاده قرار می‌دهند، معمولاً اشکال مختلفی از جانشینی بین عوامل تولید امکان پذیر است مخصوصاً بین نیروی کار و سرمایه، بنگاهها ممکن است در هر صنعت برای سطوح مختلف تولید، در مکانهای مختلف ترکیبات مختلف را سود آور تشخیص دهند

۳- عرضه عوامل تولید ارتباط نزدیکی با قابلیت تحرک آن دارد

مفهوم تحرک عوامل تولید هم در ارتباط با کاربرد آنها بین فعالیتهای مختلف مطرح می‌شود و هم در ارتباط با فضا و مکان، اما این مسئله در تجزیه و تحلیل‌های مکان‌یابی صنعتی اهمیت ویژه‌ای دارد اینکه عوامل تولید از نظر جغرافیایی کاملاً بی‌تحرک باشند یا تحرک کمتری داشته باشند یا کاملاً دارای قابلیت تحرک باشند، اثر آشکاری بر قابلیت دسترسی به آنها در مکانی معین خواهد داشت.

۴- ارتباط درآمد (تقاضا و قیمت محصول) با مکان استقرار فعالیت

صنعتی

بطور کلی حجم فروش (میزان تقاضا) و قیمت فروش، درآمد بدست آمده را مشخص می‌کند در مبحث ارتباط مقیاس تولید با مکان استقرار مکان صنعتی، ارتباط مقیاس مناسب تولید با منحنی عرضه و تقاضا محصول بررسی شده است

درآمد هر ناحیه به خصوصیات جمعیت بعنوان مثال تعداد مصرف کنندگان بالقوه ، تمایلات مردم ، درآمد مردم و الگوی مصرفی آنها بستگی دارد . همچنین تقاضا بستگی به قیمت ارتباط منحنی تقاضا و کشش قیمتی دارد . قیمت به تنهایی بخشی از تقاضا را معین می کند اما خود از سایر ملاحظات مثل سیاست های قیمت گذاری منطقه ای ، شرایط رقابتی (نوع بازار و هزینه ای تولید) تاثیر می گذارد . تاثیر عامل درآمد ناشی از میزان فروش و قیمت فروش محصول بر سودآوری بنگاه اهمیت این متغیر را روشن می کند .

تئوری مکان یابی صنعتی

تئوری مکان یابی صنعتی بر آن است که با استخراج قوانین عمومی براساس عوامل و متغیرهای موثر بر مکان یابی ، ساختار موجود مکان یابی فعالیت های صنعتی را توضیح و به سوال بهترین مکان استقرار فعالیت صنعتی جواب بدهد . مداخله در الگوی فعالیت های صنعتی موجود در داخل هر استان یا منطقه توسط دولت اهمیت اساسی در جهت دادن ساختار اقتصادی هر استان دارد . سیاست گذاری های صنعتی دولت در استانها حتماً با واژه ای بنام مکانهای مناسب بر هر فعالیت صنعتی همراه است . مکان مناسب برای هر فعالیت یا واحد صنعتی با توجه به ارتباط با منابع داده ها و بازار ستاده ها تعیین می شود عوامل مختلف تولید مثل زمین ، سرمایه ، نیروی انسانی و بازار معیارهای تعیین کننده مکان مناسب صنعتی برای هر فعالیت یا واحد صنعتی را تشکیل می دهند به عوامل فوق می توان کمیت و کیفیت نیروی انسانی ، موقعیت جغرافیایی محل ، دسترسی به زیر ساختهای مورد نیاز و غیره را اضافه کرد . بطور کلی تئوری مکان یابی صنعتی را می توان به سه روش دسته بندی کرد :

- الف : روش حداقل کردن هزینه تلاشی است برای بیان مکان یابی صنایع از نظر حداقل کردن هزینه های عوامل تولید
- ب : تجزیه و تحلیل ناحیه تجاری در دسترس که بیشتر تاکید بر تقاضا و عامل بازار دارد و حداکثر کردن درآمد مورد نظر است
- ج : کسب حداکثر سود که در واقع نتیجه منطقی دو روش بالا است

تئوری حداقل کردن هزینه (تئوری لانهارد)

بیست سال قبل از ارائه تئوری مکان یابی صنعتی بطور جامع توسط وبر ، لانهارد بطور جزئی تر به این امر همت گماشته بود . لانهارد کوشش کرد نشان دهد که چگونه می توان مکان یابی بهینه را در شرایط ساده دو منبع مواد اولیه و یک بازار بوسیله رئوس یک مثلث نشان دهد . این نویسنده همچنین دیدگاهی را براساس ناحیه بازاری در دسترس توسعه داد .

تئوری وبر

تولد تئوری مکان یابی صنعتی به سال ۱۹۰۹ برمی گردد . یعنی زمانی که وبر کتاب خود را بنام *uber den standortder industrien* منتشر کرد . وبر تحقیق خود را بر صنایع کارخانه ای محدود کرد . وبر به منظور اشاره به پیچیدگی های دنیای واقعی سه فرض اساسی دارد . اول اینکه محل جغرافیایی مواد خام معلوم است و این مواد اولیه فقط در برخی مکانها قابل دسترسی است . دوم اینکه موقعیت و اندازه مکانهای مصرف روشن است و بازار از چند نقطه مجزا و جدا از هم تشکیل شده است ، فرض سوم این است که چندین مکان ثابت برای عرضه نیروی کار وجود دارد بطوریکه این نیروی کار دارای تحرک نبوده و عرضه آن در دستمزد جاری نامحدود است . در دنیای ساده وبر سه عامل بر مکان یابی صنعتی اثر می کنند ، این عوامل عبارتند از دو عامل عمومی منطقه ای یعنی هزینه های نیروی کار و حمل و نقل و عامل محلی نیروهای مجتمع یا عدم تجمع ، وبر ابتدا در مدل خود حداقل کردن هزینه های حمل و نقل را وارد می کند و سپس عامل هزینه های نیروی کار و عامل صرفه های ناشی از تجمع را نیز وارد مدل می کند ، وبر حداقل هزینه حمل و نقل را با مثلث مکان یابی نشان داده است و بنابراین اول یک نقطه مصرف (C) و دو منبع مواد اولیه (M_1 , M_2) را در نظر می گیرد ، مکان حداقل هزینه (P) نقطه ای است که کل وزن ضربدر فاصله (تن - میل مربوط به محل مواد اولیه و محصول) حداقل شود . بعبارت دیگر هدف پیدا کردن نقطه در مثلث است که مجموع فواصل این نقطه از رئوس مثلث حداقل شود ، از روشهای مختلف می توان این نقطه را پیدا کرد .

نظریه هوور

هوور در سال ۱۹۳۷ تحقیقات خود را در زمینه کفش و چرم منتشر کرد و در سال ۱۹۴۸ کار خود را با دقت بیشتری به مکان یابی فعالیت‌های صنعتی تعمیم داد او کار خود را با فرض رقابت کامل بین تولیدکنندگان و فروشندگان و تحرک کامل عوامل تولید شروع کرد. هوور در مقایسه با تئوری وبر هزینه‌ها را با روش واقع‌گرایانه به هزینه‌های حمل و نقل و هزینه‌های تولید تقسیم کرد.

تئوری حداکثر کردن درآمد

در سال ۱۹۴۰ اگوست لوش تئوری عمومی مکان یابی خود را با توجه به تقاضا و میزان درآمد تحصیل شده بعنوان عامل مهم منتشر کرد از نتایج مطالعات لوش روشن می‌شود که سعی و توجه او توصیف مکان یابی فعالیت‌های اقتصادی در دنیا واقعی نیست. اگوست لوش یک اقتصاد فضایی را که در آن اثرات تقاضا بر مکان یابی غالب بررسی می‌کند.

تئوری حداکثر کردن سود از نظر ایزارد و گرینهاث

در عمل هزینه و درآمد واحد صنعتی به رغم فروض روش حداقل هزینه و حداکثر کردن درآمد متفاوت است، بنابراین باید گفت که مکان بهینه جایی است که بتواند بیشترین سود را بدست دهد، به رغم منطقی بودن روش حداکثر کردن سود و با توجه به نفوذ تئوری وبر و مشکلات مربوط به تعیین مکان حداکثر سود هنوز هم روش حداقل کردن هزینه‌ها برای مکان یابی بهینه فعالیت‌ها عمومیت بیشتری دارد.

مدل گرافیکی برای تشریح سه روش تئوری ، هزینه و درآمد و سود (تئوری

مکان یابی صنعتی اسمیت)

اسمیت برای نشان دادن تاثیر تفاوت مکان و فضا در هزینه ، درآمد و سود بر تصمیم انتخاب مکان سه روش تئوریک فوق جمع بندی می کند ، اسمیت برای نشان دادن اثر تغییرات مکان در هزینه ، درآمد و سود بر مکانیابی سه حالت در نظر میگیرد :

الف) ثابت بودن درآمد و متغیر بودن هزینه

ب) ثابت بودن هزینه و متغیر بودن درآمد

ج) متغیر بودن هزینه و درآمد

از دیدگاه اسمیت برای مشخص شدن نقطه حداکثر سود محدوده مکانی سود آوری نیز مشخص می شود در مکان یابی محدوده زمانی سود آوری ممکن است سود حداکثر شود. تجربیات نشان می دهد که در نظر گرفتن محدوده مکانی سود آوری برای کارهای عملی بسیار مفید است . مکان یابی بهینه بنگاهها عمدتاً با عامل حداکثر سود تحلیل می شود ولی با توجه به جمع بندی اسمیت می توان گفت سود آوری بنگاه مربوط به عامل هزینه ها و درآمدها است .

مکان یابی صنایع با استفاده از روش درجه بندی وزن دهی

روش وزن دهی

در این روش که می توان برای رتبه بندی نواحی یا مناطق یا فعالیت های صنعتی از آن استفاده کرد در مرحله اول عواملی را که بر تعیین مکان موثرند مشخص می کنیم . در مرحله دوم این شاخص ها را کمی می کنیم و در مرحله سوم این عوامل را براساس کمیت آن امتیاز می دهیم و در مرحله چهارم برای هر ناحیه امتیازات مربوط به عوامل را جمع می کنیم تا امتیاز کل هر منطقه بدست آید برای بدست آوردن امتیاز کل برای هر ناحیه ، منطقه یا استان به جای جمع کردن تک

تک امتیازات مربوط بر هر عامل می توان برای هر کدام از آنها وزنی انتخاب کرد ، سپس می توان امتیاز کل را از طریق جمع وزنی امتیازات بدست آورد .

معیارهای تعریف شده روش وزن دهی به شرح ذیل می باشد :

۱- کارائی

۲- روش هزینه - فایده

۳- اشتغال زایی

۴- فعالیت زایی

۱- کارایی) برای معیار کارایی دو شاخص معرفی می شود ICOR و ILOR که شکل ساده فرمول آن بقرار زیر است :

$$ICOR = \frac{\sum I}{\Delta Y} = \frac{\Delta K}{\Delta Y}$$

$$ILOR = \frac{\Delta L}{\Delta Y}$$

ICOR بیانگر رابطه سرمایه گذاری و تولید می باشد که اگر ICOR برای فعالیتی کم باشد این امر به آن معنی است که برای افزایش یک واحد تولید نیاز کمتری به افزایش سرمایه وجود دارد . بطور کلی کارایی هر فعالیت صنعتی در هر منطقه می تواند امتیازات مکانی را هم در خود مستقر کند .

۲- روش هزینه - فایده (سودآوری)

روش هزینه فایده برای انتخاب زمینه های سرمایه گذاری بکار می رود و در این روش هدف به حداکثر رساندن ارزش فعلی همه درآمدها منهای هزینه ها است. ولی از این روش برای درجه بندی فعالیت های صنعتی هم می توان استفاده کرد. این روش همچنین در انتخاب تکنولوژی نیز استفاده می شود. در این روش باید تمام عوامل فایده و نیز تمام عوامل هزینه شناسایی و معادل پولی آنها محاسبه شود و سپس مقایسه هزینه ها و درآمدها برای فعالیتهای مختلف صنعتی منجر به ارزشیابی این فعالیتهای می شود.

عامل سود بعنوان معیاری برای محل بهینه بنگاه اهمیت دارد. اختلاف نواحی مختلف در هزینه های داده ها و درآمد (تقاضا) موجب اختلاف سودآوری در نواحی مختلف می شود بنابراین در صورتی که برای فعالیت های مختلف در هر منطقه میزان سودآوری را بتوان مشخص کرد امکان درجه بندی فعالیت های صنعتی از این دیدگاه فراهم می شود. برای معیار سودآوری نسبت $\frac{B}{C}$ معرفی می شود اینجا B را همان درآمد واحد صنعتی فرض می کنیم، C اگر فواید و هزینه ها با دقت کافی محاسبه شوند معنای $\frac{B}{C} > 1$ این است که فواید استقرار واحد صنعتی در مکان معین بیشتر از هزینه ها است بنابراین تصمیم گیری استقرار واحد صنعتی اقتصادی است.

۳- اشتغالزایی (فرمول شاخص اندازه گیری اشتغالزایی بصورت زیر معرفی

$$\text{می شود:} \quad \frac{I}{L} \quad L$$

$$\text{ICLR} = \frac{I}{L} = \frac{I}{L}$$

این شاخص نشان دهنده میزان سرمایه لازم برای ایجاد یک شغل است، بعبارت دیگر اگر نیروی کار یک واحد افزایش یابد سرمایه چقدر باید افزایش یابد. این شاخص از دیدگاه ایجاد اشتغال می تواند به درجه بندی فعالیتهای اقتصادی کمک کند.

۴- فعالیت زایی)

براساس معیار فوق فعالیتی مرجح است که اولاً به مقدار بیشتری از داده های سایر فعالیتهای اقتصادی محلی یا داخلی بجای داده های تحمیل شده از خارج استفاده کند ، ثانیاً به مقدار بیشتری ستانده های خود را به بخش های اقتصادی محلی یا داخلی بفروشد، ثالثاً به مقدار بیشتری در خود ایجاد ارزش افزوده شود .

ارزش افزوده فعالیت + مجموع داده های خریداری شده از بخش داخلی = شاخص فعالیت زایی
ارزش کل داده های به کار رفته در فعالیت

شهرک صنعتی *

شهرکهای صنعتی به گونه ای طراحی شده اند که قابلیت سرمایه گذاری در اغلب رشته های صنعتی را دارا می باشد . در شهرکهای صنعتی ضمن ایجاد فضای سبز کافی ، همجواری با واحدهای صنعتی رعایت می شود و علاوه بر ایجاد امکانات زیر بنایی از قبیل شبکه های تامین آب ، برق ، مخابرات ، گاز و جمع آوری فاضلاب امکان دسترسی به شبکه های راه آهن ، فرودگاه و بنادر نیز در نظر گرفته می شود . همچنین طراحی و احداث تصفیه خانه فاضلاب ، ساختمانهای اداری ، گمرک ، آتش نشانی ، مسجد ، سالن اجتماعات ، نمایشگاه ، درمانگاه ، دفاتر پست ، بیمه ، بانک و سایر امکانات رفاهی متناسب با پیشرفت فیزیکی شهرک انجام می شود . بسیاری از شهرکهای صنعتی در حوالی بنادر احداث می شوند که نه فقط از تسهیلات دریایی و بندری بلکه از حمل و نقل جاده ای و ریلی خوب نیز بهره مند می شوند .

- اگر بنگاهها و صنایع در نزدیکی فعالیتهای تولیدی مرتبط یا در جوار شرکتهای صنعتی کار کنند این همجواری موجب ترغیب به همکاری و غالباً استفاده مشترک و سود مند از فن آوری ها ، مهارتهای ویژه و از همه مهمتر استفاده ایده ها و افکار می گردد .

- شهرکهای صنعتی برای صنایع کوچک و متوسط بسیار ارزشمند است زیرا آنها نمی توانند بسهولة سرمایه لازم برای دسترسی انفرادی به کلیه خدمات و تاسیسات شهرک صنعتی را فراهم کنند از این دیدگاه شهرک های صنعتی سهم بسزا و با ارزش در توسعه صنعتی پایدار و عادلانه دارند .

* کاج او فالکی — اقتصاددان ارشد یونیدو (UNIDO) — اصول و مبانی پارکهای صنعتی ترجمه مهندس محمد نوریان ، کارشناس طرح و توسعه شرکت شهرکهای صنعتی ایران- ویژه نامه پارک های فن آوری ، ضمیمه شماره ۶۲ صنعت ساز

- اگر مناطق ویژه صادرات ارتباط تنگاتنگ با صنایع داخلی و شهرکهای صنعتی داشته باشند ارزش تولیدات داخلی را بالا برده و همچنین برای صنایع داخلی تاثیر گذار می باشد .

- مشاوره در مورد تامین مالی و سرمایه گذاری مشترک بازاریابی و جستجو برای یافتن سرمایه گذاران مشترک شهرکهای صنعتی که به خوبی برنامه ریزی شده و دارای خدمات خوبی نیز باشند موجب تغییر مکان صنایع به بخشهای می شوند که از نظر اجتماعی مطلوب بوده و در مراکز شهری نیز واقع نباشند . شهرک های صنعتی از این طریق به کاهش تراکم و آلودگی مناطق پرجمعیت و تقویت پایه صنعتی در مکانهای کوچک و متوسط کمک می کنند و موجب توقف مهارت از روستاها به شهرها نیز می گردند از دیگر مزیت های شهرکهای صنعتی ، کاهش ترافیک موجود و افزایش کارایی در مورد تعیین کاربری زمین شهرها و کاهش هزینه های تامین خدمات برای صنایع و اراضی می باشد . شهرکهای صنعتی می توانند خدمات مدیریت زیست محیطی با هزینه پایین را برای صنایع مستقر در شهرک صنعتی ارائه دهند .

- بزرگترین شهرک صنعتی جهان منطقه آزاد جبل علی واقع در دبی و حدود ۱۲۵۰ شرکت و بنگاه اقتصادی در آن مستقر هستند که به دستگاه‌های الکترونیکی نیز مجهزند .

- در حال حاضر ۲۷۰ شهرک صنعتی در سراسر کشور به کلیه افراد متقاضی در این شهرکها خدمات مورد نیاز را ارائه می دهد . شرکت شهرکهای صنعتی با استقرار این شهرکها در مجاورت مناطق شهری دسترسی به مراکز جمعیتی و بازارهای مهم را تسهیل می نماید .

- براساس مفاد ماده واحده قانون تاسیس شرکت شهرکهای صنعتی ایران ، شهرکهای صنعتی مکلفند از طریق واگذاری عین یا منفعت اراضی تحت اختیار خود سرمایه اولیه پرداختی دولت را جبران نمایند ، انتقال قطعی اراضی به صاحبان واحدهای صنعتی موکول به اخذ پروانه بهره برداری است بر اساس این قانون هر شرکت شهرک صنعتی بر طبق مفاد اساس نامه خود و اصول قانون تجارت اداره می گردد و از شمول مقررات مغایر مستثنی بوده و ضوابط استخدامی این شرکتها تابع قانون کار و تامین اجتماعی جمهوری اسلامی ایران است .

- تعیین محل شهرک (در منطقه تصویب شده توسط مجمع) و طراحی نقشه شهرک براساس قانون تاسیس شرکت شهرکهای صنعتی ایران ، برای نیازهای گوناگون مطابق با ضوابط اعلام شده توسط وزارت مسکن و شهر سازی انجام خواهد شد واگذاری اراضی به متقاضیان ، حدود و شرایط و نحوه عمل در این خصوص در اختیار مسئولان شهرک صنعتی است که براساس آئین نامه اجرایی این قانون عمل خواهد کرد و تشخیص ضرورتهای فنی و اقتصادی به عهده مجمع عمومی شرکت شهرک صنعتی است .

مزایای سرمایه گذاری در شهرکهای صنعتی *

- ۱- متقاضیان ایجاد واحدهای صنعتی نیاز به کسب مجوز جداگانه از ادارات و سازمانهای متعدد از قبیل محیط زیست ، منابع طبیعی ، کشاورزی ، آب، برق ، امور اراضی ، میراث فرهنگی ، خاک شناسی ، ثبت ، راه و ترابری ، کار و امور اجتماعی ندارند ، اینگونه مجوزها در زمان تاسیس شهرک صنعتی از دستگاههای ذیربط اخذ می گردد .
- ۲- شهرکهای صنعتی از قانون شهرداری ها مستثنی هستند
- ۳- پرداخت نقد و اقساط هزینه های انتفاع از تاسیسات
- ۴- صدور مجوزهای ساخت و ساز و پایان کار در محدوده اختیارات شهرکهای صنعتی است و در کوتاه ترین زمان ممکن و بصورت رایگان انجام می شود .
- ۵- اداره شهرک صنعتی پس از بهره برداری به هیأت امنای صاحبان صنایع مستقر در شهرک صنعتی واگذار می گردد .
- ۶- بخشودگی قسمتی از هزینه های انتفاع از تاسیسات برای واحدهایی که زودتر از زمان پرداخت اقساط خود به بهره برداری می رسند (به استثناء شهرکهای صنعتی استان تهران)
- ۷- امکان اجرا و یا خرید سالن های آماده برای تسریع در بهره برداری از واحد تولیدی
- ۸- کاهش هزینه های سرمایه گذاری به دلیل استفاده از خدمات مشترک سازماندهی شده توسط شهرکهای صنعتی از جمله آب ، برق ، تلفن ، گاز و تصفیه خانه فاضلاب .

* سایت اینترنتی شرکت شهرکهای صنعتی ایران

۹- در شعاع ۳۰ کیلومتری مراکز استانها و شهرهای بالای ۳۰۰ هزار نفر ، معافیت مالیاتی ماده ۱۳۲ قانون مالیاتهای مستقیم فقط مشمول واحدهایی می شود که در شهرکهای صنعتی مستقر هستند

۱۰- اتخاذ سیاستهای صنعتی و اجرای آنها موجب تمرکز فعالیتهای صنعتی در مناطق محدود نظیر شهرکهای صنعتی می شود که می تواند موجب ایجاد تاثیرات مهم بر محیط زیست و سلامتی و ایمنی انسانها گردد که برخی از این آثار عبارتند از :

الف) کاهش سریع منابع آب زیر زمینی

ب) کاهش آلودگی آبهای زیر زمینی و سطح اراضی ، آلودگی هوا و آلودگی صوتی

ج) کاهش خاک آلوده و به تبع آن کاهش آسیب رسانی به ذخایر محیط های طبیعی و زیست محیطی

د) پیشگیری از هزینه های فزاینده درمان پزشکی افراد بیمار از طریق مدیریت مسئولانه، آگاهانه محیط زیست همراه با برنامه ریزی فعالیت شهرکهای صنعتی

و) شهرکهای صنعتی می توانند خدمات مدیریت زیست محیطی با هزینه پایین را برای صنایع مستقر در شهرک صنعتی ارائه دهند بعنوان مثال خدمات مربوط به آب و فاضلاب و تهیه پساب ها و زباله های سمی خطرناک را می توان بسیار ارزانتر و با کارائی بیشتر انجام داد که هزینه سرانه نیز بسیار کم می شود .

پیشینه تحقیق

در این فصل به روند شکل‌گیری صنایع و بررسی تاریخی صنعت و چگونگی احداث کارخانجات و شرکتهای دولتی که براساس موقعیت جغرافیایی و مزیت‌های تولیدی استان متناسب بوده‌اند، اشاره می‌شود، ضمن اینکه اهمیت اقتصادی و موقعیت استراتژیک استان، صنعتی شدن این استان الزام‌آور نموده است.

مروری بر روند رشد صنایع در استان خوزستان قبل از انقلاب *

پایه‌گذاری فعالیتهای صنعتی در این استان از اواخر قرن ۱۳ هجری (حدود ۹۰ سال قبل) با احداث پالایشگاه نفت آبادان آغاز شد. پس از تغییر و تحولات پیش‌آمده در روابط سیاسی ایران و کشورهای غرب و به خصوص بعد از جنگ جهانی دوم که روند اقتصادی ایران به سوی ادغام در اقتصاد جهان پیش‌رفت به اولین نشانهای حرکت به سوی صنعتی شدن در خوزستان همزمان با برنامه اول مشاهده شده است. در گزارش عملیاتی سازمان برنامه در سالهای ۱۳۲۹ تا ۱۳۳۰ آزمایش کشت نیشکر در استان خوزستان با تاسیس کارخانه قند مورد بررسی قرار گرفته است در برنامه دوم نیز بحث تاسیس ۳ واحد تولیدی جدید در منطقه به میان آمده است از جمله کارخانه کاغذسازی در خوزستان، کارخانه قند و کارخانه کود شیمیایی در اهواز که مورد اول و سوم از برنامه حذف شده‌اند. از برنامه عمرانی سوم به بعد مسئله سرمایه‌گذاری صنعت در خوزستان جدی‌تر شد. در این برنامه بود که پایه چند قطب صنعتی در برخی از شهرهای ایران از جمله اهواز نهاده شد. در برنامه چهارم بخش صنعت اهمیت بیشتری یافت و از اهداف این برنامه دوبرابر شدن ارزش تولیدات و ارزش افزوده است در این عصر بیش از ۷۲ درصد کارگاه‌های فعال صنعتی فقط در سه رشته صنایع، غذایی، نساجی و کانی غیر فلزی مشغول بکار بوده‌اند و ارزش افزوده صنایع بزرگ مربوط به این سه رشته بوده‌اند. لازم به ذکر است در دهه ۵۰-۱۳۴۰ شرکتهای کشت و صنعت هفت تپه، تصفیه شکر اهواز، گروه ملی صنعتی فولاد، نورد ولوله اهواز، لوله‌سازی اهواز، پتروشیمی آبادان، شرکت شیمیایی پاسارگاد، مجتمع شیمیایی رازی و کاغذ پارس مورد بهره‌برداری قرار گرفتند. در برنامه پنجم عمرانی محورهای توسعه صنعت و تاسیس صنایع براساس تخصیص مواد اولیه و امکانات زیربنایی نهاده شد و تاسیس صنایع در برخی شهرهای استان خوزستان متناسب با مواد اولیه موجود پایه‌گذاری شد.

* دکتر سید مرتضی افقه - تحقیق (بررسی وضعیت اقتصادی و اجتماعی استان خوزستان) خبرنامه آموزشی، تخصصی، اقتصادی خانه صنعت و معدن استان خوزستان - سال اول، شماره دوم

در دهه ۶۰-۱۳۵۰ شرکت کشت و صنعت کارون ، کارخانه سیمان بهبهان ، شرکت فارسیت اهواز ، مجتمع پتروشیمی فارابی ، شرکت کربن و تعدادی از کارخانجات آجر ماشینی مورد بهره برداری قرار گرفتند و مجتمع فولاد اهواز و نورد سنگین کاویان ، شرکت صنعتی سپینتا ولوله سازی خوزستان تاسیس شده اند .

از دیگر اهداف عمده برنامه پنجم میتوان به موارد زیر اشاره نمود در زمینه ایجاد تعادل بیشتر بین مناطق مختلف کشور و رفع عدم توازن توجه فوق العاده به ایجاد قطب کشاورزی و صنعتی در سراسر کشور معطوف گردید ولی علیرغم تأکیدات فوق ، در اولین سال شروع برنامه (۱۳۵۲) رشد بی سابقه قیمت نفت و تداوم آن چهار برابر قیمت قبلی باعث شد که برنامه ریزان در برنامه پنجم بازنگری نمایند . در برنامه تجدید نظر شده ، رفاه و تامین اجتماعی ، تسریع در رشد اقتصادی و ... مورد تأکید قرار گرفت . بدلیل افزایش درآمد داخلی و نهایتاً گسترش تقاضا ، حجم واردات از جمله واردات صنعتی رشد گسترده ای یافت و ارزش کل واردات طی دوره برنامه به رقم بی سابقه ۵۰ میلیارد دلار بالغ گردید و رشد واردات کالاهای مصرفی به رقم ۴۸,۳ درصد رسید . همزمان با این تحولات توصیه های برنامه های قبل و مشاورین خارجی مبنی بر قطب صنایع فلزی و پتروشیمی بودن استان خوزستان مورد تأکید مجدد قرار گرفت ولی توزیع اعتبارات عمرانی استان خوزستان از ۱۵,۸ درصد کل اعتبارات عمرانی در برنامه چهارم به ۴,۳ درصد در برنامه پنجم کاهش یافت و سهم خوزستان از تولید ناخالص سرانه از ۵۳,۹ هزار ریال در برنامه سوم به ۳۶,۹ هزار ریال در برنامه پنجم کاهش یافت در همین برنامه اعتبارات عمرانی کل کشور ۱۷۰ میلیارد ریال بود که فقط ۹,۳ میلیارد ریال آن سهم منطقه خوزستان و کهگیلویه شده است .

در برنامه ششم قرار بود صنایع عمده ای که در برنامه قبل شروع شده بود به اتمام برسد ، ولی وقوع انقلاب اسلامی در کشور و به دنبال آن متوقف شدن برنامه عمرانی ششم و در نتیجه تداوم عملیات تاسیس صنایع مهم و عمده ای همچون پتروشیمی ایران -ژاپن، مجتمع فولاد اهواز ، کارخانه نورد سنگین کویان ، پروژه کشت و صنعت کارون وقفه ایجاد شد و حمله عراق علیه ایران این کندی عملیات را به مدت ۸ سال تمدید نمود . بعلاوه در مدت جنگ اغلب صنایع موجود در استان بارها توسط هواپیماهای عراقی بمباران و تخریب شدند . پس از آن توقف جنگ و شروع بازسازی ها و تدوین برنامه اول که تکمیل و تجهیز پروژه های عمرانی نیمه تمام در راس اهداف آن بود و نیز اهمیتی که در این برنامه به صنایع سنگین و واسطه ای بخصوص پتروشیمی و ذوب فلزات داده شد و پیش بینی کشت ۸۰ هزار هکتار از زمین های موجود استان جهت کشت نیشکر و تاسیس تعداد زیادی صنایع جانبی مربوط به آن بار دیگر استعدادهای استان مورد توجه دولت مرکزی قرار گرفت و قطب های اقتصادی جدید به فعالیت های اقتصادی قبلی افزوده شد . هرکدام از این سرمایه گذاری های وسیع می توانست زمینه را برای تحولات اقتصادی ، اجتماعی مثبت فراوانی فراهم نماید .

بررسی روند رشد صنایع بجز صنایع نفت در استان خوزستان پس از انقلاب*

تعداد کارگاهها

استان خوزستان از حیث تعداد کارگاههای بزرگ صنعتی جایگاه عمده ای نسبت به کل کشور و استانهای صنعتی دیگر ندارد. تعداد کارگاههای صنعتی از سال ۱۳۶۰-۶۳ روند صعودی داشته و از ۱۲۵ کارگاه در سال ۱۳۶۰ به ۱۴۰ کارگاه در سال ۱۳۶۳ رسیده است ولی در سال ۱۳۶۴ بخصوص سال ۱۳۶۵ کاهش شدیدی را نشان می دهد. در مجموع تعداد کارگاه تنها بین ۱,۶ تا ۲,۱ درصد از کل کارگاه بوده که نشان دهنده پایین بودن سهم تعداد کارگاهها استان در کل کشور می باشد. سهم کارگاههای استان برای سالهای ۱۳۷۰ و ۱۳۷۱ به ترتیب ۱,۶ و ۱,۸ درصد می باشد که در مجموع در مقایسه با نیمه اول دهه ۶۰ تفاوت چندانی ننموده است.

تعداد کارکنان

همانطوری که عنوان شد تعداد کارکنان صنایع بزرگ استان خوزستان طی سالهای نیمه اول دهه ۶۰ روندی نسبتاً ثابت داشته است. لازم به ذکر است که افزایش شدید کارکنان در سال ۱۳۷۳ نسبت به سال ۱۳۷۲ حدود ۵۰ درصد، احتمالاً بدلیل تغییر اساسی است که سازمان برنامه و بودجه وقت نسبت بهنگام کردن آمار کارگاههای صنعتی استان انجام داده است بجز این تغییر روند تغییرات تعداد کارکنان بصورت جزئی بوده است. نکته قابل توجه دیگر کاهش شدید کارکنان صنایع بزرگ در سال ۱۳۷۴ نسبت به سال ۱۳۷۳ می باشد بطوری که کارکنان کارگاههای صنعتی استان خوزستان از ۴۹۴۰۲ نفر در سال ۱۳۷۳ به ۴۲۰۶۹ نفر در سال ۱۳۷۴ رسیده است، این درحالی است که در کل کشور تعداد کارکنان واحدهای صنعتی در کل کشور و به تبع آن در استانهای مختلف کاهش نسبتاً شدید

* دکتر سید مرتضی افقه - تحقیق (بررسی وضعیت اقتصادی و اجتماعی استان خوزستان)

نشان می دهد و این کاهش در استان خوزستان ۱۴,۸ درصد در مقایسه با کل کشور ۵,۴ درصد و استانهای تهران و اصفهان به ترتیب کاهشی معادل ۸,۱ درصد و ۶,۶ درصد داشته اند بسیار شدیدتر بوده است که این امر نشان از ضربه پذیری بیشتر استان خوزستان در مقابل بحرانهای اقتصادی در مقایسه با کل کشور و استانهای شاخص صنعتی می باشد .

نکته قابل توجه دیگر در ارتباط با کارکنان صنایع استان درصد این تعداد کارکنان به کل کارکنان واحدهای صنعتی کشور در مقایسه با استانهای تهران و اصفهان میباشد در حالی که نسبت واحدهای صنعتی استان به واحدهای صنعتی کل کشور بین ۳ تا ۳,۷ درصد بوده است . سهم کارکنان استان به کل کشور بین ۶ تا ۷,۵ درصد در نوسان بوده است این امر میتواند حاکی از این باشد که در استان خوزستان واحدهای صنعتی بطور متوسط دارای کارکنان بالای است . بعبارت دیگر میتوان نتیجه گرفت که نوعاً واحدهای صنعتی در استان واحدهای با مقیاس بزرگ بوده اند , بطوریکه ۶۰درصد از ۸۲ کارگاه بزرگ صنعتی که در سال ۱۳۷۳ در این استان فعالیت داشته اند قبل از پیروزی انقلاب و مابقی پس از آن تاسیس شده اند ولی از ۲۵۲ کارگاه متوسط صنعتی ۱۵ درصد تا پایان سال ۱۳۵۷ و ۸۵ درصد از سال ۱۳۵۸ به بعد تاسیس شده اند .

اهمیت اقتصادی و موقعیت استراتژیک خوزستان بگونه ای است که این استان یک قطب توسعه در سطح کشورهای منطقه در دوران ۹۰ ساله فعالیت نفت و در سطح ایران طی سه دهه اخیر تبدیل شود , حتی خوزستان طی سه دهه اخیر و بخصوص پس از انقلاب و خاتمه جنگ بصورت قطب توسعه باقی ماند و علاوه بر فعالیتهای وسیع شرکت نفت بسیاری از فعالیتهای استراتژیک دیگر را نیز در خود جای داد , ولی در شکل جدید که به قطب توسعه ای تبدیل شد امواج توسعه آن خارج از استان بخصوص چند استان مهم کشور و تهران منتقل شود و خود استان بدلیل کم توجهی تصمیم گیرندگان کشور و بخصوص تغییر مکرر و وسیع مسئولین منطقه به یک استان نسبتاً محروم و عقب مانده در مقایسه با بسیاری از استانهای دیگر تبدیل شده است .

وضعیت و فرصتهای صنعت در استان *

استان خوزستان بدلیل موقعیت خاص و امکانات و استعدادهای ویژه ای که دارد ، بعنوان یکی از اصلی ترین قطب های تعیین کننده سیاستهای توسعه اقتصادی کشور مطرح است. ارتباط با خلیج فارس و دریای آزاد ، وجود بنادر بزرگ ، منابع عظیم نفت و گاز ، جاری بودن بیش از ۳۰ درصد از آبهای سطحی کشور در استان ، استعدادهای منحصر بفرد کشاورزی ، سدهای بزرگ و نیروگاههای تولید انرژی برق آبی ، فرودگاهها ، راه آهن ، جاده های ترانزیتی ، دانشگاهها و نیروهای متخصص و تحصیلکرده از مزیت های نسبی این استان در مقایسه با سایر استانهای کشور است و بدلیل همین مزیتها و استعدادهای است که سرمایه گذاریهای عظیم در زمینه های مختلف اقتصادی اعم از تولید انرژی ، کشاورزی ، صنعت و خدمات در قبل و بعد از انقلاب در این استان انجام شده است و به رغم ناامنی های ایجاد شده در دوران جنگ تحمیلی و دفاع مقدس که افت سرمایه گذاری را در برداشته ، باز هم استان خوزستان نقش تعیین کننده خود را در توسعه اقتصادی و سرمایه گذاری های زیربنایی حفظ کرده است .

همانطور که در هر کشوری صنعت موتور محرک توسعه اقتصادی است ، صنعت در این استان نیز جایگاه خود را حفظ نموده و برای تداوم رشد و توسعه اقتصادی باید از صنعت کمک گرفت . صنعتی شدن یعنی علمی کردن تولید ، توزیع و خدمات به منظور رفع عقب ماندگی های اجتماعی و اقتصادی ، که این خود فرصتهای مناسبی را برای ارتقای معنوی فرد و جامعه فراهم می سازد .

* جعفر نوری موسی - گزارش وضعیت و فرصتهای صنعت در استان خوزستان ، موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی اداره کل بازرگانی استان خوزستان

استان خوزستان در زمینه صنعت از شرایط اقلیمی و زیست شناختی بسیار مناسبی برخوردار است و این خود امتیاز مهمی است . استان خوزستان در صنایع وابسته به نفت و گاز و نیروگاههای تولید کننده برق ، صنایع پتروشیمی و کشت و صنعت نیشکر و صنایع جانبی آن در کشور مقام اول را دارا می باشد و در محدوده صنایع ذوب فلزات و فولاد ، دومین استان کشور است . اما به دلیل سیاستهای رژیم طاغوت در قبل از انقلاب و جنگ تحمیلی هشت ساله در بعد انقلاب و تاثیر آثار روانی جنگ در دوران بازسازی در استان ، صنایع کوچک و متوسط در مقایسه با سایر استانها و متناسب با استعدادهای استان رشد نکرده است . ولی با وجود همه این موانع ، در مجموع استان خوزستان جزء استانهای رده اول صنعتی کشور محسوب می شود .

وضع کارگاههای بزرگ صنعتی استان

براساس آمار سرشماری ۱۳۷۵ میزان اشتغال در بخش صنایع و معادن و نفت و گاز ۲۲۴۸۸۹ نفر و معادل ۳۰٫۸ درصد کل اشتغال استان و اشتغال بخش صنعت معادل ۹۹۰۲۱ نفر یعنی ۱۳٫۶ درصد کل اشتغال استان بوده است . براساس آمار سرشماری ۱۳۷۳ میزان ارزش افزوده کارگاههای بالای ده نفر کارکن استان ۹٫۲ درصد کل ارزش افزوده کشور و میزان بهره وری نیروی کار در بخش صنعت استان ۲۶٫۴۱ هزار ریال می باشد که در مقایسه با بهره وری صنعت در کل کشور (۱۷۸۴۷ هزار ریال) ۴۶ درصد بیشتر است . ضمناً ارزش افزوده کارگاههای صنعتی (ده نفر کارکن به بالا) به قیمت جاری در سال ۱۳۷۵ برابر با ۳۰۱۴۸۳۴ میلیون ریال بوده است . باتوجه به میزان ارزش افزوده ارائه شده صنایع بزرگ و غالب استان در چهار زمینه صنعتی و مهمترین آنها به این شرح می باشد :

الف (صنایع شیمیایی و پتروشیمی
مانند پتروشیمی بند امام , پتروشیمی رازی , پتروشیمی فارابی , پتروشیمی
آبادان , شیمیایی پاسارگاد و کربن ایران

ب (صنایع فلزات اساسی
مانند فولاد خوزستان , نورد ولوله اهواز , لوله سازی اهواز , لوله سازی
خوزستان , شرکت پایساز , شرکت مخزن ساز , شرکت سپنتا , شرکت سپیدان

ج (صنایع مواد غذایی و صنایع جانبی نیشکر
مانند کشت و صنعت کارون , کشت و صنعت هفت تپه , قند دزفول , تصفیه
شکر اهواز , خوراک دام کارون , خوراک دام هفت تپه , کاغذ سازی پارس , نئوپان
کارون , نوشابه سازی زمزم آبادان , نوشابه سازی زمزم اهواز , نوشابه سازی دنیز
اهواز , نوشابه سازی خرمنوش در خرمشهر

د (صنایع کانی غیر فلزی
مانند سیمان بهبهان , فارسیت اهواز , صنایع گچ خوزستان و کارخانجات آجر
و کارگاههای تولید شن و ماسه .

راهبردهای توسعه سرمایه گذاری صنعتی در استان خوزستان با توجه به امکانات بالقوه استان*

گسترش تولید و توسعه صادرات غیر نفتی , مستلزم افزایش سرمایه گذاری
در فعالیت های مختلف تولیدی و بخصوص در بخش صنعت است . محدودیت منابع
مالی در سرمایه گذاری , یا بالا بودن ریسک سرمایه گذاری در فعالیت های تولیدی و

صنعتی نیاز به برنامه ریزی و اولویت سرمایه گذاری را اجتناب ناپذیر می سازد . لازم برنامه ریزی و اولویت گذاری در سرمایه گذاری ، شناخت امکانات و قابلیت های محیطی ، بخشی و منطقه ای است . محیط سرمایه گذاری در سطح کلان شکل می گیرد و معمولاً در کوتاه مدت به راحتی قابل تغییر نیست . با این وجود آگاهی از قوانین و مقررات و شناخت دوایر ذیربط ، در تسریع فعالیت های اجرایی برای سرمایه گذاری بی تاثیر نمی باشد . شناخت بخش ، فعالیت های درونی و ساختار آن باعث می شود که سرمایه گذار موثرترین فعالیت را جهت بازگشت سریع سرمایه و افزونی سودآوری انتخاب نماید . امکان سرمایه گذاری بستگی تام به امکانات و قابلیت های مناطق مختلف از لحاظ دسترسی به منابع و عوامل تولید ، دسترسی به بازارهای داخلی و خارجی و امکانات مناسب حمل و نقل دارد . علاوه برآن شناخت پیوندهای درونی فعالیتهای تولیدی در هر منطقه که مؤید استحکام ساختارهای صنعتی در یک منطقه برای کاهش هزینه های مبادلاتی بین صنایع است ، و ارتباط هر فعالیت داخل منطقه ای با فعالیت های صنعتی در سطح ملی ، برای تصمیم به سرمایه گذاران صنعتی بسیار حایز اهمیت است . از این رو در مطالعات استان شناسی و منطقه ای به دلیل اهمیت سطح آن برای برنامه ریزان منطقه ای و ملی ، پیش نیاز مطالعات سرمایه گذاری ، شناخت امکانات و قابلیتهای فعالیت های بخشی ، نقش استان در اقتصاد ملی و ارتباط بخش در منطقه با کل بخش در سطح ملی می باشد .

* مسعود هاشمیان ، یوسف حسن پور — راهبردهای توسعه سرمایه گذاری صنعتی در استان خوزستان با توجه به امکانات بالقوه استان ، موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی اداره کل بازرگانی خوزستان

بررسی اینکه فعالیت های بخشی در کدام زیر بخشها قویتر است و همسویی ساختار بخش در استان با همسویی ساختار کلی بخش در سطح ملی تا چه اندازه است و ارتباط بین فعالیت های صنعتی در سطح کارگاههای بزرگ منطقه ای و کارگاههای کوچک به چه نحوی است و اینکه فعالیت های غالب در زیر بخشهای صنعتی در یک استان کدامند ؟ ضمن آنکه آگاهی های سرمایه گذاران را برای بکارگیری منابع مالی در کم ریسک ترین فعالیت های صنعتی ارتقاء می دهد ،

موجب افزایش اطمینان در سرمایه گذاری نیز می شود . چنین مطالعاتی باید فراتر از مطالعات آمایش سرزمین بوده و تحلیلی کامل از وضعیت موجود بخشهای مورد نظر تولیدی را ارائه دهد . به همین علت ضرورت مطالعه در خصوص توسعه سرمایه گذاری صنعتی در استان خوزستان بر مبنای امکانات و قابلیت‌های صنعتی این استان احساس شد تا بر مبنای آن راهبردهای جهت توسعه صادرات غیر نفتی ارائه گردد . هدف از این مطالعه آن بود که ضمن تعیین نقش ملی و رتبه استان خوزستان از نظر فعالیت‌های صنعتی ، الگوی مناسبی جهت استفاده از منابع محدود مالی برای رشد و تقویت تولید صنعتی در این استان ارائه گردد .

سیمای جغرافیایی و اقتصادی استان خوزستان

عبور پنج رودخانه دائمی از استان خوزستان باعث شده که جلگه های حاصلخیز این استان دارای غنی ترین منابع آبی نسبت به سایر استانهای کشور باشد . این امر توانایی تولید محصولات مختلف کشاورزی در تمامی فصول سال را در این استان امکان پذیر ساخته است . وجود منابع و معادن غنی دیگر ، دسترسی به آبهای آزاد ، ارتباط مرزی با دو کشور همسایه عراق و کویت ، برخورداری از امکانات حمل و نقل جاده ای و ریلی مناسب و وجود امکانات بندری گسترده در بنادر مهم خرمشهر ، آبادان ، ماهشهر و امام خمینی این استان را برای فعالیت‌های اقتصادی پر جاذبه نموده و آن را به یکی از دروازه های مهم بازرگانی و تجاری کشور مبدل ساخته است .

این استان به جهت دارا بودن ذخایر نفت و گاز ، سهم قابل توجهی از تولید و صادرات فرآورده های نفتی را به خود اختصاص داده است . استخراج روزانه ۲,۵ میلیون بشکه نفت و ۱,۲ میلیارد فوت مکعب گاز این استان را به مرکز تولید و تامین انرژی کشور تبدیل نموده است . با توجه به اینکه ۲۰ درصد برق کشور بصورت برق آبی است و از طریق سدهای بزرگ واقع در این استان تامین می شود ، می توان گفت که استان خوزستان در تولید برق آبی کشور نیز دارای نقش زیادی است . وجود معادن کانی غیر فلزی مانند دولومیت ، مرمریت ، صدف دریایی ، نمک ،

ماسه بادی و کوهی ، ماسه سنگ ، آهک مارنی ، قیر طبیعی ، فسفات و سیلیس ، جایگاه این استان را از لحاظ فعالیت های معدنی بسیار ممتاز ساخته است ، بطوریکه در زمینه تولید ماسه نسوز ، دولومیت ، سنگ لاشه ، شن و ماسه و سنگ آهک بر اساس رتبه بندی در کشور از رتبه خوبی برخوردار است . با وجود توانمندی های متنوع استان خوزستان در بخشهای مولد اقتصادی ، بخش خدمات در مقایسه با سایر بخشهای مهم اقتصادی نظیر صنعت و کشاورزی از سطح فعالیت اقتصادی بیشتری برخوردار بوده است . عواملی چون بازدهی بالا در بخش خدمات در مقایسه با سایر بخشهای اقتصادی سبب افزایش گرایشات نیروی کار به این بخش شده است . علاوه بر این عواملی نظیر بی اطمینانی در برگشت سرمایه های بخش های تولیدی استان به جهت وقوع جنگ و همسایگی با عراق ، رشد سرمایه گذاریهای عمرانی دولت در قالب طرح های ملی نظیر بهبود حمل و نقل و ارتباطات و مناطق آزاد و مهمتر از همه موقعیت جغرافیایی استان از لحاظ ترانزیت بین المللی، در رشد فعالیت های خدماتی بخصوص خدمات بازرگانی بسیار موثر بوده است . نکته دیگری هم که باید به آن اشاره کرد این است که سرمایه گذاریهای صنعتی انجام شده در استان به جهت سرمایه بر بودن آنها و عدم ایجاد پیوند قوی با صنایع کوچک ، چندان موجبات رشد اشتغال را فراهم ننموده است در صورتیکه یکی از راههای جذب افراد شاغل و کاهش میزان بیکاری توسعه صنعتی است . با توجه به تنوع محصولات صنعتی و میزان تقاضای بالای جهانی برای اینگونه محصولات و نیاز مبرم کشور به آنها امید است که برنامه ریزی صحیح در توسعه صنعتی چه در سطح منطقه ای و چه ملی بتواند جاذبه های بیشتری جهت جذب نیروی کار و فعالیت بیشتر سایر بخشهای اقتصادی را فراهم آورد .

بررسی ویژگی ها و ساختار صنعتی استان خوزستان

استان خوزستان بعنوان هشتمین استان بزرگ کشور ، به جهت دارا بودن برخی ویژگی های اقتصادی خود جزء یکی از قطب های صنعتی کشور بحساب می آید . این استان به جهت دارا بودن دشت های وسیع ، همجواری با پنج استان کشور ، دسترسی به بازار کشورهای نفت خیز عربی ، سهولت در ارتباطات ، وجود منابع زیر زمینی فروان و خاک حاصلخیز ، این توان را دارد که برخی طرح های ملی و امکانات تولیدی کشور در این استان متمرکز شود ، بطوریکه بخشی از سرمایه

گذاریه‌های بزرگ بمنظور احداث مراکز تولیدی عظیم توسط سرمایه گذاران داخلی و خارجی در این استان صورت پذیرد. تقویت منابع نیروی انسانی از جمله عوامل مهم و اصلی جهت توسعه صنایع غیر نفتی در منطقه بشمار می آید که همزمان با آن امکان اجرای طرحهای ملی مولد همانند ایجاد سدها، تاسیسات عظیم نفت و گاز و پتروشیمی و صنعت فولاد در این استان بوجود آمده است.

نتایج حاصل از سرشماری آمار کارگاههای صنعتی استان خوزستان در سال ۱۳۷۵ نشان می دهد که بیش از ۹۷ درصد این کارگاهها کوچک و با سرمایه های محدود می باشد و در مقایسه با کل کشور (۹۶ درصد کارگاههای کوچک) از لحاظ سهم در تولید یک درصد بیشتر می باشد. بخش عمده ای از تمرکز صنایع کوچک استان را، صنایع غذایی و صنایع ماشین آلات تشکیل می دهد و صنایع کوچک فلزات اساسی در این استان بسیار محدود بوده است.

همچنین نتایج حاصل از سرشماری کارگاههای صنعتی استان که علیرغم گذشت ۳۰ سال از ورود صنایع سنگین و فن آوری نظیر صنایع شیمیایی و فلزات اساسی به این استان، نتوانسته اند موجبات رشد و توسعه صنایع کوچک مرتبط با اینگونه صنایع را فراهم آورند. اما اینگونه صنایع قاعدتاً با تقسیم کار و انتقال برخی از مراحل تولید به صنایع کوچک، نه تنها می بایستی موجب تقویت مهارتها و تخصیص تولید در فرایند تولید کالا و کارگاههای بزرگ شوند، بلکه باعث توسعه و گسترش صنایع کوچک گردند.

مقایسه ساختار صنعتی صنایع کارخانه ای کشور و استان خوزستان

صنایع کارخانه ای استان اعم از کوچک و بزرگ همانند اغلب صنایع کشور از ساختار دوگانه ای برخوردار می باشند. در سال ۱۳۷۵ در کارگاههای بزرگ استان برخی از صنایع همچون صنایع شیمیایی، فلزات اساسی و ماشین آلات و تجهیزات با در اختیار داشتن ۳۳ درصد از تعداد کل کارگاههای استان بیش از ۷۹,۷ درصد ارزش افزوده صنایع استان را به خود اختصاص داده اند. ویژگی های عمده این گونه صنایع برخورداری از سرمایه انبوه، بهره مندی از فن آوری نسبتاً پیچیده و تا حدی

متکی به منابع خارجی وارداتی می باشد. در صورتیکه سایر صنایع تنها ۱۴٪ ارزش افزوده استان را به خود اختصاص داده اند.

اما در صنایع کوچک استان تقریباً ۶۹,۴ درصد از کل ارزش افزوده توسط صنایع غذایی, نساجی, چوب و کاغذ و کانی غیر فلزی ایجاد شده است. در صورتیکه صنایع شیمیایی, فلزات اساسی و ماشین آلات در بین صنایع کوچک مجموعاً حدود ۲۷,۹ درصد ارزش افزوده صنایع کوچک را در این استان به خود اختصاص داده اند. تحقیقات نشان می دهد که توزیع فعالیت صنایع کوچک استان بر حسب گروههای نه گانه صنعتی از تنوع کمتری نسبت به صنایع کوچک کشور برخوردار است. همچنین صنایع نسبتاً دانش بر در صنایع کوچک استان در صنایع غذایی و ماشین آلات متمرکز بوده و در صنایع بزرگ در صنایع ماشین آلات, فلزات اساسی و شیمیایی می باشد, این امر خود دلالت بر وجود دوگانگی در بخش صنایع استان دارد. یکی از عوامل بسیار مهم در بالا بودن فعالیت صنعتی و تمرکز آن در بخشهای فوق, حجم سرمایه گذاری های انجام شده طی سه دهه اخیر استفاده از منابع اولیه نسبتاً ارزان و قابل دسترس و استفاده از فن آوری به روز بوده است همین امر باعث شده که صنایع بزرگ استان در مقایسه با کل کشور از تمرکز فعالیت صنعتی بیشتری برخوردار گردد. در واقع یکی از عوامل تاثیر گذار بر تمرکز فعالیت صنعتی در استان به جهت وجود مزیت های طبیعی و اکتسابی در سالهای قبل بوده است. اما توسعه سرمایه گذاری های صنعتی استان خوزستان در بخش صنایع سنگین موجبات رشد و گسترش فعالیت صنایع کوچک مربوط به خود را فراهم نیاورده و بخش اعظمی از فعالیت صنایع کوچک در بخش صنایع غذایی تمرکز یافته است.

نگاهی به روند فعالیت صنعتی استان نشان می دهد که در سال ۱۳۶۷ دوران نسبتاً رکود صنایع استان به جهت وقوع جنگ و ناامنی بوده است, لیکن بعد از برنامه اول توسعه اقتصادی, اجتماعی و فرهنگی و جلب توجه دولت به برخی صنایع صادراتی با ارزش افزوده بالا که اتکا به منابع داخلی آنها بیشتر بوده, باعث گردیده که بیشتر سرمایه گذاریها بطرف توسعه و تجهیز صنایع پتروشیمی و صنایع فولاد هدایت شود. علاوه بر این کاهش موانع صادراتی در اواخر برنامه اول و شروع برنامه دوم به منظور بازسازی خرابی های جنگ باعث شد که ظرفیت تولیدی برخی

صنایع همچون پتروشیمی و فولاد افزایش یابد ، همین امر میزان سهم ارزش افزوده این گونه صنایع را در سالهای ۷۵-۱۳۷۴ افزایش داد .

تغییرات ساختاری صنایع مختلف عمدتاً متأثر از عوامل مختلفی نظیر فن آوری ، پویایی و تقاضای جامعه برای محصولات آنها می باشد همین امر باعث تفاوت قابل توجه در ساختار صنایع نسبت به یکدیگر می شود و حتی میزان تاثیر پذیری فعالیت صنعتی صنایع در مناطق مختلف به جهت همین اختلاف با هم تفاوت می کند . لذا در مراحل مختلف صنعتی شدن جامعه ، ترکیب و نقش صنایع کارخانه ای دستخوش تغییرات مهمی می شود .

نتیجه اینکه تغییرات ساختاری و میزان این تغییرات می تواند تحت تاثیر عوامل زیر قرار گیرد :

- دسترسی صنایع به مواد اولیه
- وجود تقاضا برای محصولات آن صنعت (صادرات و مصرف داخلی)
- استفاده از فن آوری
- افزایش بهره وری نیروی کار با استفاده از آموزش تغییر در تربیت نیروی کار به جهت دستیابی به نیروی کار ماهر و متخصص
- استفاده از سرمایه گذاری خارجی
- تغییر سیاستهای صنعتی کشور متناسب با تحولات جهانی

هر یک از عوامل فوق بر میزان فعالیت صنعتی صنایع موثر است لذا تاثیر هر یک از عوامل فوق بر صنایع موجب تغییر در رقابت پذیری در آن صنعت گشته و باعث می شود که صنایع فوق بر توان صنعتی خود بیفزایند این امر میزان سهم فعالیت یک صنعت را در مقایسه با سایر صنایع تغییر داده و در طی زمان میزان درجه تغییرات ساختاری صنایع تغییر خواهد کرد . چنانچه میزان تغییرات ساختاری برخی صنایع موجب تقویت صنایع دیگر گردد و یا پیوندها را بهبود بخشد آنگاه ما شاهد رشد فعالیت صنعتی کل صنایع کارخانه ای کشور خواهیم بود.

به نظر می رسد تغییر پذیری عوامل موثر بر میزان تغییرات ساختاری در طی زمان یکنواخت و به مقدار ثابتی نباشد . جستجوی علل و عوامل موثر بر درجه تغییرات ساختاری در طی زمان و قانونمندی حاکم بر آن تغییرات می تواند راه رسیدن به توسعه صنعتی را برای برنامه ریزان و سیاست گذران صنعتی آشکار نماید . درجه تغییرات ساختاری در صنایع کارخانه ای استان در طی سالهای

۱۳۶۷-۶۸ و همچنین سهم ارزش افزوده در صنایع شیمیایی و صنایع فلزات اساسی در مقایسه با سایر صنایع استان و میزان فعالیت صنعتی آنها در مقایسه با کل کشور به شدت رشد یافته است در ضمن به ازای هر درجه تغییر در ساختار صنایع میزان ارزش افزوده آنها نسبت به کل کشور افزایش زیادی را نشان می دهد . از عوامل بالا بودن تغییرات ساختاری در استان و همچنین رشد فزاینده فعالیت صنعتی ، می توان به رشد ظرفیتهای تولیدی این صنایع و شروع فعالیت تولیدی در برخی از صنایع همچون شیمیایی و فلزات اساسی اشاره کرد .

همچنین تغییرات ساختاری در استان موجب شده که میزان فعالیت صنعتی استان در طی سالهای ۱۳۶۷-۶۸ نسبت به کل فعالیت صنعتی کشور رشد یابد در واقع میزان فعالیت صنعتی صنایع استان در این سالها با توجه به شرایط اقتصادی همان زمان نسبت به کل کشور رشد بیشتری یافته است .

بازسازی ناشی از جنگ و برقراری شرایط امن جهت سرمایه گذاری و برقرار شدن برخی شرایط مساعد جهت فعالیتهای صنعتی در استان ، موجب استمرار تغییرات ساختاری در این استان گشته است لیکن در سالهای ۷۱-۱۳۷۰ میزان درجه تغییرات ساختاری روند نزولی داشته و در نتیجه میزان رشد فعالیت صنعتی استان در مقایسه با کل کشور کاهش یافته و بجز این سالهای در بقیه سالهای برنامه اول تغییرات ساختاری ایجاد شده موجب رشد فعالیت صنعتی کل صنایع استان در مقایسه با کل کشور گردیده و موجبات رشد ارزش افزوده را فراهم نموده است . از عوامل موثر در این رشد می توان به حجم سرمایه گذاری های صنایع فولاد سازی و صنایع پتروشیمی در راستای تجهیز اینگونه صنایع به فن آوری مدرن طرح تاسیس دو کارخانه سیمان و طرح توسعه نیشکر و صنایع جانبی آن ، از طرفی رشد صادرات محصولات شیمیایی به جهت کاهش موانع صادراتی و وجود تقاضای جهانی برای محصولات پتروشیمی اشاره کرد . قابل توجه است که در طی سالهای برنامه دوم توسعه اقتصادی فرایند توسعه صنعتی استان در مقایسه با دوره قبل کندتر شده و فعالیت صنعتی صنایع استان نسبت به رشد فعالیت صنعتی کل کشور کاهش یافته یعنی اگر چه تغییرات ساختاری افزایش یافت اما در عوض فعالیت صنعتی صنایع در مقایسه با کل کشور کمتر شده و حتی رشد ارزش افزوده صنعتی ناشی از تغییرات ساختاری در مقایسه با دوره برنامه اول کمتر می باشد .

بطور کلی بررسی‌ها نشان می‌دهد که تغییر در تحولات صنعتی استان الزاماً ناشی از سیاست‌های صنعتی خود استان نیست، بلکه عمدتاً ناشی از سیاست‌های صنعتی کل کشور می‌باشد. با توجه به اینکه بخش عمده‌ای از اقتصاد کشور متکی به نفت و درآمدهای حاصل از فرآورده‌های آن بوده است، لذا اینطور به نظر می‌رسد که برخی عوامل داخلی و عوامل خارجی نظیر کاهش تقاضای جهانی برای محصولات شیمیایی و پتروشیمی و کاهش درآمدهای نفتی بر روند تحولات صنعتی استان بی‌تاثیر نبوده است. قابل توجه است که ساختار صنایع کارخانه‌ای استان متناسب با ساختار صنایع کل کشور می‌باشد و این امر در کل بیانگر آن است که فعالیت صنعتی بخش خصوصی متناسب با زمینه‌سازی صنعتی بخش عمومی نبوده و یا اینکه توان سرمایه‌گذاری در بخش‌های پایین دستی برای ایشان وجود نداشته و از همین رو حلقه‌های مفقوده بین صنایع کشور پدید آمده است.

لذا با توجه به رابطه نسبتاً قوی بین صنایع کارخانه‌ای استان و کل کشور از حیث ایجاد ارزش افزوده بایستی به این مطلب اشاره کرد که هرگونه تغییر و تحول در ساختار صنعتی استان با توجه به سهم بالای این استان در ایجاد ارزش افزوده کل صنایع کشور می‌توان موجب تغییر در بافت کل بخش صنعت کشور و یا موجب رکود یا رونق بخش صنعتی کشور گردد. از دیگر علل افت فعالیت صنعتی در این دوره را می‌توان، کاهش ارتباط صنایع بزرگ با صنایع کوچک این استان را نام برد، بعبارتی شکل‌گیری صنایع کوچک چندان متناسب با توسعه صنایع بزرگ رشد نکرده است. همین امر باعث شده که روند شکل‌گیری صنایع کوچک استان جدا از روند شکل‌گیری صنایع بزرگ باشد. به نظر می‌رسد انتقال برخی مراحل تولید در صنایع بزرگ به صنایع کوچک نه تنها سبب افزایش کارایی صنایع بزرگ شود بلکه علاوه بر حذف حلقه‌های مفقوده صنعتی موجبات رشد و گسترش صنایع کوچک را بسرعت برای افزایش حجم تولید و امکان ارتقای صادرات فراهم آورد.

تاریخچه‌ای از روند شکل‌گیری شهرک‌های صنعتی در جهان *

ایجاد مجتمع‌های صنعتی برای اولین بار در اواخر قرن ۱۹ در کشور انگلستان صورت پذیرفت و در سال‌های بعد بسیاری از کشورهای صنعتی در غرب از این امر به

عنوان ابزار توسعه صنعتی بهره گرفتند با اینکه تاریخ مجتمع های صنعتی در جهان از یک قرن تجاوز مینماید طول عمر این پدیده در کشور بصورت کلی نزدیک به ۵۰ سال و بطور مفید قریب به ۲۰ سال می باشد. قدمت حضور در مجتمع های صنعتی در جهان موجب شده است تا ابعاد نظری آن به خوبی تجزیه و تحلیل شود و رشد کمی آنها تا حدی پیش رود که تنها در کشور چین قریب به ۲۰۰۰ شهرک صنعتی ایجاد شود.

هر چند استقرار سازمان یافته واحدهای صنعتی در این مجتمع ها براساس نظریه اقتصاد هم مکانی صورت پذیرفته اما ماهیت این حرکت آنچنان است که با سایر نظریه های که در ارتباط با توسعه صنعتی به ویژه در صنایع خرد، کوچک و متوسط ارائه شده در یک همگرایی شگفت انگیز قرار گرفته و گویی شهرک های صنعتی بستر اجرا و تحقق نظریه های مذکور تلقی می گردد. واقعیتی که کم توجهی به آن موجب شد که در ۵۰ سال گذشته راهبری صنایع کوچک و متوسط به اهداف مورد نظر خود دست نیابد.

روند شکل گیری شهرک های صنعتی در ایران:

به دنبال اولین تلاش های ناموفق در سال ۱۳۳۳ در کرج، در مردادماه سال ۱۳۴۱ پیرو درخواست دولت موقت، سازمان ملل یکی از کارشناسان فنی خود را برای مطالعات مقدماتی و ایجاد یک ناحیه صنعتی نمونه به ایران اعزام داشت که نهایتاً منجر به احداث ناحیه صنعتی اهواز گردید. پس از آن هیئت وزیران به تاسیس سازمان نواحی صنعتی ایران در تاریخ ۱۳۴۳/۵/۳۱ اقدام کرد که حسب ضرورت در مصوبه مورخه ۱۳۴۷/۵/۵ هیئت وزیران به سازمان صنایع کوچک و نواحی صنعتی ایران تغییر نام یافت و در سال ۱۳۶۲ در وزارت صنایع ادغام شد. در همان سال برای تسهیل در امر سرمایه گذاری صنعتی و رفع موانع موجود بر سر راه سازماندهی واحدهای صنعتی، با تایید شورای نگهبان در تاریخ ۱۳۶۲/۱۲/۱۸ اجرای قانون راجع به تاسیس شرکت شهرک های صنعتی ایران به وزارت صنایع ابلاغ گردید.

* خبرنامه صنعت و معدن استان خوزستان - سال اول، شماره دوم، مهرماه ۱۳۸۲

وضعیت شرکت شهرک های صنعتی ایران از تاریخ تاسیس تاکنون:

شرکت شهرک های صنعتی ایران با شروع کار اجرایی خود در سال ۱۳۶۳ با تحت پوشش قرار دادن نواحی صنعتی سابق و پذیرش شهرک های صنعتی جدید،

علی رغم افت و خیزهای اقتصادی در پهنه کشور همواره روندی رو به رشد طی کرده که یافته های آماری این دوره ۲۰ ساله را با هدف شناخت قابلیت های آن می توان به شرح زیر بیان کرد :

۱- احداث ۲۸ شرکت مستقل در سطح کشور که تمام استانها را پوشش می دهد .

۲- مصوب نمودن ۳۶۹ شهرک صنعتی که تعداد ۲۹۴ فقره از آن در مرحله واگذاری زمین صنعتی به متقاضیان سرمایه گذاری صنعتی است .

۳- انعقاد قریب به ۲۴۵۰۰ فقره قرارداد تخصیص زمین با وسعت نزدیک به ۱۲۵۰۰ هکتار که تعداد ۸۷۲۴ فقره از آن به بهره برداری رسیده و ۵۸۴۶ فقره در حال ساخت و ساز می باشد . اهمیت ارقام فوق هنگامی لمس خواهد شد که در مقایسه با آمار ملی دریابیم که بیش از یک چهارم (—) واحدهای صنعتی به بهره برداری رسیده در سال ۱۳۸۱ در کشور در شهرک های صنعتی استقرار داشته اند .

۴- تامین امکانات زیربنایی مورد نیاز در بخش صنعت در شهرکهای صنعتی از جمله برق صنعتی (۱۵۹۰ مگاوات) آب (۷ متر مکعب در ثانیه) مخابرات (در ۲۸۳ شهرک صنعتی) گاز (در ۴۳ شهرک صنعتی)

۵- اقدام به احداث ۱۱۱۹ سالن های تولید آماده در قالب ۷۶ مجتمع کارگاهی که ۷۰۸ واحد آن تکمیل شده و در ۳۰۷ واحد آن واحدهای صنعتی به بهره برداری رسیده اند .

۶- عمران بیش از سی هزار هکتار اراضی شهرکهای صنعتی آماده واگذاری در قالب اجرای پروژه های متعدد مانند شبکه معابر ، شبکه توزیع برق صنعتی ، شبکه برق روشنایی ، شبکه جمع آوری فاضلاب ، شبکه جمع آوری آبهای سطحی ، شبکه آبرسانی ، تصفیه خانه فاضلاب ، ساختمانهای جانبی (ساختمان اداری - نگهبانی و آتش نشانی - درمانگاه و ...) و فضای سبز .

*خبرنامه آموزشی ، تخصصی ، اقتصادی صنعت و معدن استان خوزستان — سال اول ، شماره دوم ، مهرماه ۱۳۸۲

این بستر عمرانی نه تنها تسهیلات مطلوبی را برای صاحبان صنایع با کمترین هزینه فراهم ساخت ، بلکه این فرصت برای برنامه ریزان بخش صنعت ایجاد کرد که بتوانند به رسالت اصلی خود یعنی هدایت و راهبری توسعه صنعتی بخش بزرگ صنعت کشور یعنی واحدهای کوچک و متوسط صنعتی بپردازند .

با گذر زمان و اتمام عملیات عمرانی و دوران سازندگی واحدهای صنعتی و قدم گذاشتن به مرحله تولید، فرایند راهبری، حمایت و پشتیبانی به عرصه جدیدی وارد شد که در برگیرنده حفظ و بقای واحد صنعتی در چالش بزرگ ناشی از رقابت اقتصادی در عرصه بازار داخلی و جهانی بود.

تعداد واحدهای به بهره برداری رسیده مرتباً سیر صعودی خود را طی کرده و متغیرهای موثر بر چرخه اقتصادی حاکم بر این واحدها مرتباً از کمیت و تنوع بیشتری برخوردار شد. و ضرورت بکارگیری رویکردهای جدید را اجتناب ناپذیر کرد و این رویکردها با شکستن ساختارهای موجود، ساختارهای جدیدی را طلب نمود. در اجابت به چنین ضرورتی شرکت شهرکهای صنعتی ایران تلاش نرم افزاری وسیعی را آغاز نمود که از آن جمله میتوان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- ایجاد سیستمهای اطلاعاتی: دستیابی به یک سیستم اطلاعاتی که نه تنها نیاز سازمان را تامین نماید بلکه میتوان در سطح ملی و بالاترین سطوح تصمیم گیری مورد استفاده قرار گیرد.

۲- ورود به عرصه فناوریهای برتر: به منظور دستیابی به جوهره اصلی بقای تداوم تولید در قالب شهرکهای فناوری و برجهای نرم افزاری.

۳- خوشه های صنعتی: با هدف یک پارچه کردن انبوه واحدهای کوچک و متوسط صنعتی بتوانند همانند سلول های بدن در هماهنگی کامل باهم، همزمان با استقلال و رقابت فردی، در مقیاسی درخور بازار به رشد و توسعه خود ادامه دهد.

۴- ایجاد مناطق ویژه اقتصادی با هدف حمایت از واحدهای صادرات گرا

۵- ایجاد مجتمعهای کارگاهی تخصصی با هدف بکارگیری تئوریهای همچون خوشه صنعتی، پیمانکاری دست جمعی و... که بتوانند در مشارکت در

واحدهای بزرگ صنعتی در کوتاه ترین زمان و با انعطاف پذیرترین شکل خود را با تحولات روز تطبیق دهند .

۶- تحرک علمی و مطالعاتی در قالب ترجمه و تدوین متون تخصصی و کاربردی در زمینه های مختلف مرتبط با توسعه صنعتی ، ایجاد مراکز آموزشی ، برگزاری دوره های آموزشی و بازدید از مراکز مشابه و مرتبط خارجی و ایجاد هسته های مطالعاتی و اجرای طرح های مذکور.

۷- اصلاح ساختار نیروی انسانی در جهت ارجاع امور خدمات پشتیبانی به بخش خصوصی و تقویت نیروی تخصصی مورد نیاز برای اهداف توسعه ای سازمان از طریق برگزاری آزمون سراسری و جذب و آموزش نیروی متخصص با همکاری مراکز دانشگاهی .

۸- غیر متمرکز کردن فعالیتها به نحوی که نقش مرکزیت سازمان محدود به وظایف ستادی شده و شرکتهای استانی بتوانند با شرایط خاص منطقه استقرار خود انطباق یابند . ازسوی دیگر و با اهداف فراسازمانی با جلب مشارکت بخش خصوصی در تمام عرصه های فعالیت سازمان ، حتی احداث ، راهبری و نگهداری شهرک های صنعتی اقدام گردید .

تاریخچه ای مختصر از شرکت شهرکهای صنعتی استان خوزستان *

در اواخر سال ۱۳۶۲ شمسی (۱۹۸۳ میلادی) قانون تاسیس شرکت شهرکهای صنعتی ایران به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و از سال ۱۳۶۳ فعالیت این شرکت آغاز شد و به تدریج در استان های مختلف شرکت شهرک های تابعه ایجاد

شد به دنبال تصویب قانون تاسیس شرکت شهرک های صنعتی ایران ، همگام با ایجاد شرکت شهرک های صنعتی مناطق مختلف کشور ، شرکت شهرک های صنعتی استان خوزستان در سال ۱۳۷۰ به منظور استفاده مطلوب از امکانات زیر بنایی و ارائه خدمات مناسب و ضروری به متقاضیان سرمایه گذاری در زمینه تولیدات صنعتی و جلوگیری از استقرار ناموزون صنایع در استان خوزستان تاسیس گردید . این شرکت تاکنون توانسته است ۲۱ شهرک صنعتی در سطح استان ایجاد و به منظور توسعه شهرک ها امکانات زیربنایی لازم مانند آب ، برق ، تلفن ، و غیره را ارائه نماید . در راستای دستیابی به اشتغال زایی و فعالیت های زود بازده و همچنین ساخت و تامین قطعات مورد نیاز صنایع موجود در استان مانند صنایع فولاد ، حفاری ، شرکت نفت ، و اقدام به ساخت مجتمع های کارگاهی در اهواز و آبادان نموده که تاکنون سه فاز در اهواز و یک فاز در آبادان در چهار تپ ۲۱۶ ، ۱۶۲ ، ۱۰۸ و ۲۷۰ متر مربع در قلب جمعاً ۱۰۹ واحد کارگاهی به متقاضیان واگذار گردیده است . این شرکت در جهت ارائه خدمات مشاوره و راهبری صنعتی به صنعت گران مستقر در شهرک های صنعتی پیرو مطالعات بعمل آمده ، تصمیم به ساخت برج نرم افزاری خدماتی شرکت شهرک های صنعتی خوزستان نمود این برج در ۹ طبقه و مساحت بالا بر ۹۰۰۰ متر مربع در شهرک صنعتی اهواز (۱) ساخته خواهد شد و در آن کلیه خدمات نرم افزاری شامل انواع خدمات طراحی ، خدمات اینترنت و کامپیوتر ، انواع مشاوره های صنعتی ، حقوقی ، بازاریابی ، بانک و غیره به صنعتگران ارائه میگردد .

مکان یابی شهرک های صنعتی باتوجه به فاصله استقرار شهرک صنعتی تا (مرکز استان , راه آهن , فرودگاه , بندر) به طور کلی سیاستهای مکان یابی صنعتی به عنوان یک استراتژی مهم برای استقرار صنایع با توجه به امکان سنجی شهرک های صنعتی حائز اهمیت می باشد . از جمله عوامل موثر بر مکان یابی صنایع می توان به هزینه های حمل , شامل هزینه حمل مواد اولیه به واحد صنعتی و هزینه حمل محصولات تولیدی به بازار , فروش اشاره کرد .

جدول صفحه بعد نشان دهنده مسافت بین شهرهای استان و هم چنین فاصله هر شهرک صنعتی از مکان های جغرافیایی استراتژیک (راه آهن , فرودگاه , بندر) و در دسترس برای دریافت مواد اولیه و انتقال محصول تولیدی می باشد .

ازبین تمام شهرک های صنعتی استان خوزستان , شهرک صنعتی اهواز با امکان دسترسی به راه آهن , فرودگاه , بندر رتبه نخست را بین شهرکهای صنعتی استان دارد . بعد از اهواز شهرک صنعتی ماهشهر به دلیل مجاورت با بندر , راه آهن , فرودگاه اهواز رتبه دوم را بین شهرکهای استان خوزستان به خود اختصاص داده است . شهرک های صنعتی آبادان و خرمشهر نیز به دلیل مجاورت به راه آهن , بندر خرمشهر , فرودگاه اهواز و همچنین نزدیکی با مرزهای عربی (عراق و کویت) از اهمیت ویژه ای برخوردار هستند که با ایجاد منطقه آزاد تجاری و آماده شدن بستر سرمایه گذاری خارجی و جذابیت محلی و منطقه ای برای سرمایه گذاران و صنعتگران کشورهای همسایه اهمیت این دو شهر دو چندان خواهد شد .

شهرک های صنعتی اندیمشک , دزفول , شوش , نیز به دلیل مجاورت با راه آهن اندیمشک و فاصله نزدیکتر تا پایتخت و دیگر استانها و هم چنین تا مرکز استان حائز اهمیت می باشند . (جدول صفحه بعد گویایی وضعیت فاصله استقرار شهرک صنعتی تا مرکز استان , راه آهن , فرودگاه و بندر می باشد)

(۱۴-۴) - شهرک صنعتی ماهشهر

شهرک صنعتی ماهشهر با مساحت کلی ۶۰ هکتار و زمین صنعتی ۴۲ هکتار در کیلومتر ۴ محور ماهشهر - هندیجان واقع گردیده است و عملیات اجرایی این شهرک در سال ۱۳۷۰ آغاز و جهت استقرار واحدهای صنعتی در سایت های فلزی ، کانی غیر فلزی ، غذایی ، شیمیایی ، برق و الکترونیک ، سلولزی و نساجی طراحی گردیده است . در شهرک صنعتی ماهشهر تعداد واحدهای مستقر ۹۴ واحد میباشد که میزان کل سرمایه گذاری واحدهای مذکور مبلغ ۱۱۴۲۷۷ میلیون ریال و میزان اشتغال زایی ۱۴۱۸ نفر می باشد . از کل واحدهای مستقر در شهرک صنعتی ماهشهر ۴ واحد به بهره برداری رسیده اند و میزان کل سرمایه گذاری و میزان اشتغال زایی واحدهای بهره برداری شده ، به ترتیب عبارت از ۳۴۸۵ میلیون ریال و ۸۴ نفر می باشد که به ترتیب ۱ درصد ، ۱ درصد و ۱ درصد از کل تعداد واحدها و از کل سرمایه گذاری واحدها و از کل اشتغال واحدهای بهره برداری شده شهرک های صنعتی استان خوزستان را به خود اختصاص داده است .

جدول (۱۲) مشخصات صنایع بهره برداری شده در شهرک صنعتی ماهشهر براساس نوع فعالیت

نوع فعالیت	تعداد واحدها	سرمایه (میلیون ریال)	اشتغال
غذایی	۲	۲۲۶۹	۵۶
شیمیایی	۱	۲۱۶	۱۸
فلزی			
برق و الکترونیک			
کانی غیر فلزی			
سلولزی	۱	۱۰۰۰	۱۰
نساجی			
خدمات			
جمع	۴	۳۴۸۵	۸۴

ماخذ: منتج از اطلاعات برگرفته شده از شرکت شهرکهای صنعتی استان خوزستان ، ۱۳۸۱

(۱۶-۴) - شهرک صنعتی رامهرمز

شهرک صنعتی رامهرمز با مساحت کلی ۴۹,۵ هکتار و زمین صنعتی ۳۲ هکتار در
کیلومتر ۹ محور رامهرمز - رامشیر واقع گردیده و عملیات اجرایی این شهرک از سال
۱۳۷۳ آغاز و جهت استقرار واحدهای صنعتی در سایت های فلزی , کانی غیر فلزی ,
غذایی , شیمیایی , برق و الکترونیک , سلولزی و نساجی طراحی گردیده است . در
حال حاضر تمام ۱۵ واحد مستقر در شهرک صنعتی رامهرمز راکد و هیچ کدام به بهره
برداری نرسیده اند , کل سرمایه واحدهای مذکور ۱۴۷۷۱ میلیون ریال و اشتغال زایی
آن ۲۸۵ نفر بوده است .

(۱۵-۴) - شهرک صنعتی شادگان

**شهرک صنعتی شادگان با مساحت کلی ۵۰ هکتار و زمین صنعتی ۳۶ هکتار در
کیلومتر ۹ محور بندرامام - خور دورق واقع گردیده و عملیات اجرایی این شهرک از
سال ۱۳۷۶ آغاز و جهت استقرار واحدهای صنعتی در سایت های فلزی , کانی غیر
فلزی , غذایی , شیمیایی , برق و الکترونیک , سلولزی و نساجی طراحی گردیده است .
در حال حاضر یک واحد مستقر در شهرک صنعتی شادگان راکد و هیچکدام از
واحدهای صنعتی به بهره برداری نرسیده اند . کل سرمایه واحدهای مذکور مبلغ ۹۵۳
میلیون ریال و اشتغال زایی آن ۱۲ نفر بوده است .**

(۱۹-۴) - شهرک صنعتی شوش

شهرک صنعتی شوش با مساحت ۵۰ هکتار و زمین صنعتی ۳۶ هکتار در کیلومتر یک محور چغازنبیل - شوش واقع گردیده است و عملیات اجرایی این شهرک از سال ۱۳۷۶ آغاز و جهت استقرار واحدهای صنعتی در سایت های فلزی ، کانی غیر فلزی ، غذایی ، شیمیایی ، برق و الکترونیک ، سلولزی و نساجی طراحی گردیده است . در حال حاضر ۱۲ واحد مستقر در شهرک صنعتی شوش راکد و هیچکدام به بهره برداری نرسیده اند . کل سرمایه واحدهای مذکور مبلغ ۷۶۸۴ میلیون ریال و اشتغال زایی آن ۱۱۴ نفر بوده است .

(۲۰-۴) - شهرک صنعتی امیدیه

شهرک صنعتی امیدیه با مساحت ۵۰ هکتار و زمین صنعتی ۳۵ هکتار در کیلومتر ۴ محور امیدیه - ماهشهر واقع گردیده است . و عملیات اجرایی این شهرک از سال ۱۳۸۰ آغاز و جهت استقرار واحدهای صنعتی در سایت های فلزی , کانی غیر فلزی , غذایی , شیمیایی , برق و الکترونیک , سلولزی و نساجی طراحی گردیده است . در حال حاضر تمام ۱۷ واحد مستقر در شهرک صنعتی امیدیه راکد و هیچکدام به بهره برداری نرسیده اند . کل سرمایه واحدهای مذکور مبلغ ۱۰۲۵۷ میلیون ریال و اشتغال زایی آن ۱۳۵ نفر بوده است .

(۱۷-۴) - شهرک صنعتی اندیشک

شهرک صنعتی اندیشک با مساحت ۲۸ هکتار و زمین صنعتی ۱۷ هکتار در کیلومتر ۵ محور اندیشک - اهواز واقع گردیده است . و عملیات اجرایی این شهرک از سال ۱۳۷۷ آغاز و جهت استقرار واحدهای صنعتی در سایت های فلزی , کانی غیر فلزی , غذایی , شیمیایی , برق و الکترونیک , سلولزی و نساجی طراحی گردیده است . در حال حاضر تمام ۷ واحد مستقر در شهرک صنعتی اندیشک راکد و هیچکدام به بهره برداری نرسیده اند . کل سرمایه واحدهای مذکور مبلغ ۳۹۲۱۷ میلیون ریال و اشتغال زایی آن ۸۷ نفر بوده است .

(۱۸-۴) - شهرک صنعتی ایزده

شهرک صنعتی ایزده با مساحت ۵۵ هکتار و زمین صنعتی ۳۰ هکتار در کیلومتر ۸ محور ایزده - شهرکرد واقع گردیده است. و عملیات اجرایی این شهرک از سال ۱۳۷۷ آغاز و جهت استقرار واحدهای صنعتی در سایت های فلزی , کانی غیر فلزی , غذایی , شیمیایی , برق و الکترونیک , سلولزی و نساجی طراحی گردیده است. در حال حاضر تمام ۷ واحد مستقر در شهرک صنعتی ایزده راکد و هیچکدام به بهره برداری نرسیده اند. کل سرمایه واحدهای مذکور مبلغ ۵۰۰۲ میلیون ریال و اشتغال زایی آن ۸۳ نفر بوده است.

(۲۱-۴) - شهرک صنعتی باغملک

شهرک صنعتی باغملک با مساحت ۵۵ هکتار و زمین صنعتی ۳۸ هکتار در کیلومتر ۵ محور باغملک - ایذه واقع گردیده است . و عملیات اجرایی این شهرک از سال ۱۳۷۶ آغاز و جهت استقرار واحدهای صنعتی در سایت های فلزی , کانی غیر فلزی , غذایی , شیمیایی , برق و الکترونیک , سلولزی و نساجی طراحی گردیده است . در حال حاضر تمام ۴ واحد مستقر در شهرک صنعتی باغملک راکد و هیچکدام به بهره برداری نرسیده اند . کل سرمایه واحدهای مذکور مبلغ ۱۱۰۳۱۷ میلیون ریال و اشتغال زایی آن ۱۳۵ نفر بوده است .

(۲۲-۴) - شهرک صنعتی بندرامام خمینی(ره)

شهرک صنعتی بندامام خمینی (ره) با مساحت ۴۰ هکتار و زمین صنعتی ۲۸ هکتار در کیلومتر ۵ محور بندرامام - آبادان واقع گردیده است. و عملیات اجرایی این شهرک از سال ۱۳۸۰ آغاز و جهت استقرار واحدهای صنعتی در سایت های فلزی , کانی غیر فلزی , غذایی , شیمیایی , برق و الکترونیک , سلولزی و نساجی طراحی گردیده است. در حال حاضر تمام ۲۹ واحد مستقر در شهرک صنعتی بندرامام خمینی (ره) راکد و هیچکدام به بهره برداری نرسیده اند. کل سرمایه واحدهای مذکور مبلغ ۲۹۷۵۵ میلیون ریال و اشتغال زایی آن ۳۹۷ نفر بوده است.

(۲-۴) - شهرک صنعتی اهواز ۱ (ناحیه صنعتی)

این ناحیه قبل از پیروزی انقلاب اسلامی بوسیله نمایندگان سازمان ملل در سال ۱۳۴۱ پیرو درخواست دولت موقت طراحی و احداث شد. این ناحیه که زمانی به سازمان صنایع کوچک تعلق داشت پس از تاسیس شرکت شهرکهای صنعتی جزء دارایی های شرکت محسوب شد. در حال حاضر در شهرک صنعتی اهواز یک تعداد ۸۱ واحد صنعتی مستقر می باشد، که ۶۰ واحد از کل واحدها در حال بهره برداری است. میزان کل سرمایه گذاری واحدهای بهره برداری شده و میزان اشتغال زایی به ترتیب ۵۴۰۳۸ میلیون ریال و ۶۲۴ نفر می باشد که به ترتیب ۱۸ درصد، ۱۵ درصد و ۱۲ درصد، از کل تعداد واحدها و از کل سرمایه گذاری واحدها و از کل اشتغال واحدهای بهره برداری شده شهرکهای صنعتی استان خوزستان را به خود اختصاص داده است.

جدول (۱) مشخصات صنایع بهره برداری شده در شهرک صنعتی اهواز یک براساس نوع فعالیت

نوع فعالیت	تعداد واحدها	سرمایه (میلیون ریال)	اشتغال
غذایی	۱	۱۷۶۲	۱۷
شیمیایی			
فلزی	۵۳	۴۷۹۳۹	۵۴۰
برق و الکترونیک	۲	۱۰۳۸	۱۴
کانی غیر فلزی	۲	۲۴۱۴	۲۸
سلولزی			
نساجی			
خدمات	۲	۸۸۵	۲۵
جمع	۶۰	۵۴۰۳۸	۶۲۴

ماخذ: منتج از اطلاعات برگرفته شده از شرکت شهرکهای صنعتی استان خوزستان، ۱۳۸۱

(۱۱-۴) - شهرک صنعتی مسجد سلیمان

شهرک صنعتی مسجد سلیمان با مساحت کل ۴۰ هکتار و زمین صنعتی ۲۰ هکتار در ۵ کیلومتر محور مسجد سلیمان - شوشتر واقع گردیده است و عملیات اجرایی این شهرک در سال ۱۳۷۰ آغاز و جهت استقرار واحدهای صنعتی در سایت های فلزی ، کانی غیر فلزی ، غذایی ، شیمیایی ، برق و الکترونیک ، سلولزی و نساجی طراحی گردیده است . در شهرک صنعتی مسجد سلیمان تعداد واحدهای مستقر ۳۹ واحد میباشد که میزان کل سرمایه گذاری واحدهای مذکور مبلغ ۳۳۴۳۹ میلیون ریال و میزان اشتغال زایی ۸۵۵ نفر می باشد . از کل واحدهای مستقر در شهرک صنعتی مسجد سلیمان ۱۸ واحد به بهره برداری رسیده اند و میزان کل سرمایه گذاری و میزان اشتغال زایی واحدهای بهره برداری شده ، به ترتیب عبارت از ۲۰۱۰۳ میلیون ریال و ۴۵۱ نفر می باشد که به ترتیب ۶ درصد ، ۶ درصد ، ۸ درصد از کل تعداد واحدها و از کل سرمایه گذاری واحدها و از کل اشتغال ، واحدهای بهره برداری شده شهرک های صنعتی استان خوزستان را به خود اختصاص داده است .

جدول (۹) مشخصات صنایع بهره برداری شده در شهرک صنعتی مسجد سلیمان براساس نوع فعالیت

نوع فعالیت	تعداد واحدها	سرمایه (میلیون ریال)	اشتغال
غذایی	۶	۷۷۱۱	۱۹۵
شیمیایی	۵	۴۰۰۴	۶۰
فلزی	۲	۱۱۸۴	۱۷
برق و الکترونیک	۱	۲۱۰	۳۰
کانی غیر فلزی			
سلولزی	۳	۱۵۲۱	۷۲
نساجی	۱	۵۴۷۳	۷۷
خدمات			
جمع	۱۸	۲۰۱۰۳	۴۵۱

ماخذ: منتج از اطلاعات برگرفته شده از شرکت شهرکهای صنعتی استان خوزستان ، ۱۳۸۱

(۷-۴) - شهرک صنعتی خرمشهر

شهرک صنعتی خرمشهر با مساحت کلی ۴۲۷ هکتار و زمین صنعتی ۲۹۰ هکتار در کیلومتر ۵ محور خرمشهر - اهواز واقع گردید و عملیات اجرایی این شهرک از سال ۱۳۷۱ آغاز و جهت استقرار واحدهای صنعتی در سایت‌های فلزی، کانی غیر فلزی، شیمیایی، برق و الکترونیک، سلولزی و نساجی طراحی گردیده است. در شهرک صنعتی خرمشهر تعداد واحدهای مستقر ۷۰ واحد می باشد که میزان کل سرمایه گذاری واحدهای مذکور ۳۵۱۰۸ میلیون ریال و اشتغال زایی آن ۳۲۶۴ نفر بوده است. از کل واحدهای مستقر در شهرک صنعتی خرمشهر ۲۶ واحد بهره برداری رسیده اند و میزان کل سرمایه گذاری و میزان اشتغال زایی واحدهای بهره برداری شده به ترتیب ۷۱۲۲۶ میلیون ریال، ۶۷۴ نفر می باشد که به ترتیب ۸ درصد، ۲۰ درصد و ۱۱ درصد از کل تعداد واحدها و از کل سرمایه گذاری واحدها و از کل اشتغال واحدهای بهره برداری شده، شهرک های صنعتی استان خوزستان، را به خود اختصاص داده است.

جدول (۶) مشخصات صنایع بهره برداری شده در شهرک صنعتی خرمشهر براساس نوع فعالیت

نوع فعالیت	تعداد واحدها	سرمایه (میلیون ریال)	اشتغال
غذایی	۱۰	۱۱۶۷۵	۲۵۷
شیمیایی	۹	۴۷۹۱۸	۲۲۶
فلزی	۱	۵۳۲۷	۱۱
برق و الکترونیک	۳	۴۲۹۰	۱۲۸
کانی غیر فلزی			
سلولزی	۳	۲۰۱۶	۵۲
نساجی			
خدمات			
جمع	۲۶	۷۱۲۲۶	۶۷۴

ماخذ: منتج از اطلاعات برگرفته شده از شرکت شهرکهای صنعتی استان خوزستان، ۱۳۸۱

شهرک صنعتی شوشتر با مساحت کلی ۴۸ هکتار و زمین صنعتی ۲۵ هکتار در کیلومتر ۴ محور شوشتر - کشت و صنعت کارون واقع گردیده است و عملیات اجرایی این شهرک از سال ۱۳۷۰ آغاز و جهت استقرار واحدهای صنعتی در سایت‌های فلزی، کانی غیر فلزی، غذایی، شیمیایی، برق و الکترونیک، سلولزی و نساجی طراحی گردیده است. در شهرک صنعتی شوشتر تعداد واحدهای مستقر ۵۳ واحد می باشد که میزان کل سرمایه گذاری واحدهای مذکور ۶۰۵۵۴ میلیون ریال و میزان اشتغال زایی آن ۸۰۱ نفر بوده است. از کل واحدهای مستقر در شهرک صنعتی شوشتر ۱۰ واحد بهره برداری رسیده اند و میزان کل سرمایه گذاری و میزان اشتغال زایی واحدهای بهره برداری شده به ترتیب ۶۴۴۰ میلیون ریال، ۱۸۸ نفر می باشد که به ترتیب ۳ درصد، ۲ درصد، ۳ درصد از کل تعداد واحدها و از کل سرمایه گذاری واحدها و از کل اشتغال واحدهای بهره برداری شده، شهرک های صنعتی استان خوزستان را به خود اختصاص داده است.

جدول (۱۱) مشخصات صنایع بهره برداری شده در شهرک صنعتی شوشتر براساس نوع فعالیت

نوع فعالیت	تعداد واحدها	سرمایه (میلیون ریال)	اشتغال
غذایی	۵	۳۹۸۱	۱۰۱
شیمیایی	۲	۴۳۴	۱۶
فلزی	۱	۷۷۲	۱۳
برق و الکترونیک			
کانی غیر فلزی	۱	۵۱۱	۶
سلولزی	۱	۷۴۲	۵۲
نساجی			
خدمات			
جمع	۱۰	۶۴۴۰	۱۸۸

ماخذ: منتج از اطلاعات برگرفته شده از شرکت شهرکهای صنعتی استان خوزستان، ۱۳۸۱

شهرک صنعتی بهبهان با مساحت کلی ۷۶,۵ هکتار و زمین صنعتی ۵۰ هکتار در کیلومتر ۹ محور بهبهان - شیراز واقع گردیده است و عملیات اجرایی این شهرک از سال ۱۳۷۶ آغاز و جهت استقرار واحدهای صنعتی در سایت‌های فلزی، کانی غیر فلزی، غذایی، شیمیایی، برق و الکترونیک، سلولزی و نساجی طراحی گردیده است. در شهرک صنعتی بهبهان تعداد واحدهای مستقر ۳۱ واحد می باشد که میزان کل سرمایه گذاری واحدهای مذکور ۴۳۳۴۵ میلیون ریال و میزان اشتغال زایی آن ۶۰۵ نفر بوده است. از کل واحدهای مستقر در شهرک صنعتی بهبهان ۹ واحد بهره برداری رسیده اند و میزان کل سرمایه گذاری و میزان اشتغال زایی واحدهای بهره برداری شده به ترتیب ۸۳۶۰ میلیون ریال و ۱۰۶ نفر می باشد که به ترتیب ۳ درصد، ۳ درصد، ۲ درصد از کل تعداد واحدها و از کل سرمایه گذاری واحدها و از کل اشتغال واحدهای بهره برداری شده، شهرک های صنعتی استان خوزستان، را به خود اختصاص داده است.

جدول (۸) مشخصات صنایع بهره برداری شده در شهرک صنعتی بهبهان براساس نوع فعالیت

نوع فعالیت	تعداد واحدها	سرمایه (میلیون ریال)	اشتغال
غذایی	۵	۶۰۵۵	۷۳
شیمیایی	۱	۶۳۱	۱۳
فلزی			
برق و الکترونیک	۱	۸۴۷	۱۰
کانی غیر فلزی			
سلولزی	۱	۳۱۷	۱۰
نساجی	۱	۵۱۰	
خدمات			
جمع	۹	۸۳۶۰	۱۰۶

ماخذ: منتج از اطلاعات برگرفته شده از شرکت شهرکهای صنعتی استان خوزستان، ۱۳۸۱

شهرک صنعتی سوسنگرد با مساحت کلی ۱۵ هکتار و زمین صنعتی ۹ هکتار در کیلومتر ۹ محور سوسنگرد - بستان واقع گردیده است و عملیات اجرایی این شهرک از سال ۱۳۷۰ آغاز و جهت استقرار واحدهای صنعتی در سایت‌های فلزی، کانی غیر فلزی، غذایی، شیمیایی، برق و الکترونیک، سلولزی و نساجی طراحی گردیده است. در شهرک صنعتی سوسنگرد تعداد واحدهای مستقر ۲۲ واحد می باشد که میزان کل سرمایه گذاری واحدهای مذکور ۱۲۹۲۰ میلیون ریال و میزان اشتغال زایی آن ۴۳۷ نفر بوده است. از کل واحدهای مستقر در شهرک صنعتی سوسنگرد ۵ واحد بهره برداری رسیده اند و میزان کل سرمایه گذاری و میزان اشتغال زایی واحدهای بهره برداری شده به ترتیب ۱۳۶۷ میلیون ریال و ۶۵ نفر می باشد که به ترتیب ۲ درصد، ۱ درصد، ۱ درصد از کل تعداد واحدها و از کل سرمایه گذاری واحدها و از کل اشتغال واحدهای بهره برداری شده، شهرک های صنعتی استان خوزستان را به خود اختصاص داده است.

جدول (۱۰) مشخصات صنایع بهره برداری شده در شهرک صنعتی سوسنگرد براساس نوع فعالیت

نوع فعالیت	تعداد واحدها	سرمایه (میلیون ریال)	اشتغال
غذایی	۳	۷۵۴	۳۷
شیمیایی	۱	۵۰۳	۱۷
فلزی			
برق و الکترونیک			
کانی غیر فلزی			
سلولزی			
نساجی	۱	۱۱۰	۱۱
خدمات			
جمع	۵	۱۳۶۷	۶۵

ماخذ: منتج از اطلاعات برگرفته شده از شرکت شهرکهای صنعتی استان خوزستان، ۱۳۸۱

شهرک صنعتی دزفول با مساحت کلی ۴۰ هکتار و زمین صنعتی ۲۴ هکتار در کیلومتر ۵ محور دزفول - شوشتر واقع گردیده است و عملیات اجرایی این شهرک از سال ۱۳۷۰ آغاز و جهت استقرار واحدهای صنعتی در سایت‌های فلزی، کانی غیر فلزی، شیمیایی، برق و الکترونیک، سلولزی و نساجی طراحی گردیده است. در شهرک صنعتی دزفول ۱ تعداد واحدهای مستقر ۸۵ واحد می باشد که میزان کل سرمایه گذاری واحدهای مذکور ۱۲۹۴۳۲ میلیون ریال و میزان اشتغال زایی آن ۱۴۴۳ نفر بوده است. از کل واحدهای مستقر در شهرک صنعتی دزفول ۳۳ واحد بهره برداری رسیده اند و میزان کل سرمایه گذاری و میزان اشتغال زایی واحدهای بهره برداری شده به ترتیب ۲۱۲۴۸ میلیون ریال و ۵۷۹ نفر می باشد که به ترتیب ۱۰ درصد، ۶ درصد، ۱۰ درصد از کل تعداد واحدها و از کل سرمایه گذاری واحدها و از کل اشتغال واحدهای بهره برداری شده، شهرک های صنعتی استان خوزستان را به خود اختصاص داده است.

جدول (۷) مشخصات صنایع بهره برداری شده در شهرک صنعتی دزفول براساس نوع فعالیت

نوع فعالیت	تعداد واحدها	سرمایه (میلیون ریال)	اشتغال
غذایی	۹	۶۱۵۹	۱۸۰
شیمیایی	۷	۴۶۲۶	۶۰
فلزی	۶	۴۰۸۹	۹۶
برق و الکترونیک	۳	۲۷۱۹	۵۰
کانی غیر فلزی	۴	۶۲۴	۴۰
سلولزی	۳	۱۱۱۸	۳۰
نساجی	۱	۱۹۱۳	۱۲۳
خدمات			
جمع	۳۳	۲۱۲۴۸	۵۷۹

ماخذ: منتج از اطلاعات برگرفته شده از شرکت شهرک‌های صنعتی استان خوزستان، ۱۳۸۱

شهرک صنعتی اهواز ۲ (الباجی) با مساحت کلی ۸۱,۵ هکتار و زمین صنعتی ۵۰ هکتار در کیلومتر ۹ محور اهواز - اندیمشک واقع گردیده است و عملیات اجرایی این شهرک از سال ۱۳۷۲ آغاز و جهت استقرار واحدهای صنعتی در سایت‌های فلزی، کانی غیر فلزی، شیمیایی، برق و الکترونیک، سلولزی و نساجی طراحی گردیده است. در شهرک صنعتی اهواز ۲ تعداد واحدهای مستقر ۱۵۸ واحد می باشد که میزان کل سرمایه گذاری واحدهای مذکور ۲۲۳۰۸۷ میلیون ریال و میزان اشتغال زایی آن ۸۵۵ نفر می باشد. از کل واحدهای مستقر در شهرک صنعتی اهواز ۲، ۶۴ واحد بهره برداری رسیده اند و میزان کل سرمایه گذاری واحدهای بهره برداری شده و میزان اشتغال زایی به ترتیب ۸۴۲۵۲ میلیون ریال، ۹۷۳ نفر می باشد که به ترتیب ۲۰ درصد، ۲۳ درصد و ۱۶ درصد از کل تعداد واحدها و از کل سرمایه گذاری واحدهای و از کل اشتغال واحدهای بهره برداری شده، شهرک های صنعتی استان خوزستان، را به خود اختصاص داده است.

جدول (۲) مشخصات صنایع بهره برداری شده در شهرک صنعتی اهواز ۲ براساس نوع فعالیت

نوع فعالیت	تعداد واحدها	سرمایه (میلیون ریال)	اشتغال
غذایی	۱۴	۹۵۸۵	۲۰۴
شیمیایی	۳۱	۳۳۳۵۵	۴۲۷
فلزی	۸	۳۲۴۴۸	۱۶۹
برق و الکترونیک	۳	۴۵۸۰	۴۹
کانی غیر فلزی	۳	۱۷۹۰	۴۶
سلولزی	۵	۲۴۹۴	۷۸
نساجی			
خدمات			
جمع	۶۴	۸۴۲۵۲	۹۷۳

ماخذ: منتج از اطلاعات برگرفته شده از شرکت شهرکهای صنعتی استان خوزستان، ۱۳۸۱

(۴-۴) - شهرک صنعتی اهواز ۳

شهرک صنعتی اهواز ۳ با مساحت کلی ۱۳۲ هکتار در کیلومتر ۱۰ محور اهواز - ماهشهر واقع گردیده است و عملیات اجرایی این شهرک از سال ۱۳۸۰ آغاز و جهت استقرار واحدهای صنعتی در سایتهای فلزی ، کانی غیر فلزی ، شیمیایی ، برق و الکترونیک ، سلولزی و نساجی طراحی گردیده است . در شهرک صنعتی اهواز ۳ تعداد واحدهای مستقر ۵۸ واحد می باشد که میزان کل سرمایه گذاری واحدهای مذکور ۹۷۰۶۹ میلیون ریال و میزان اشتغال زایی آن ۵۹۴ نفر می باشد . از کل واحدهای مستقر در شهرک صنعتی اهواز ۳ تاکنون هیچ کدام به بهره برداری نرسیده است .

کارگاه اهواز فاز ۱

در شهرک صنعتی کارگاه اهواز ۲۸ واحد مستقر شده که از کل واحدهای مستقر در کارگاه اهواز ، ۲۱ واحد به بهره برداری رسیده است که میزان کل سرمایه گذاری واحدهای بهره برداری شده و میزان اشتغال زایی به ترتیب ۱۴۳۲۲ میلیون ریال ، ۱۷۹ نفر می باشد که به ترتیب ۶ درصد ، ۴ درصد ، ۳ درصد از کل تعداد واحدها و از کل سرمایه گذاری واحدها و از کل اشتغال واحدهای بهره برداری شده شهرکهای صنعتی استان خوزستان را به خود اختصاص داده است .

جدول (۳) مشخصات صنایع بهره برداری شده در کارگاه اهواز براساس نوع فعالیت

نوع فعالیت	تعداد واحدها	سرمایه (میلیون ریال)	اشتغال
غذایی			
شیمیایی			
فلزی	۲۱	۱۴۳۲۲	۱۷۹
برق و الکترونیک			
کانی غیر فلزی			
سلولزی			
نساجی			
خدمات			
جمع	۲۱	۱۴۳۲۲	۱۷۹

ماخذ: منتج از اطلاعات برگرفته شده از شرکت شهرکهای صنعتی استان خوزستان ، ۱۳۸۱

کارگاه فاز ۲ اهواز

در کارگاه فاز ۲ اهواز ۲۸ واحد مستقر شده که از کل واحدهای مستقر در کارگاه فاز ۲ اهواز، ۲۰ واحد به بهره برداری رسیده است که میزان کل سرمایه گذاری واحدهای بهره برداری شده و میزان اشتغال زایی به ترتیب ۱۶۵۰۰ میلیون ریال و ۲۱۲ نفر می باشد که به ترتیب ۶ درصد، ۵ درصد و ۴ درصد از کل تعداد واحدها و از کل سرمایه گذاری واحدها و از کل اشتغال واحدهای بهره برداری شده شهرکهای صنعتی استان خوزستان را به خود اختصاص داده است.

جدول (۴) مشخصات صنایع بهره برداری شده در شهرک صنعتی کارگاه فاز ۲ اهواز براساس نوع فعالیت

نوع فعالیت	تعداد واحدها	سرمایه (میلیون ریال)	اشتغال
غذایی	۱	۱۷۶۲	۱۷
شیمیایی			
فلزی	۱۸	۱۴۳۱۸	۱۸۸
برق و الکترونیک	۱	۴۲۰	۷
کانی غیر فلزی			
سلولزی			
نساجی			
خدمات			
جمع	۲۰	۱۶۵۰۰	۲۱۲

ماخذ: منتج از اطلاعات برگرفته شده از شرکت شهرکهای صنعتی استان خوزستان، ۱۳۸۱

(۴-۶) - شهرک صنعتی آبادان

شهرک صنعتی آبادان با مساحت کلی ۴۵۵ هکتار و زمین صنعتی ۲۷۰ هکتار در کیلومتر ۵ محور آبادان - اهواز واقع گردیده است و عملیات اجرایی این شهرک از سال ۱۳۷۰ آغاز و جهت استقرار واحدهای صنعتی در سایت‌های فلزی، کانی غیر فلزی، غذایی شیمیایی، برق و الکترونیک، سلولزی و نساجی طراحی گردیده است. در شهرک صنعتی آبادان تعداد واحدهای مستقر ۱۴۰ واحد می باشد که میزان کل سرمایه گذاری واحدهای مذکور ۳۰۹۸۶۰ میلیون ریال و میزان اشتغال زایی آن ۳۲۰۲ نفر بوده است. از کل واحدهای مستقر در شهرک صنعتی آبادان ۵۸ واحد بهره برداری رسیده اند و میزان کل سرمایه گذاری واحدهای بهره برداری شده و میزان اشتغال زایی به ترتیب ۶۳۵۶۹ میلیون ریال و ۱۷۹۰ نفر می باشد که به ترتیب ۱۸ درصد، ۱۸ درصد و ۳۱ درصد از کل تعداد واحدها و از کل سرمایه گذاری واحدها و از کل اشتغال واحدهای بهره برداری شده شهرک های صنعتی استان خوزستان را به خود اختصاص داده است.

جدول (۵) مشخصات صنایع بهره برداری شده در شهرک صنعتی آبادان براساس نوع فعالیت

نوع فعالیت	تعداد واحدها	سرمایه (میلیون ریال)	اشتغال
غذایی	۱۵	۲۷۰۷۱	۶۸۶
شیمیایی	۱۹	۱۵۵۵۹	۴۵۴
فلزی			
برق و الکترونیک	۲	۱۹۴۷	۵۲
کانی غیر فلزی	۱۴	۳۷۵۶	۲۲۹
سلولزی	۳	۱۷۹۳	۴۴
نساجی	۵	۱۳۴۴۳	۳۲۵
خدمات			
جمع	۵۸	۶۳۵۶۹	۱۷۹۰

ماخذ: منتج از اطلاعات برگرفته شده از شرکت شهرکهای صنعتی استان خوزستان، ۱۳۸۱

(۹-۴) - شهرک صنعتی دزفول ۲

شهرک صنعتی دزفول ۲ با مساحت ۱۱۶ هکتار و زمین صنعتی ۸۰ هکتار در کیلومتر ۳ محور دزفول - شوشتر واقع گردیده است و عملیات اجرائی این شهرک از سال ۱۳۸۰ آغاز و جهت استقرار واحدهای صنعتی در سایت‌های فلزی، کانی غیر فلزی، غذایی شیمیایی، برق و الکترونیک، سلولزی و نساجی طراحی گردیده است. در این شهرک صنعتی تا پایان سال ۱۳۸۱ واگذاری صورت نگرفته است.

تحلیل وضعیت عملکرد شهرک‌های صنعتی در زمینه (میزان تعداد واحدهای بهره برداری شده، میزان سرمایه گذاری و میزان اشتغال زایی)

رشد و شکل گیری صنایع در مناطق مختلف استان صرفنظر از تقاضای جامعه، عموماً ناشی از منابع و امکانات موجود در این مناطق و بر مبنای مزیت های نسبی هر مکان می باشد. بر خورداری از عوامل تولید نظیر مواد اولیه (از قبیل نفت و گاز و منابع طبیعی) نیروی کار، فن آوری قابل دسترس و سرمایه عامل اصلی شکل گیری صنایع در مناطق مختلف، شدت فعالیت صنعتی نیز در هر منطقه متفاوت می باشد.

با عنایت به آمار واحدهای صنعتی به بهره برداری رسیده در شهرک‌های صنعتی استان خوزستان میزان کل اشتغال زایی شهرک‌های صنعتی استان و میزان کل سرمایه گذاری (واحدهای بهره برداری شده) در شهرک‌های صنعتی استان به ترتیب ۵۹۲۵ نفر و ۳۶۴۹۱۰ میلیون ریال برآورد شد.

بر اساس اطلاعات اخذ شده از ۲۲ شهرک صنعتی، شهرک های واقع در ۹ شهرستان اهواز، خرمشهر، آبادان، دزفول، بهبهان، شوشتر، ماهشهر، سوسنگرد و مسجد سلیمان فعال بوده و اکثر واحدهای صنعتی مستقر در این شهرک‌ها به بهره برداری رسیده اند، که اطلاعات مربوط به تعداد واحدهای صنعتی بهره برداری شده، سرمایه واحدها و میزان اشتغال این احدها بر اساس نوع صنعت در طرح گنجانده شده است.

از کل واحدهای مستقر در شهرکهای صنعتی استان خوزستان ، واحدهای مستقر در شهرک صنعتی شهرستان باغملک ، امیدیه ، اندیمشک ، بندر امام ، شادگان ، ایذه و آغاچاری هیچکدام از واحدهای صنعتی به بهره برداری نرسیده و در رکود به سر می برند .

با توجه به آمار منتج از شهرک های صنعتی استان ، میزان سرمایه واحدها بهره برداری شده براساس سهم هر شهرک صنعتی استخراج و رتبه بندی شد که شهرک صنعتی اهواز ، آبادان و خرمشهر به ترتیب رتبه اول تا سوم را به خود اختصاص دادند . در خصوص میزان اشتغال واحدهای بهره برداری شده براساس سهم هر شهرک صنعتی ، شهرک صنعتی آبادان و اهواز ۲ بیشترین میزان اشتغال زایی را به خود اختصاص دادند .

میزان تمایل به سرمایه گذاری در ۷ گروه صنعتی در صنایع فلزی و شیمیایی و غذایی بیشترین سهم را دارد و صنعت خدمات آخرین رتبه را از نظر تمایل به سرمایه گذاری در ۷ گروه صنعتی به خود اختصاص داده است . گرایش و تمایل به سرمایه گذاری به تفکیک شهرستان براساس درخواست متقاضیان ، شهرستان اهواز و آبادان و خرمشهر بیشترین میزان سرمایه گذاری را در استان به خود اختصاص داده اند ، و از بین شهرها استان خوزستان شهرستان آغاچاری و شادگان کمترین تمایل به سرمایه گذاری در شهرک های صنعتی را به خود اختصاص داده اند .

ارزیابی عملکرد شهرکهای صنعتی در زمینه توسعه تکنولوژی نرم افزاری ،

ایجاد کارگاههای صنعتی و شهرکهای تخصصی

توسعه تکنولوژی نرم افزاری در استان خوزستان

از سال ۱۳۷۶ در نگرش مدیران شرکت نسبت به نقش شهرکهای صنعتی تغییرات بنیادی بوجود آمد و به تبع آن ، تشکیلات شرکت مورد بازنگری قرار گرفت و یک معاونت توسعه صنعتی و معاونت فن آوری در شرکت ایجاد شد . در آغاز برنامه سوم توسعه , ایجاد خوشه های صنعتی , ایجاد مجتمع های نرم افزاری و مراکز خدمات فنی و مهندسی مورد توجه قرار گرفت در این راستا در استان خوزستان شرکت شهرکهای صنعتی در جهت ارائه خدمات مشاوره و راهبری صنعتی به صنعتگران مستقر در شهرکهای صنعتی پیرو مطالعات به عمل آمده تصمیم ساخت برج نرم افزاری خدماتی شرکت نمود , این برج در ۹ طبقه و مساحت بالغ بر ۹۰۰۰ متر مربع در ۷۲ واحد طراحی و در حال ساخت است که حدود ۴۰۰ زمینه اشتغال و ارزآوری را ایجاد می نماید , که در آن کلیه خدمات نرم افزاری شامل خدمات طراحی و اینترنت و کامپیوتر و انواع مشاوره های صنعتی , حقوقی , بازاریابی , بانک و غیره به صنعتگران ارائه خواهد گردید .

ایجاد مجتمع های کارگاهی

مجموعه های کارگاهی به تعداد معینی از کارگاه اطلاق می شود که با مساحت مشخص براساس نقش های جانمایی برای کاربرد خاصی احداث شده باشد معمولاً عملیات مکان یابی , طراحی , احداث ساختمان و تامین زیربنای مورد نیاز کارگاهها توسط شرکت صورت می گیرد . فضاهای لازم برای ارائه خدمات نرم افزاری مورد نیاز واحدها در مجموعه پیش بینی میشود

در راستای دست یابی به اشتغال زایی و فعالیت های زود بازده و همچنین ساخت و تامین قطعات مورد نیاز صنایع موجود در استان مانند صنایع فولاد , ملی حفاری و شرکت نفت , شرکت شهرکهای صنعتی اقدام به ساخت مجتمع های کارگاهی در اهواز , آبادان و دزفول نموده که ۱۵۳۸ فرصت شغلی و ۱۹۲۲۹۹ میلیون ریال جذب سرمایه گذاری در پی خواهد داشت . تاکنون ۳ فاز در اهواز و یک فاز در آبادان در قالب ۱۰۹ واحد کارگاهی به متقاضیان واگذار گردیده است .

ایجاد شهرکهای تخصصی

به منظور توسعه شهرکهای تخصصی در استان با توجه به اولویت بندی استقرار صنایع و همچنین امکانات بالقوه هر شهرستان شرکت شهرکهای صنعتی اقدام به ایجاد شهرکهای تخصصی در استان نموده که جدول ذیل وضعیت میزان سرمایه گذاری و میزان اشتغال زایی شهرکها را نشان می دهد .

بررسی عملکرد شهرکهای صنعتی استان خوزستان :

الف : بررسی عملکرد شهرکهای صنعتی در زمینه توسعه شهرکها , میزان اشتغالزایی , میزان سرمایه گذاری , تعداد واحدها مستقر , تعداد واحدهای بهره برداری شده به تفکیک هر شهرک .

ب : بررسی عملکرد شرکت شهرکهای صنعتی در زمینه ایجاد تکنولوژی نرم افزاری , مجتمع های کارگاهی و شهرکهای تخصصی .

ج : ارزیابی عملکرد شهرکهای صنعتی در زمینه بررسی علل و عوامل موثر بر عملکرد شهرکهای صنعتی در جذب متقاضیان به سرمایه گذاری در این شهرکها از دیدگاه صاحبان واحدهای صنعتی مستقر در شهرک ها .

ارزیابی عملکرد شهرکهای صنعتی در زمینه بررسی علل و عوامل موثر بر عملکرد شهرکهای صنعتی در زمینه جذب متقاضیان به سرمایه گذاری در این شهرک ها از دیدگاه صاحبان واحدهای صنعتی

در این بخش از تحقیق علل و عوامل موثر بر عملکرد شهرکهای صنعتی در زمینه جذب متقاضیان به سرمایه گذاری در شهرک های صنعتی مورد سنجش قرار گرفته است بررسی ها نشان می دهد که مزایایی شهرکهای صنعتی در جذب متقاضیان به فعالیت در شهرکهای صنعتی از اهمیت ویژه ای برخوردار است ولی با این وجود بیش از ۶۰٪ واحدهای صنعتی مستقر در شهرکهای صنعتی راکد هستند و هنوز به بهره برداری نرسیده اند , لذا در این بخش از تحقیق دو دسته از عوامل تاثیر گذار بر عملکرد شهرکهای صنعتی در زمینه جذب متقاضیان به سرمایه گذاری در شهرکهای صنعتی مورد آزمون قرار گرفت .

(_____)

).

(

تعریف متغیرها

در این تحقیق جهت بررسی مهمترین عوامل تاثیر گذار بر عملکرد واحدهای صنعتی مستقر در شرکت شهرکهای صنعتی از نظر مدیران واحدهای صنعتی، انواع متغیرها به آزمون گذاشته شد. هدف ما رسیدن به این نتیجه بود که مهمترین عوامل موثر بر عملکرد، کدام متغیرها هستند. آیا عوامل درونی در اولویت قرار دارند یا عوامل برونی؟ ما دو گروه عوامل در تحقیق لحاظ کردیم.

عوامل درونی

۱- مدیریت شرکت شهرکهای صنعتی: (MANAGEMENT)

این متغیر بعنوان یک مقوله اجتماعی اقتصادی که مبین نحوه مدیریت و میزان اهمیت آن از دیدگاه مدیران واحدهای صنعتی در این پژوهش لحاظ شده است.

۲- تخصص و تحصیلات مدیران واحدهای صنعتی: (EDUCATION)

عبارت است از میزان تحصیلات و تخصص مدیران واحدهای صنعتی، بدین معنا که تخصص و تحصیلات چقدر برای مدیران اهمیت داشته است و آیا عدم دارا بودن آن برای آنها ایجاد مشکل و به تبع آن باعث عملکرد ضعیف شرکت شده است؟

۳- همکاری و هماهنگی دستگاه ها و سازمان ها (XXIX)

بدین معنی که همکاری سازمانها، ادارات و دستگاههای مختلف برای صدور مجوزها و مسائل بروکراسی و اداره چقدر برای مدیران شرکت حائز اهمیت است.

۴- تسهیلات زیر بنایی و خدمات اولیه (XXIX)

بدین معنا که ارائه تسهیلات زیر بنایی و خدمات اولیه از سوی شرکتهای صنعتی برای صاحبان واحدهای صنعتی در ایجاد یک واحد و ادامه فعالیت آنها به سرمایه گذاری چقدر اهمیت دارد

عوامل درونی: ۱:

مشکلات و موانعی که صاحبان واحدهای صنعتی با آن روبرو هستند و به عنوان مانعی بر سر راه فعالیت صاحبان واحدهای صنعتی قلمداد می شوند

عملکرد شهرک صنعتی : y

وضعیت واحدهای صنعتی مستقر در شهرکهای صنعتی تحت عنوان عملکرد مورد ارزیابی قرار می گیرد که معرف میزان تأثیر شهرکهای صنعتی در جذب متقاضیان به سرمایه گذاری در شهرکهای صنعتی در این تحقیق می باشد.

شاخص بندی

۱- عوامل بیرونی

۱-۱ - مدیریت شرکت شهرکهای صنعتی

۱-۱-۱ - همکاری اولیه

۱-۱-۲ - میزان تخصص و آگاهی

۱-۱-۳ - اشراف به نوع فعالیت

۲-۱ - تخصص و تحصیلات مدیران واحدهای صنعتی

۲-۱-۱ - میزان اطلاع رسانی در شهرک صنعتی

۲-۱-۲ - استفاده از کارشناس و متخصص

۲-۱-۳ - تحصیلات دانشگاهی و عالی

۳-۱ - همکاری و هماهنگی دستگاهها و سازمان ها

۳-۱-۱ - صدور مجوزهای مختلف

۴-۱ - ارائه تسهیلات در محل شرکت شهرکهای صنعتی

۴-۱-۱ - آب , برق , زمین , تلفن و ...

۴-۱-۲ - معافیت از قوانین شهرداریها

۴-۱-۳ - کاهش هزینه سرمایه گذاری بدلیل استفاده از خدمات

سازماندهی شده .

۴-۱-۴ - عدم پرداخت مالیات

۴-۱-۵ - دسترسی به مواد اولیه

۲- عوامل درونی :

- ۱-۲ بروز مشکلات داخلی (اختلاف شرکا، مشکل حقوقی ، مشکلات شخصی کارفرما ،)
- ۲-۲ بروز مشکلات فنی (ماشین آلات قدیمی و فرسوده ،عدم دسترسی به ماشین آلات پیشرفته در خط تولید ، نقص فنی در خط تولید)
- ۳-۲ عدم توان رقابت ناشی از (کیفیت پایین محصولات ، هزینه بالای تولید ، عدم توان تبلیغات ، نبود کانالهای توزیع)
- ۴-۲ بروز مشکلات مالی ناشی از (چک برگشتی ، کمبود سرمایه در گردش، ناتوانی پرداخت بدهی به افراد ، ناتوانی پرداخت بدهی به بانکها)
- ۵-۲ مشکلات بازار فروش (هزینه بالای حمل و نقل ، بعد مسافت تا مبادی فروش ، عدم وجود تقاضای درون استانی)

۳ - عملکرد شرکت شهرک صنعتی

- ۱- فعال بودن شرکتهای مستقر در شهرکهای صنعتی در این پژوهش واحد صنعتی فعال به واحدی اطلاق می شود که به بهره برداری رسیده و در وضعیت فعالیت دائمی یا موقت به سر می برد .
- ۲- غیر فعال بودن شرکتهای مستقر در شهرکهای صنعتی به واحد صنعتی اطلاق می شود که بعد از عقد قرار داد هنوز به بهره برداری نرسیده یا بهره برداری رسیده ولی تعطیل شده اند بسر می برد..

فرضیات تحقیق

هدف اساسی و بنیادین در این تحقیق یافتن عوامل موثر بر عملکرد شرکت شهرکهای صنعتی از نظر مدیران شرکتهای مستقر در شرکت شهرک صنعتی است. لذا فرضیات ما در این دسته بندی قرار گرفتند.

فرضیات اصلی:

- ۱- بین عوامل درونی و عملکرد شرکتهای رابطه معناداری وجود دارد.
- ۲- بین عوامل بیرونی و عملکرد شرکتهای رابطه معناداری وجود دارد.
- ۳- تاثیر عوامل درونی بر عملکرد شرکت نسبت به عوامل بیرونی از اهمیت نسبی بیشتری برخوردار است..

فرضیات فرعی:

- ۱- از دیدگاه صاحبان واحدهای صنعتی میزان اهمیت عوامل بیرونی بر عملکرد شرکت تا چه اندازه است؟
- ۲- از دیدگاه صاحبان واحدهای صنعتی میزان اهمیت عوامل درونی بر عملکرد شرکتهای چقدر است؟

تعیین حجم نمونه:

برای تعیین حجم نمونه از روش کوکران (cochran) استفاده می کنیم

$$n = \frac{t^2 pq}{d^2 \left(1 + \frac{1}{n} \left(\frac{t^2 pq}{d^2} - 1 \right) \right)}$$

$$p = 0.5$$

$$q = 0.5$$

$$t = 2$$

$$n = 846$$

$$d = t \sqrt{\frac{pq}{n}} = 2 * \sqrt{\frac{.5 * .5}{846}} = .06$$

$$n = \frac{2^2 (.5 * .5)}{(.06)^2} = 209$$

$$1 + \frac{1}{846} \left(\frac{2^2 * (.5 * .5)}{(.06)} - 1 \right)$$

برای تعیین حجم نمونه در این تحقیق به دلیل پراکندگی شهرکهای صنعتی
و همچنین پراکندگی نوع صنعت ۲۵۰ نمونه انتخاب نموده ایم

انتخاب نمونه ها از جامعه آماری واحدهای صنعتی مستقر در شهرک های صنعتی

ابتدا تعداد ۲۵۰ نمونه مورد نیاز برای انجام مطالعه به تناسب تعداد واحدهای
صنعتی مستقر در شهرکهای صنعتی بر اساس نمونه گیری تصادفی در هریک از
شهرستان های استان تهیه نموده ، سپس پرسش نامه های تهیه شده از طریق تماس با
صاحبان واحدهای صنعتی در تمامی شهرکهای صنعتی استان به صورت مصاحبه و تکمیل
پرسشنامه به صورت تصادفی بر حسب تعداد مورد نیاز پرسشنامه تهیه و کامل شد . لازم
به ذکر است از کل پرسشنامه های پخش شده ۲۰۰ پرسشنامه عودت داده شد که مجموعه
کاملی از اطلاعات و آمار مربوط به مشخصات کلی و دیگر اطلاعات تدوین شده در پرسش
نامه در دسترس قرار گرفت . فرض تحقیق را در یک نمونه ۲۰۰ تایی از صاحبان واحد های
صنعتی مستقر در شهرکهای صنعتی در نظر می گیریم و ۵ متغیر که دارای سه مقدار کم،

متوسط، و زیاد است در جداول توافقی حاصله مورد ارزیابی قرار می دهیم و مشاهدات (افراد نمونه) بسته به این که به کدام یک از این ۳ گروه تعلق دارند رده بندی می شوند

این پرسشنامه توسط صاحبان واحدهای صنعتی و خدماتی تکمیل شود

بخش اول: مشخصات عمومی و سوالات کلی

() :

:

:

() :

:

:

:

تعداد کارکنان تولیدی تعداد کارکنان اداری

()

تعطیلی کامل موقتی دائمی هنوز به بهره برداری نشده است

زیر دیپلم دیپلم لیسانس لیسانس و بالاتر

بخش دوم : سوالات مرتبط با عوامل موثر بر عملکرد شهرکهای صنعتی استان خوزستان

۱- همکاری اولیه مدیر شرکت شهرکهای صنعتی مشوقی برای ادامه کار من بوده است .

۲- آگاهی مدیر شرکت از نوع فعالیت من ناچیز بود

۳- مدیر شرکت از اطلاعات خوبی در زمینه کار من برخوردار است

۴- مدیر شرکت در اوائل کار مشکلات و مزایایی نوع شرکت من را به من یادآور کرد .

۵- مدیر شرکت در رابطه با مطالعات امکان سنجی طرح به من توصیه نمود .

۶- میزان اطلاع رسانی در شهرک صنعتی در زمینه کاری من مفید بوده است .

۷- استفاده از مشاوره های تخصصی موجود در شهرک صنعتی در زمینه فعالیت من مفید بوده است .

۸- استفاده از مراکز آموزشی موجود در شهرک صنعتی به منظور تقویت نیروی کار متخصص در میزان فعالیت شرکت من مفید بوده است .

۹- در زمینه فعالیت واحد صنعتی دستیابی به فن آوری برتر و سیستم های اطلاع رسانی موجود در شهرک صنعتی مفید بوده است .

۱۰- در زمینه فعالیت واحد صنعتی تجربه شخصی و عملی بیش از مشاوره های تخصصی و آموزشی ارائه شده در شهرک صنعتی اهمیت دارد .

۱۱- همکاری دستگاه های (سازمان محیط زیست , اداره راه و ترابری , منابع طبیعی و کشاورزی , سازمان آب و برق , میراث فرهنگی, اداره ثبت اسناد و اداره کار و امور اجتماعی در تاسیس شرکت یا واحد صنعتی و ادامه فعالیت شما به سرمایه گذاری در محل شهرک صنعتی چقدر برای شما اهمیت داشته است .

**میزان رضایت مندی شما از برخورداری از تسهیلات زیر بنایی و خدمات اولیه
چقدر برای شما در ادامه فعالیت به سرمایه گذاری در شهرک صنعتی اهمیت
داشته است .**

۱۲- آب ، برق ، زمین ، سرمایه و تلفن

۱۳- معافیت از قوانین شهرداری ها

۱۴- کاهش هزینه های سرمایه گذاری به دلیل استفاده از خدمات سازماندهی شده

۱۵- پرداخت نقد و اقساط هزینه های انتفاع از تاسیسات مثل آب و برق و تلفن و گاز

۱۶- عدم پرداخت مالیات

۱۷- دستیابی آسان به مواد اولیه مورد نیاز شرکت

۱۸- درجه اهمیت مشکلات داخلی (اختلاف شرکا، مشکل حقوقی، مشکلات شخصی کارفرما) به عنوان

مانعی بر سر راه ادامه فعالیت شما به سرمایه گذاری در شهرک صنعتی چگونه است

۱۹- درجه اهمیت مشکلات فنی (ماشین آلات قدیمی و فرسوده ، عدم دسترسی به ماشین آلات

پیشرفته در خط تولید و ارتقا فنآوری ، نقص فنی در خط تولید) به عنوان مانعی بر سر راه ادامه

فعالیت شما به سرمایه گذاری در شهرک صنعتی چگونه است

۲۰- درجه اهمیت مشکلات ناشی از عدم توان رقابت (کیفیت پایین محصولات ، هزینه بالای تولید ،

عدم توان تبلیغات ، نبود کانالهای توزیع) به عنوان مانعی بر سر راه ادامه فعالیت شما به سرمایه

گذاری در شهرک صنعتی چگونه است

ei_j	فراوانی مورد انتظار
I	تعداد سطرهای جدول توافقی
J	تعداد ستون های توافقی

که فرض زیر را آزمون می کند

H₀ : بین توزیع مشاهده شده و مورد انتظار تفاوتی وجود ندارد

H₁ : بین توزیع مشاهده شده و مورد انتظار تفاوت وجود دارد

حال برای پذیرش یا رد فرض صفر باید χ^2 محاسبه شده را با χ^2 جدول مقایسه کرد.

که جدول صفحه بعد نتایج حاصل از مدل را نشان می دهد .

براساس نتایج حاصله , رقم به دست آمده ۲۴٪ محاسبه شده که چون از سطح معنا داری (level of significance) ۵٪ کمتر است ۲۴٪ > ۵٪ پس در سطح ۹۵٪ اطمینان **H₁** پذیرفته می شود ولی فرضیه ها در سطح ۹۹٪ اطمینان به دلیل این که ۲۴٪ < ۱٪ است , **H₀** پذیرفته نمی شود .

جدول توزیع فراوانی نقش تخصص و تحصیلات بر عملکرد شهرکهای صنعتی از

Eduo دیدگاه صاحبان واحدهای صنعتی

جدول فراوانی صفحه بعد گویایی این مطلب است که از نظر صاحبان واحدهای صنعتی حدود نیمی از پاسخ گویان (۴۸٪) نقش آموزش و تحصیلات و تخصص را در بالا بردن عملکرد شرکت زیاد ارزیابی کرده اند و حدود (۲۷٪) از پاسخگویان در حد متوسط و در حدود (۲۴/۵٪) درصد آن را ضعیف ارزیابی نموده اند .

جدول توزیع فراوانی نقش مدیریت شهرک صنعتی بر عملکرد شهرکهای صنعتی از

MANGE

دیدگاه صاحبان واحد های صنعتی

همانطوری که جدول فراوانی بالا نشان می دهد تعداد پاسخگویان که به تاثیر مدیریت در عملکرد شهرک صنعتی پاسخ (زیاد) را انتخاب کرده اند ۵۵٪ یعنی بیش از نیمی از پاسخگویان است حدود ۱۷٪ نقش مدیریت را متوسط و حدود ۲۷/۵٪ آن را دارای تاثیر کم ارزیابی کرده اند .

جدول توزیع فراوانی نقش همکاری و هماهنگی دستگاه ها و سازمان ها بر

xxix

عملکرد شهرکهای صنعتی از دیدگاه صاحبان واحد های صنعتی

جدول فراوانی بالا نشان می دهد که حدود ۴۸/۵٪ از پاسخگویان نقش همکاری و مساعدت ارگانهای دولتی در صدور مجوز و ارائه تسهیلات را در عملکرد شرکت ها زیاد ارزیابی نموده اند ، حدود ۲۴/۵٪ نقش آنها متوسط و حدود ۲۷٪ آن را دارای اهمیت کم دانسته اند .

جدول توزیع فراوانی نقش عوامل درونی (مشکلات و موانعی که صاحبان

واحدهای صنعتی با آن روبرو هستند) بر عملکرد شهرکهای صنعتی از دیدگاه صاحبان

واحدهای صنعتی q ۱

همانطوری که جدول بالا نشان می دهد حدود ۵۱/۵٪ پاسخگویان نقش عوامل درونی در عملکرد شرکت را کم ارزیابی نموده اند و حدود ۳۸٪ آن را دارای اهمیت متوسط و حدود ۱۰٪ آن را دارای اهمیت زیاد دانسته اند .

جدول توزیع فراوانی وضعیت عملکرد شهرک صنعتی y

جدول بالای گویا این مطلب است که از ۲۰۰ شرکتی که به سوالات پرسشنامه پاسخ داده اند، ۱۲۲ شرکت فعال، ۷۸ شرکت غیر فعال می باشد که تعداد شرکتهای فعال مستقر در شهرک صنعتی حدود ۶۱ درصد می باشد.

جدول توزیع فراوانی نقش تسهیلات زیر بنایی و خدمات اولیه بر عملکرد

شهرکهای صنعتی از دیدگاه صاحبان واحدهای صنعتی xx۲x

جدول بالا گویای این مطلب است که حدود ۷۴ درصد از پاسخگویان از تسهیلاتی که بموجب مستقر شدن واحد صنعتی در شهرک صنعتی عاید آنها می شود تاثیر این متغیر را در تسهیل کار و عملکرد شرکت خود متوسط و زیاد ارزیابی کرده اند و فقط ۲۶ درصد از پاسخگویان تسهیلات زیر بنایی را در ادامه کار ضعیف ارزیابی نموده اند.

جدول توافقی بین فعالیت شرکت و ارزیابی از تاثیر عوامل بیرونی بر

عملکرد شرکت y.tiles of quality

در جدول توافقی صفحه قبل وضعیت فعالیت شرکت y و ارزیابی تاثیر عوامل بیرونی بر روی عملکرد شرکت به رابطه گذاشته شده است. همانطوری که در جدول نمایان است از ۱۲۲ شرکتی که به بهره برداری رسیده اند و در وضعیت فعالیت دائمی یا موقتی بسر می برند ۶۴ شرکت یعنی حدود ۵۲/۵ درصد از شرکتهای مذکور نقش عوامل بیرونی را زیاد ارزیابی کرده اند و فقط ۱۳ شرکت یا ۱۰/۷ درصد از این شرکتهای نقش عوامل بیرونی کم ارزیابی نموده اند. حدود ۷۸ شرکت که به بهره برداری نرسیده اند یا تعطیل شده اند به پرسش نامه پاسخ داده اند، که تعداد ۳۹ شرکت یا ۵۰ درصد نقش عوامل بیرونی را کم و ۲۳ شرکت یعنی ۲۹/۵ درصد در حد متوسط و فقط ۱۶ شرکت یا ۲۰/۵ درصد نقش عوامل بیرونی را زیاد ارزیابی کرده اند. به منظور ارزیابی رابطه بین عوامل بیرونی و عملکرد شهرک از آزمون فرض خی دو یا کای اسکوئر (chi-squared) استفاده نمودیم که جدول بعد نتایج حاصل از مدل را نشان می دهد. براساس نتایج حاصله رقم بدست آمده عددی نزدیک به صفر می باشد که از سطح معنا دار ۵٪ کمتر می باشد که در این صورت فرض H_0 رد و فرض H_1 پذیرفته می

- شود و نتیجه این است که فرضیه ما در سطح معناداری ۱٪ نیز قابل قبول است چون $\chi^2 > 0.1$ است پس H_0 رد و در حد ۹۹٪ اطمینان فرضیه H_1 پذیرفته می شود .

جدول توافقی بین میزان فعالیت شرکت و ارزیابی از تاثیر عوامل درونی بر

عملکرد شرکت y.y.q1

در جدول توافقی صفحه بعد میزان فعالیت و ارزیابی از تاثیر از عوامل درونی بر عملکرد شرکتها به رابطه گذاشته شده است ، همانطوری که نتایج جدول نشان می دهد از ۱۲۱ شرکت فعال ، در حدود ۵۸/۷٪ ارزیابی شان از اهمیت عوامل درونی در عملکرد شرکتها کم می باشد و ۴۲ شرکت یعنی ۳۴/۷٪ در سطح متوسط و فقط ۸ شرکت یا ۶/۶٪ نقش این عوامل را زیاد ارزیابی نموده اند .

در مورد شرکتها غیر فعال از مجموع ۷۸ شرکت غیر فعال ۳۲ شرکت یعنی تقریباً ۴۱٪ اهمیت و نقش عوامل درونی را کم ارزیابی نموده اند و ۳۴ شرکت یا ۴۳/۶٪ در سطح متوسط و ۱۲ شرکت یعنی حدود ۱۵/۴٪ اهمیت کم و نقش عوامل درونی در عملکرد شرکت داده اند .

به منظور سنجش رابطه بین عوامل بیرونی و عملکرد شهرک از آزمون فرض خی دو یا کای اسکوئر (chi-squared) بهره جستیم

یافته های تحقیق

بخش اول

(-)

%

%

با توجه به آمار و اطلاعات شهرکهای صنعتی مورد بررسی در ۷ گروه صنعتی غذایی ، شیمیایی ، نساجی ، کانی غیر فلزی ، برق و الکترونیک و فلزی ، شهرکهای واقع در ۹ شهرستان اهواز ، خرمشهر ، آبادان ، دزفول ، شوشتر ، بهبهان ، ماهشهر ، سوسنگرد و مسجد سلیمان که از درجه توسعه یافتگی بالاتری برخوردارند ، فعال بوده و اکثر واحدهای صنعتی در این شهرکها به بهره برداری رسیده اند .

- از کل واحدهای مستقر در شهرکهای صنعتی استان خوزستان ، واحدهای مستقر در شهرک صنعتی شهرستان باغملک ، امیدیه ، اندیمشک ، بندرامام ، شادگان ، ایذه و آغاچاری هیچکدام از واحدهای صنعتی به بهره برداری نرسیده اند و در رکود بسر می برند .
- با عنایت به آمار واحدهای صنعتی به بهره برداری رسیده در شهرکهای صنعتی استان ، میزان کل اشتغال زایی و میزان کل سرمایه گذاری این واحدها به ترتیب ۵۹۲۵ نفر و ۳۶۴۹۱۰ میلیون ریال برآورد شده است .
- براساس آمار و اطلاعات بدست آمده میزان گرایش به سرمایه گذاری به تفکیک هر شهرستان برآورد شد که شهرستان اهواز ، آبادان و خرمشهر بیشترین میزان تمایل به سرمایه گذاری را در بین کل شهرستانهای استان به خود اختصاص داده اند .
- با توجه به ۷ گروه صنعتی موجود در شهرکهای صنعتی استان خوزستان ومقایسه تمایل به سرمایه گذاری در سایتهای هفتگانه بیشترین تمایل به سرمایه گذاری در ۳ گروه صنعتی غذایی ، شیمیایی وفلزی مشاهده شد
- شروع همزمان تعداد زیادی پروژه شهرک سازی در استان خارج از توان اجرایی ومالی شرکت به طولانی شدن دوره احداث وتکمیل شهرکها انجامید واین امر موجب افزایش هزینه های تولید محوطه های صنعتی وراکد ماندن سرمایه گذاری ها شد
- شرکت شهرکهای صنعتی برای تامین مالی بخشی از سرمایه گذارینها خود به صورت زودرس وقبل از تکمیل شدن شهرکها اقدام به واگذاری زمین های صنعتی به متقاضیان کرد که این وضع به دلیل تنگناهای زیر بنایی به کاهش نرخ بهره برداری از ظرفیتهای تولید در این گونه واحد ها شد
- توجه ویژه به ابعاد فنی ، مهندسی واجرائی وبی توجهی به جهات نرم افزاری ومديريتى شهرکها در دوره بهره برداری ، از وجوه مشخصه بخش اعظم دوران فعالیت شرکتهای صنعتی است

بخش دوم

در این پژوهش ، هدف جستجوی مهمترین عواملی بود که در عملکرد شرکتهای مستقر در شهرکهای صنعتی تاثیر می گذارند و این مهم از دیدگاه صاحبان واحدهای صنعتی مستقر در شهرکهای صنعتی استان مورد ارزیابی قرار گرفت .

➤ بر اساس رویکردهای نوین توسعه اقتصادی اجتماعی که به عامل نیروی انسانی ، ارتقاء و بهبود عملکرد سازمانها و شرکتهای تاکید دارد ، عامل تخصص و آموزش را آزمودیم ، بر طبق جداول و اطلاعات بدست آمده حدود ۷۰ درصد پاسخ دهندگان (که صاحبان شرکتهای مستقر در شهرکهای صنعتی بوده اند) نقش و اهمیت مشاوره های تخصصی وآموزشی و را بسیار موثر ارزیابی نموده اند که نشان دهنده نیاز این بخش به افراد متخصص و آموزش دیده می باشد و با نبود این عامل شرکت به موفقیت چندانی دست نیافته است و حتی بعضی شرکتهای بخاطر این عامل دچار ضرر و زیان شده اند . البته با توسعه روز افزون اطلاعات و ارتباطات بین المللی که جهان را بصورت یک دهکده جهانی (بقول مک لوهان) درآورده است .بی اطلاعی خود یعنی

ناتوانی در عصری که اطلاعات و دانش قدرت را به همراه دارد. بدیهی است که آموزش نیروی انسانی بویژه در کشورهای در حال توسعه از اهمیت ویژه ای برخوردار است و می بایست به این مقوله بیشتر توجه نمود.

◀ در این تحقیق یک عامل دیگر را که می توان آن را متغیری روانی - اجتماعی - اقتصادی دانست وارد کرده ایم و آن همکاری مدیریت شرکت شهرکهای صنعتی با متقاضیان سرمایه گذاری در ابتدای قرارداد و همچنین همکاری مدیران این شرکتها در ادامه فعالیت بوده است. این عامل صرفاً یک مقوله اقتصادی نیست بلکه به میزان کفایت مدیریت و تدابیر ایشان و همچنین تخصص و مهارت ایشان بستگی دارد. آنچه در این تحقیق در مورد این عامل بدست آمد گویای این است که حدود ۵۵ درصد از پاسخ دهندگان اهمیت نقش مدیریت را بسیار زیاد و حدود ۱۷ درصد آن را در سطح متوسط ارزیابی کرده اند. این آمار حاکی از نحوه همکاری مدیران شرکت شهرکها صنعتی با متقاضیان سرمایه گذاری در شهرکها و همچنین صاحبان واحدهای تولیدی (از دیدگاه صاحبان واحدهای صنعتی) عامل بسیار مهمی در بهبود عملکرد شرکت دارد لذا، به نظر می رسد انتخاب مدیران شایسته و لایق به منظور بهبود عملکرد شرکتها عامل موثری در افزایش متقاضیان سرمایه گذاری در این شهرکها و فعالیت شرکتهای مستقر در شهرکهای صنعتی باشد.

◀ عامل دیگری که در این پژوهش مورد سنجش قرار گرفت متغیر جغرافیایی - اداری - اقتصادی است که قبل از استقرار شرکت در محل شرکت شهرکهای صنعتی در قالب تسهیلات به شرکت متقاضی اعطاء می گردد. پاسخ دهندگان این پژوهش تسهیلات زیر بنایی را که در این محل در مقایسه با (تاسیس شرکت در خارج از شهرکهای صنعتی) محرک خوبی جهت تشویق متقاضیان به سرمایه گذاری و ورود به شرکت شهرکهای صنعتی می دانستند بطوری که براساس آمار بدست آمده از سنجش این عامل حدود ۷۲ درصد پاسخ گوینان نقش آن را در عملکرد شرکت بسیار زیاد و متوسط ارزیابی کرده اند. این بدان معنا است که سهولت دسترسی به امکانات زیر بنایی مثل آب، برق، گاز و تلفن و همچنین معافیت از قوانین شهرداری و کاهش هزینه های سرمایه گذاری بدلیل استفاده از خدمات سازماندهی شده و یکجا و عدم پرداخت مالیات و همچنین پرداخت اقساط هزینه های انتفاع از تاسیسات توانسته است که انگیزه ای جهت بهره برداران از این امکانات ایجاد کند تا جائیکه اکثر صاحبان واحدهای صنعتی به این مسئله اذعان داشتند.

◀ عامل بعدی که در این پژوهش از آن بهره جستیم مربوط به سازماندهی و هماهنگی در محل شهرک صنعتی است. که بدین ترتیب که ما مساعدت ارگانهای

مختلف، ادارات، سازمانهای مربوط به نوع فعالیت شرکتها را از دیدگاه صاحبان واحدهای صنعتی آزمودیم و آنان را در مورد اینکه اینگونه همکاریها در محل شهرک صنعتی در عملکرد شرکت شما تاثیر داشته یا خیر، جويا شدیم. داده های بدست آمده حاکی از این است که حدود ۴۸ درصد از صاحبان واحدهای صنعتی میزان رضایتمندی این همکاریها را بسیار زیاد ارزیابی نموده اند و حدود ۲۴ درصد نیز آن را در حد متوسط ارزیابی کرده اند. و این بدان معنا است که پیش بینی همکاری سازمانهای نظیر،، سازمان محیط زیست، اداره راه و ترابری، منابع طبیعی و کشاورزی، سازمان آب و برق، میراث فرهنگی، اداره ثبت و اسناد و... چقدر در توسعه شرکتهای شهرک می توانند اثر بخش باشند.

« در یافته های بعدی مجموع چهار عامل بیرونی موثر بر عملکرد شهرکهای صنعتی یعنی مدیریت، تخصص و آموزش، همکاری و مساعدت سازمانها، ارائه تسهیلات زیر بنایی را با عملکرد شرکت شهرکهای صنعتی (وضعیت شرکتهای مستقر در شهرک صنعتی) در یک جدول توافقی قرار دادیم. در این آزمون، فرض بر آن بود که دو متغیر با هم رابطه معناداری دارند یا خیر. جدول توافقی حاصله بیانگر اثبات فرضیه ما است، بدین ترتیب که در سطح معناداری (level of significance) یک درصد فرض صفر رد و فرض محقق پذیرفته شده است و گویای این مطلب است که بین فعال بودن شرکت با ارزیابی اهمیت بالا از تاثیر عوامل بیرونی به عملکرد شرکت رابطه وجود دارد. و مدیران شرکتهای فعال نظر مساعدی نسبت اهمیت عوامل بیرونی در ارتقاء عملکرد شرکت دارد.

« عوامل درونی از جمله مقوله های بودند که ما نظر صاحبان واحدهای تولیدی را نسبت به آن جويا شدیم و میزان تاثیر آن را بر عملکرد شهرکهای صنعتی سنجیدیم. از ۲۰۰ شرکتی که به پرسشنامه پاسخ داده اند ۵۱٪ اهمیت این عوامل را کم ارزیابی کردند. در مرحله بعد مجموع ۵ عامل درونی (مشکلات داخلی، فنی، مالی، بازار فروش و مشکلات ناشی از رقابت) را با عملکرد شرکت (فعال بودن و غیر فعال بودن) در یک جدول توافقی قرار دادیم فرض ما یعنی معنا دار بودن رابطه بین این دو متغیر در سطح معناداری ۱٪ رد شد ولی در سطح معناداری ۵٪ تایید شد اگر به فرض H_1 (که فرض تحقیق است) سخت گیری کنیم فرض ما مبنی بر ارتباط بین این دو متغیر رد می شود

« از نظر مدیران واحدهای صنعتی نقش عوامل بیرونی در میزان عملکرد شرکت در مقایسه با عوامل درونی نقش پر رنگ تری دارد. صاحبان واحدهای صنعتی عواملی نظیر مدیریت شرکت شهرکهای صنعتی، مشاوره های تخصص و آموزشی، همکاری

و مساعدت سازمانها و ارگانهای دخیل در فعالیت شرکت تسهیلات زیر بنایی را دارای اهمیت زیاد می دانست به نظر می رسد نقش مدیریت و آموزش پرداختن به آن می بایست در کانون توجه قرار گیرد .

یافته های تحقیق

در این پژوهش ، هدف جستجوی مهمترین عواملی بود که در عملکرد شرکتهای مستقر در شهرکهای صنعتی تاثیر می گذارند و این مهم از دیدگاه صاحبان واحدهای صنعتی مستقر در شهرکهای صنعتی استان مورد ارزیابی قرار گرفت . در این پژوهش بر اساس رویکردهای نوین توسعه اقتصادی اجتماعی که به عامل نیروی انسانی ، ارتقاء و بهبود عملکرد سازمانها و شرکتهای تاکید دارد ، عامل تخصص و آموزش را آزمودیم ، بر طبق جداول و اطلاعات بدست آمده حدود ۷۰ درصد پاسخ دهندگان (که صاحبان شرکتهای مستقر در شهرکهای صنعتی بوده اند) نقش و اهمیت تخصص و تحصیلات دانشگاهی را بسیار موثر ارزیابی نموده اند که نشان دهنده نیاز این بخش به افراد متخصص و تحصیلکرده می باشد و با نبود این عامل شرکت به موفقیت چندانی دست نیافته است و حتی بعضی شرکتهای بخاطر این عامل دچار ضرر و زیان شده اند . البته با توسعه روز افزون اطلاعات و ارتباطات بین المللی که جهان را بصورت یک دهکده جهانی (بقول مک لوهان) در آورده است . بی اطلاعی خود یعنی ناتوانی در عصری که اطلاعات و دانش قدرت را به همراه دارد . بدیهی است که آموزش نیروی انسانی بویژه در کشورهای در حال توسعه از اهمیت ویژه ای برخوردار است و می بایست به این مقوله بیشتر توجه نمود .

در این تحقیق یک عامل دیگر را که می توان آن را متغیری روانی - اجتماعی - اقتصادی دانست وارد کرده ایم و آن همکاری مدیریت شرکت شهرکهای صنعتی با

متقاضیان سرمایه گذاری در ابتدای قرارداد و همچنین همکاری مدیران این شرکتها در ادامه فعالیت بوده است . این عامل صرفاً یک مقوله اقتصادی نیست بلکه به میزان کفایت مدیریت و تدابیر ایشان و همچنین تخصص و مهارت ایشان بستگی دارد .

آنچه در این تحقیق در مورد این عامل بدست آمد گویا این است که حدود ۵۵ درصد از پاسخ دهندگان اهمیت نقش مدیریت را بسیار زیاد و حدود ۱۷ درصد آن را در سطح متوسط ارزیابی کرده اند . این آمار حاکی از نحوه همکاری مدیران شرکت شهرکها صنعتی با متقاضیان سرمایه گذاری در شهرکها و همچنین صاحبان واحدهای تولیدی (از دیدگاه صاحبان واحدهای صنعتی) عامل بسیار مهمی در بهبود عملکرد شرکت دارد لذا ، به نظر می رسد انتخاب مدیران شایسته و لایق به منظور بهبود عملکرد شرکتها عامل موثری در افزایش متقاضیان سرمایه گذاری در این شهرکها و فعالیت شرکتهاى مستقر در شهرکهای صنعتی باشد .

عامل دیگری که در این پژوهش مورد سنجش قرار گرفت متغیر جغرافیایی - اداری - اقتصادی است که قبل از استقرار شرکت در محل شرکت شهرکهای صنعتی در قالب تسهیلات به شرکت متقاضی اعطاء می گردد . پاسخ دهندگان این پژوهش تسهیلات زیر بنایی را که در این محل در مقایسه با (تاسیس شرکت در خارج از شهرکهای صنعتی) محرک خوبی جهت تشویق مدیران به سرمایه گذاری و ورود به شرکت شهرکهای صنعتی می دانستند بطوری که براساس آمار بدست آمده از سنجش این عامل حدود ۷۲ درصد پاسخ گوینان نقش آن را در عملکرد شرکت بسیار زیاد و متوسط ارزیابی کرده اند . این بدان معنا است که سهولت دسترسی به امکانات زیر بنایی مثل آب ، برق ، گاز و تلفن و همچنین معافیت از قوانین شهرداری و کاهش هزینه های سرمایه گذاری بدلیل استفاده از خدمات سازماندهی شده و یکجا و عدم پرداخت مالیات و همچنین پرداخت اقساط هزینه های انتفاع از تاسیسات توانسته است که انگیزه ای جهت بهره برداران از این امکانات ایجاد کند تا جائیکه اکثر صاحبان واحدهای صنعتی به این مسئله اذعان داشتند .

عامل بعدی که در این پژوهش از آن بهره جستیم مربوط به سازماندهی و هماهنگی در محل شهرک صنعتی است . که بدین ترتیب که ما مساعدت ارگانهای مختلف ، ادارات ، سازمانهای مربوط به نوع فعالیت شرکتها را از دیدگاه صاحبان واحدهای صنعتی آزمودیم و آنان را در مورد اینکه اینگونه همکاری ها در محل شهرک صنعتی در عملکرد شرکت شما تاثیر داشته یا خیر ، جویا شدیم . داده های بدست آمده حاکی از این است که حدود ۴۸ درصد از مدیران شرکت اهمیت این همکاری ها را بسیار زیاد ارزیابی نموده اند و حدود ۲۴ درصد نیز آن را در حد متوسط ارزیابی کرده اند . و این بدان معنا است که پیش بینی همکاری سازمانهای نظیر سازمان صنایع و معادن ، سازمان امور اقتصادی و دارایی ،

سازمان محیط زیست ، اداره راه و ترابری ، منابع طبیعی و کشاورزی ، سازمان آب و برق ، میراث فرهنگی ، اداره ثبت و اسناد و ... چقدر در توسعه شرکتهای شهرک می توانند اثر بخش باشند .

در یافته های بعدی مجموع چهار عامل بیرونی موثر بر عملکرد شهرکهای صنعتی یعنی مدیریت ، تخصص ، همکاری و مساعدت سازمانها ، ارائه تسهیلات زیر بنایی را با عملکرد شرکت شهرکهای صنعتی (وضعیت شرکتهای مستقر در شهرک صنعتی) در یک جدول توافقی قرار دادیم . در این آزمون ، فرض بر آن بود که دو متغیر با هم رابطه معناداری دارند یا خیر. جدول توافقی حاصله بیانگر اثبات فرضیه ما است ، بدین ترتیب که در سطح معناداری (level of significance) یک درصد فرض صفر رد و فرض محقق پذیرفته شده است و گویای این مطلب است که بین فعال بودن شرکت با ارزیابی اهمیت بالا از تاثیر عوامل بیرونی به عملکرد شرکت رابطه وجود دارد . و مدیران شرکتهای فعال نظر مساعدی نسبت اهمیت عوامل بیرونی در ارتقاء عملکرد شرکت دارد . عوامل درونی از جمله مقوله های بودند که ما نظر صاحبان واحدهای تولیدی را نسبت به آن جویا شدیم و میزان تاثیر آن را بر عملکرد شهرکهای صنعتی سنجیدیم . از ۲۰۰ شرکتی که به پرسشنامه پاسخ داده اند ۵۱٪ اهمیت این عوامل را کم ارزیابی کردند . در مرحله بعد مجموع ۵ عامل درونی (مشکلات داخلی ، فنی ، مالی ، بازار فروش و مشکلات ناشی از رقابت) را با عملکرد شرکت (فعال بودن و غیر فعال بودن) در یک جدول توافقی قرار دادیم فرض ما یعنی معنا دار بودن رابطه بین این دو متغیر در سطح معنا داری ۱٪ رد شد ولی در سطح معناداری ۵٪ تایید شد اگر به فرض H_1 (که فرض تحقیق است) سخت گیری کنیم فرض ما مبنی بر ارتباط بین این دو متغیر رد می شود

نتیجه کلی این است که از نظر مدیران واحدهای صنعتی نقش عوامل بیرونی در میزان عملکرد شرکت در مقایسه با عوامل درونی نقش پر رنگ تری دارد . صاحبان واحد های صنعتی عواملی نظیر مدیریت شرکت شهرکهای صنعتی ، میزان تسهیلات مدیران واحدهای تولیدی و آموزش آنها را ، همکاری و مساعدت سازمانها و ارگانهای دخیل در فعالیت شرکت تسهیلات زیر بنایی را دارای اهمیت زیاد می دانست به نظر می رسد نقش مدیریت و پرداختن به آن می بایست در کانون توجه قرار گیرد .

نتایج و پیشنهادات

در همه کشورها اعم از توسعه یافته یا در حال توسعه، دولت‌ها مجبور به اتخاذ سیاست‌های مناسب برای استقرار و مکان‌یابی صحیح صنایع هستند، در کشورهای در حال توسعه از آن‌جا که نقش دولت در تنظیم اموراتصادی بسیارزودتر از کشورهای توسعه یافته است، بنابراین دولت‌ها جهت توزیع متعادل‌تر صنایع در سطح کشور با انجام مطالعات منطقه‌ای و رعایت مسائل زیست‌محیطی و آرایش مناسب صنایع، مکانی را برای استقرار صنایع آماده‌سازی میکنند و به ایجاد شهرک‌ها و نواحی خاص صنعتی با تأمین کلیه امکانات می‌پردازند تا از آن طریق سرمایه‌گذاران بتوانند با جدیت و تلاش بیشتر و اطمینان از وجود امکانات و زیرساخت‌های صنعتی به فعالیتهای تولیدی پرداخته، زمینه رشد و توسعه را فراهم سازند برای تسریع در این کار نیز اغلب انگیزه‌های مختلفی در نظر گرفته میشود، به این معنی که در برخی از این شهرک‌ها بویژه در نواحی غیر برخوردار، یارانه‌های مناسبی منظور شده تا از این طریق متقاضیان ایجاد واحدهای صنعتی به استقرار در آن شهرک‌ها هدایت شوند.

از آن‌جا که بعد از انقلاب کلیه فعالیتهای سازمان‌گسترش و صنایع‌نوسازی ایران بر پایه گسترش و ایجاد شرکت‌ها و واحدهای صنعتی بود که بتوانند تولیدات جدید ارائه دهند ولی با مشاهده این صنایع از قبیل عدم رقابت‌پذیری محصولات آنها در بازار بین‌المللی، سیستم‌های مدیریتی نامناسب و ماشین‌آلات فرسوده، صنعت استان را در وضعیتی قرار داده که احتیاج به نوسازی دارد. یکی از عوامل اساسی عقب‌ماندگی صنعت کشور، این است که در دهه‌های بعد از انقلاب به گسترش واحدهای صنعتی توجه شده بود و همچنین به دلیل جوان بودن واحدهای صنعتی (بویژه در استان خوزستان که تمام تلاش سیاستمداران برای نوسازی و بازسازی صنایع بعد از جنگ معطوف شد) و بسته بودن اقتصاد و نیز عدم احساس لزوم رقابت و شرکت در بازارهای بین‌المللی، نیازی به نوسازی صنایع دیده نمی‌شد ولی در حال حاضر به دلیل لزوم حضور محصولات کشورهای مختلف در بازارهای جهانی، بحث نوسازی صنایع از حیث سخت‌افزار، نرم‌افزار و مدیریتی مطرح

میشود، اکنون بنگاههای ما نیازمند حمایت های دولت از طریق تصویب قوانین مناسب و هم نیازمند حمایت شرکت نوسازی و دیگر ارگانها برای بهبود کسب و کار خود هستند .

◀ باتوجه به نظرسنجی انجام شده اکثر صاحبان واحدهای تولیدی مشکلاتی از قبیل تهیه طرح ، انجام کارهای بانکی ، اجرای طرح ، پیگیری ساخت ، بالابردن کیفیت ، افزایش تولید ، استاندارد کردن محصولات ، پیگیری مسائل حقوقی ، مالی و بازاریابی را بعنوان مشکلات اساسی عنوان کرده اند که راه اندازی هرچه سریعتر برج خدمات نرم افزاری و طراحی مهندسی در استان و اگذاری آن به شرکتهای مشاوره ای بایستی در برنامه کاری سیاست گذاران در جهت جذب متقاضیان به سرمایه گذاری در شهرکهای صنعتی قرار گیرد

◀ با توجه به مقایسه تعداد جوازهای تاسیس با پروانه بهره برداری صادره ، اختلاف فاحشی بین اقدام به سرمایه گذاری و بهره برداری طرح های صنعتی وجود دارد لذا باید با رفع موانع سرمایه گذاری و انجام حمایتهای منطقه ای از بخش خصوصی به ویژه در صنایع متوسط و کوچک ، متقاضیان را به سرمایه گذاری در صنایع استان جلب وانگیزه سرمایه گذاری در صنایع را به بوجود آورد و جهت استفاده بیشتر از ظرفیتهای بلا استفاده و بیکار صنایع موجود نیز با رفع موانع اقتصادی و اجتماعی و فنی و مالی و تدوین سیاستهای استانی توسعه ای صنعت و ارائه ابزار های تشویقی و حمایت منطقی و اعطام و تسهیلات اعتباری جهت رفع مشکل نقدینگی سرمایه در گردش ، خرید مواد اولیه ، ضریب بهره برداری صنایع را افزایش داد .

◀ یکی از مشکلات و معضلات در جهت توسعه شهرکهای صنعتی استان مشکل زمین صنعتی می باشد در دوران جنگ که موجب عدم توسعه در بخشهای مختلف به ویژه صنعت شد در آن دوران نیروهای نظامی اعم از ارتش و سپاه برای دفاع از میهن در اطراف شهرها مستقر شده بودند و پادگانهای در حاشیه شهرها ایجاد کرده اند در حال حاضر اطراف شهرها به نوعی محاصره شده و زمینی که از نظر مکانیابی و توجیه اقتصادی مفید باشد در اختیار صنعت گران نیست ، لذا توجه به این امر و رفع این مشکل بایستی در کانون توجه برنامه ریزان و سیاست گذاران قرار گیرد .

◀ در جهت تامین منابع مالی شهرکهای صنعتی تمهیداتی فراهم شود که علاوه بر اختصاص بخشی از اعتبارات عمرانی به شهرکهای صنعتی سهم بیشتری از محل اعتبارات بازسازی ، مازاد درآمد استانی ، دو در هزار نفت به شرکت شهرکهای صنعتی اختصاص یابد . باتوجه به اینکه میزان سرمایه گذاری در سالهای اولیه انقلاب در این

استان ناچیز بوده و سرمایه گذاری های بعدی نیز که انجام گرفته بیشتر صرف بازسازی و نوسازی گردیده است .

◀ باتوجه به اینکه نبود اطلاعات دقیق اقتصادی مهمترین عارضه یک اقتصاد بیمار برای هر منطقه بشمار می رود لذا ضرورت تدوین مجموعه ای از آمار و اطلاعات مناسب اقتصادی جهت استفاده پژوهشگران ، دانشجویان و سرمایه گذاران صنعتی از سوی شرکت شهرکهای صنعتی ضروری می باشد .

◀ حمایت سازمان بازرگانی از واحدهای صنعتی مستقر در شهرکهای صنعتی در زمینه ارائه تسهیلات به منظور شرکت این واحدها در نمایشگاههای خارج از کشور به خصوص کشورهای مرزی ، گام مهمی در جهت توسعه و جذب سرمایه گذاران صنعتی خواهد بود .

◀ توسعه هنرستانهای صنعتی در تمام شهرکهای صنعتی استان به منظور ارتباط بین بخشهای آموزشی و توسعه همکاری بین دانشگاههای موجود در استان و شرکت شهرکهای صنعتی در اجرای پروژه ها توسط بخش خصوصی .

◀ به منظور تبادل اطلاعات فنی و بررسی نحوه عملکرد شهرکهای صنعتی در خارج از کشور تمهیداتی فراهم شود تا هیات امنای شهرکهای صنعتی از این شهرکها بازدید کرده و در روند فعالیت خود و تعیین شرح وظایف تغییراتی صورت دهند .

◀ براساس مطالعات انجام شده در زمینه شهرکهای صنعتی همبستگی لازم بین صنعتگران سازماندهی مطلوبی ندارد (در مقایسه با استانهای دیگر). اگر در شرح مسئولیت های شرکت شهرکهای صنعتی این مسئولیت یعنی سازماندهی واحدهای صنعتی لحاظ شود موفقیت بیشتری را در شهرکها شاهد خواهیم بود .

◀ تشکیل هیات انتخاب مشاور تخصصی از سوی شرکت شهرکهای صنعتی که بدین وسیله مسئولیت مراحل انتخاب مشاور ، از نهایی کردن شرح و شرایط کار و طبقه بندی آن تا انتخاب نهایی مشاور به عهده هیات انتخاب مشاور باشد که در شرکت شهرک صنعتی تشکیل می شود . لازم به ذکر است بایستی متقاضیان سرمایه گذاری در شهرکهای صنعتی مقید به انتخاب مشاوران تخصصی و انجام مطالعات امکان سنجی در زمینه کاری خود شوند .

◀ به منظور ایجاد بستر مناسب اشتغال زایی و جذب افراد تحصیلکرده و دارندگان مدارک عالی به سرمایه گذاری در شهرک صنعتی ، شرکت شهرکهای صنعتی شرایطی فراهم آورند که هزینه انتفاع از اراضی و تاسیسات در شهرکهای صنعتی در مورد این افراد با مبلغ نقد کمتر و اقساط ، با مدت زمان بیشتری پرداخت شود .

بر اساس مطالعات صورت گرفته استان خوزستان به دلیل برخورداری از مراکز متعدد ساخت و تولید انواع کالاهای صنعتی در ۷ گروه فلزی، کانی غیر فلزی، شیمیایی، سلولزی، غذایی، برق و الکترونیک، نساجی و دسترسی به مواد اولیه و همچنین دیگر منابع، در کشور حائز اهمیت می باشد لیکن به دلیل وجود مشکلات متعدد از جمله عدم انطباق با فناوریهای جدید در جهان فاقد توانایی لازم جهت صادرات این کالاها می باشد استفاده از تکنولوژی موجود موجبات بهبود کیفیت محصولات تولیدی را فراهم می کند لذا بر اساس دستاوردهای طرحهای صنعتی و نیازهای موجود منطقه راه اندازی شهرک فناوری در استان ضروری می باشد با توجه به اینکه در این راستا شرکت شهرکهای صنعتی ایران احداث شهرک های فناوری را در تهران، مشهد، تبریز و ارومیه در دستور کار خود قرار داده است

با توجه به اینکه عمده ترین مشکلات واحدهای صنعتی به شکل کمبود اعتبارات و نقدینگی مربوط می شود حمایت های دولت از این صنایع ضروری به نظر میرسد دولت میتواند سقف بیشتری از هزینه پروژه ها را تقبل کرده و از طریق وامهایی با نرخ بهره متفاوت برای مناطق مختلف به رشد این صنایع کمک کند یا از طریق واگذاری نیازهای فنی از طریق اجاره بلند مدت و یا فروش تجهیزات دست دوم کارخانجات دولتی به واحدهای صنعتی، ارائه مشاوره های فنی - مدیریتی و بازاریابی از طریق سازمان های مسئول، شبکه های گسترده اطلاعاتی شامل شبکه های اطلاع رسانی در خصوص بازار یابی، بازار شناسی، فرصتهای شغلی، فرصتهای پیمانکاری و راهنمایی لازم در مورد استفاده از قوانین مالی و مالیاتی و تشویق آن دسته از واحدهای صنعتی که از توانمندیها و قابلیت های انسانی و تکنولوژیکی بالایی برخوردارند به منظور انجام پیمان کاری با واحدهای صنعتی کوچک مدرن داخلی و خارجی واحدهای بزرگ صنعتی و تاکید به سازمانهای دولتی برای استفاده از ظرفیتهای پتانسیلهای موجود در واحدهای خود اشتغالی از این صنایع حمایت مالی، فنی، قانونی کند

حجم عمده ای از کالاهای تولید شده توسط واحد های صنعتی مستقر در شهرکهای صنعتی فاقد فناوریهای برتر می باشند که قادر به رقابت در بازارهای جهانی نیستند لذا حوزه های اصلی صنعت و تکنولوژی که از آن به عنوان صنایع جدید یا صنایع پیشرفته یاد می شود بایستی حول فناوری های برتر در محصولات با ارائه خدمات شکل بگیرد فناوریهای برتر شامل فناوری اطلاعات، مواد جدید، بیو تکنولوژی، الکترونیک، میکرو الکترونیک، نانو تکنولوژی، صنایع هوا - فضا و... است که سهم آنها در تولیدات صنعتی جهان با نرخ های بالایی در حال افزایش است و ویژگی اصلی این حوزه ها که به

عنوان موج جدید توسعه صنعتی از آنها یاد می شود ، بالا بودن سهم تحقیق و توسعه با دانش نیروی انسانی در تولید محصولات و خدمات است .

منابع :

چگونگی استقرار فعالیتهای صنعتی در کشور ، دفتر تحقیقات و سیاستهای بخش های تولیدی ، معاونت امور اقتصادی ، وزارت امور اقتصادی و دارایی - اردیبهشت ۱۳۷۳ تهران

مجموعه مقالات همایش شناخت استعدادهای بازرگانی - اقتصادی استان خوزستان

اصول و مبانی پارک های صنعتی ، نوشته کاج اوفالکی ، اقتصاددان ارشد یونیدو (UNIDO)

چکیده بررسی وضعیت اقتصادی و اجتماعی استان خوزستان ، تحقیق و تالیف دکتر سید مرتضی افقه - خبرنگار خانه صنعت و معدن استان خوزستان - سال اول - شماره دوم - ۱۳۸۲

هفته نامه های خبری سازمان صنایع کوچک و شهرکهای صنعتی خوزستان

بررسی و تعیین درجه توسعه یافتگی کارگاههای صنعتی ۵۰ نفر کارکن به بالا استان خوزستان - سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان خوزستان ، ۱۳۷۷

فعالیت های صنعتی کارگاههای دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر استان خوزستان - مدیریت و برنامه ریزی استان خوزستان ،

بررسی وضعیت شهرکهای صنعتی نواحی صنعتی استان خوزستان با تاکید بر مکان یابی امکانات و تسهیلات دولتی - سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان خوزستان , ۱۳۸۱

سایت اینترنتی شرکت شهرک های صنعتی استان خوزستان

سایت اینترنتی سازمان صنایع و معادن

لوح فشرده پروژه بررسی عملکرد صنایع کل استان , تهیه شده در سازمان صنایع و معادن استان خوزستان

منابع

راهنمای روش تحقیق به کمک پرشی نامه **spss ۱۱**

مؤلف علیرضا نگهبان - انتشارات جهاد دانشگاهی واحد هران - چاپ اول - ۱۳۸۲

تجربه سیاستهای صنعتی در ایران (۱۳۸۰-۱۳۷۴)

دکتر بهروز هادی زنونز - دفتر مطالعات امور زیر بنایی , پژوهش های مجلس شورای اسلامی - ۱۳۸۲

کندوکاوها و پنداشته ها - فرامرز رفیع پور - چاپ دهم - ۱۳۷۸

آمار در اقتصاد و بازرگانی - جلد دوم - مؤلف , محمد نوفرستی

پایان

